

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2017

Prognos för arbetsmarknaden 2017–2018

Text

Annelie Almérus
Håkan Gustavsson
Torbjörn Israelsson
Andreas Mångs
Petra Nyberg

Text- och bildredigering

Marcus Löwing

**Avstämningsdag för valuta- och räntenoteringar
samt andra underlag var 2017-06-05**

Rapporten kan beställas från:

Strömberg
Silovägen 16, 136 50 Jordbro
Telefon: 08-499 88 00
Rekvisationsnummer: 803 500

Eftertryck tillåten med angivande av källa.

Arbetsförmedlingen 2017-06-13

Arbetsmarknadsutsikterna våren 2017

Innehåll

Sid

Sammanfattning	2
Internationell översikt	6
Svensk ekonomi	14
Efterfrågan på arbetskraft	22
Näringsgrenar	29
Jord- och skogsbruk.....	30
Industri.....	32
Byggverksamhet	34
Privata tjänster	37
Offentliga tjänster	42
Utbudet av arbetskraft.....	45
Arbetslösa	48
Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen	53
Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden.....	56
Arbetsmarknadspolitiska program	58
Regional utveckling	59
Utmaningarna på arbetsmarknaden	62
Bilagor	66

Fördjupningar

Har den stigande bristen på arbetskraft påverkat löneökningarna?	26
Hur har den stigande bristen på arbetskraft påverkat arbetsgivarna?	27

Sammanfattning

Ljusare utsikter för världsekonomin

Efter en utdragen period av relativt svag tillväxt i världsekonomin har utsikterna för den globala ekonomin förbättrats. Samtidigt har den tidigare så utbredda osäkerheten på det politiska planet totalt sett dämpats något.

Sammantaget räknar vi med att den globala ekonomin växer med 3,6 procent i år och med 3,8 procent 2018. I euroområdet räknar vi med att den ekonomiska aktiviteten växlar upp successivt. Även i den amerikanska ekonomin väntas tillväxttakten öka. I Kina fortsätter dock omställningen mot en bredare bas för ekonomin vilket innebär att tillväxten fortsätter att bromsa in.

Svensk ekonomi går fortsatt starkt

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar på en fortsatt tydligt utbredd optimism bland landets privata arbetsgivare. Indikatorn har fortsatt att förstärkas något jämfört med tidigare och nivån våren 2017 är den högsta sedan 2011. Parallellt är tillförsikten god bland svenska hushåll. Det goda stämningsläget i ekonomin pekar mot en fortsatt god utveckling av konjunkturen.

I takt med att den globala tillväxttakten successivt tilltar blir också exporten en allt viktigare drivkraft för utvecklingen. Under prognosperioden väntar vi oss därför att aktiviteten i den svenska ekonomin stiger i fortsatt god fart. Sammantaget gör vi bedömningen att BNP stiger med 3,0 procent i år och med 2,8 procent under 2018.

149 000 fler sysselsatta under prognosåren

Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt stark och antalet sysselsatta har ökat i mycket hög takt under inledningen av året. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning pekar mot en fortsatt god efterfrågan på arbetskraft under 2017 och 2018 och antalet sysselsatta kommer fortsätta att öka i hög takt. Styrkan i ökningen avtar dock något mot slutet av prognosperioden, vilket i hög grad beror på den stigande bristen på arbetskraft.

I år beräknas sysselsättningen öka med 81 000 personer (16-64 år). Nästa år bedöms antalet sysselsatta att öka med 68 000 personer, vilket ger en sysselsättningsgrad på 78,5 procent. Sysselsättningsökningarna kommer till största del att ske bland utrikes födda, till vilka omkring åtta av tio jobb väntas gå. Sysselsättningsgraden stiger i och med detta både bland inrikes och utrikes födda. De regionala skillnaderna förblir dock samtidigt stora. Jobben blir fler i hela landet men det är i synnerhet i storstadslänen som de nya jobben växer fram.

Rekryteringsproblemen tilltar i alla näringsgrenar

Den privata tjänstesektorn fortsätter att utvecklas starkt och förväntningsläget bland företagen är fortsatt högt. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen inom privat tjänstesektor ökar med 36 000 personer per år under 2017 och 2018. Bristen på arbetskraft kan fortfarande inte beskrivas som generell men den tilltar tydligt i vissa delbranscher, detta gäller inte minst inom information och kommunikation.

Även inom den offentliga tjänstesektorn är tillväxten av nya jobb fortsatt stark. Vår bedömning är att antalet sysselsatta inom området ökar med 39 000 respektive 30 000 personer under 2017 och 2018. Bakom nedväxlingen nästa år ligger främst den utbredda bristproblematiken. Bristen på arbetskraft är redan i dagsläget mycket omfattande och många offentliga arbetsgivare har svårt att expandera på grund av svårigheter att hitta utbildad personal. Inom de offentliga kärnverksamheterna har därför rekryteringarna av nya kompetenser och yrkesgrupper ökat och därmed möjliggjort stora delar av den senaste tidens sysselsättningsökningar inom området.

Byggkonjunkturen är fortsatt mycket stark och bostadsbyggandet ligger på rekordnivåer. Arbetsgivarna visar expansiva anställningsplaner, men samtidigt utgör bristen på arbetskraft ett allt större problem för arbetsgivarna vilket håller tillbaka sysselsättningsökningen. Under 2017 väntas antalet sysselsatta öka med 10 000 personer, året därefter med 5 000.

För industrin finns det nu mycket som talar för en mer positiv utveckling. Inte minst pekar de framåtblickande indikatorerna på en tydlig tillväxt under prognosåren. Industrisysselsättningen väntas dock vara i det närmaste oförändrad under 2017 och 2018, bland annat beroende på fortsatta rationaliseringar inom sektorn. Även inom industrin tilltar dock rekryteringsproblemen, men bristen på arbetskraft är inte generell utan fortsätter att vara begränsad till vissa yrkesgrupper.

Arbetslösheten blir 6,7 procent 2018

Arbetslösheten har minskat bland både inrikes och utrikes födda. Bland inrikes födda är arbetslösheten nu så låg att de lediga arbetskraftsresurserna i denna grupp måste betraktas som små. Även om arbetslösheten bland utrikes födda har backat är nivån dock alltså mer än tre gånger högre än bland inrikes födda. Första kvartalet 2017 var arbetslöshetsnivåerna 16,0 respektive 4,9 procent.

Under 2017 minskar arbetslösheten från 7,0 till 6,6 procent. Nästa år beräknas arbetslösheten öka svagt, till 6,7 procent, vilket hänger samman med ett starkare arbetskraftstillskott i grupper som initialt står längre ifrån arbetsmarknaden. Totalt väntas 348 000 personer vara arbetslösa under 2018.

Antalet inskrivna arbetslösa ökar under prognosperioden

Under 2017 väntas antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen stiga från 363 000 till 370 000. Nästa år väntas sammantaget endast mindre förändringar av antalet inskrivna arbetslösa, samtidigt som gapet i arbetslöshet mellan inrikes och utrikes födda ökar. Detta är en utveckling som i huvudsak förklaras av fler arbetssökande inom etableringsuppdraget. Andelen av de inskrivna arbetslösa som är utrikes födda ökar från 50 procent till omkring 60 procent mot slutet av prognosperioden.

Jämfört med 2016 stiger antalet inskrivna arbetslösa i de allra flesta län, vilket innebär att de regionala skillnaderna förblir stora under prognosperioden.

Utmaningarna på arbetsmarknaden

För att förbättra tillgången på arbetskraft de närmaste åren blir det synnerligen viktigt att förstärka de arbetslösas position på arbetsmarknaden. Omställningen och rörligheten på

arbetsmarknaden behöver vara hög, vilket innebär att det är viktigt med aktiva insatser riktade mot arbetslösa som inte fullt ut är matchningsbara. Arbetsförmedlingen står inför följande utmaningar de närmaste åren:

Matchningen på arbetsmarknaden blir allt svårare

Efterfrågan på arbetskraft fortsätter att vara mycket stark under prognosperioden och både offentliga och privata arbetsgivare planerar för fortsatt stora ökningar av sina personalstyrkor. Parallellt blir det allt svårare för arbetsgivarna att hitta den arbetskraft de söker. Antalet arbetslösa som har en stark ställning på arbetsmarknaden fortsätter att minska vilket innebär att tillgången på arbetssökande med efterfrågade kompetenser minskar. Samtidigt stiger antalet arbetslösa som har en svag ställning på arbetsmarknaden. För att kunna fortsätta växa blir det då nödvändigt att arbetsgivarna i ännu högre grad fortsätter att rekrytera nya typer av kompetenser.

Matchningen på arbetsmarknaden försvåras därmed betydligt och bristen på arbetskraft blir alltmer utbredd. Vår bedömning är att bristen stiger till att omfatta mer än fyra av tio privata arbetsgivare mot slutet av prognosperioden. Parallellt blir bristen fortsatt mycket hög bland de offentliga arbetsgivarna. För att mildra bristproblematiken är det avgörande att matcha arbetslösa till utbildning som leder till jobb. Här spelar arbetsmarknadsutbildningen och vuxenutbildningen, med en tydlig inriktning mot bristyrken, en viktig roll.

Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden

Utvecklingen för utrikes födda på arbetsmarknaden ser i de flesta avseenden positiv ut. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden ökar stadigt. Arbetslösheten är dock fortsatt hög, vilket förklaras av ett fortsatt högt inflöde av nyanlända till arbetskraften via etableringsuppdraget – personer som initialt står längre från arbetsmarknaden.

Den ökade sysselsättningen bland utrikes födda kommer dock inte alla utrikes födda till del. För utrikes födda med kort utbildning är sysselsättningen bestående låg och arbetslösheten är avsevärt högre än för övriga utbildningsnivåer.

Antalet inskrivna arbetslösa utrikes födda med förgymnasial utbildning ökar gradvis och uppgår idag till strax över 90 000 personer. Etableringsuppdraget innebär även att antalet utrikes födda inskrivna arbetslösa med kort utbildning kommer att fortsätta öka under prognosåren. Mot denna bakgrund är det en stor utmaning att fler utrikes födda med kort utbildning kommer i arbete. Arbetslösa som saknar gymnasieutbildning har dock, oavsett födelseland, stora svårigheter i konkurrensen på arbetsmarknaden.

Hålla tillbaka långtidsarbetslösheten

Parallellt med att antalet arbetslösa som har en svag ställning på arbetsmarknaden ökar, tilltar risken för en stigande långtidsarbetslöshet. Det stora antalet nyanlända inom etableringsuppdraget är huvudskälet bakom denna utveckling. Situationen är särskilt bekymmersam för arbetslösa som saknar en gymnasieutbildning, vilket omkring 130 000 inskrivna arbetslösa gör. Den gruppen står allt längre tider utan arbete och ungefär hälften av dem har varit utan arbete mer än ett år.

För att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser, det gäller både utbildning men också andra insatser, exempelvis subventionerade anställningar. Därtill krävs ett välutbyggt och välfungerande samarbete med såväl näringslivet som med kommuner och landsting samt arbetsmarknadens parter. Parallellt finns det även ett behov av fler jobb med låga utbildningskrav.

Försörjningsbalans och valda indikatorer, prognos för 2017-2018

	Procentuell förändring			
	Utfall		Prognos	
	2015	2016	2017	2018
BNP, till marknadspris	4,1	3,2	3,0	2,8
BNP, kalenderkorrigerat	3,8	2,9	3,3	2,9
- Hushållens konsumtion	2,7	2,4	2,1	2,6
- Offentlig konsumtion	2,5	2,9	0,4	0,8
- Fasta bruttoinvesteringar	7,0	5,3	6,7	4,6
- Lagerinvesteringar ¹	0,3	0,0	-0,2	-0,1
- Export	5,6	3,5	4,1	5,6
- Import	5,5	3,8	3,1	5,2
Produktivitets tillväxt, kalenderkorrigerat	2,8	1,2	1,8	1,6
Arbetade timmar, kalenderkorrigerat	1,0	1,7	1,5	1,3
KPI, inflation	0,0	1,0	1,6	1,8
KPIF, inflation	0,9	1,4	1,7	1,9

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Nyckeltal, prognos för 2017-2018

	Tusental/procent			Förändring, tusental/procentenheter		
	Utfall 2016	Prognos		Utfall 2016	Prognos	
		2017	2018		2017	2018
Arbetskraft (16-64 år)	5 084	5 151	5 225	56	68	74
Sysselsatta (16-64 år)	4 728	4 809	4 877	77	81	68
Arbetslösa (16-64 år)	356	342	348	-21	-14	6
Arbetslöshet (16-64 år)	7,0	6,6	6,7	-0,5	-0,4	0,1
Relativa arbetskraftstal (16-64 år)	83,2	83,5	84,1	0,3	0,3	0,6
Sysselsättningsgrad (16-64 år)	77,4	78,0	78,5	0,7	0,5	0,5
Inskrivna arbetslösa (16-64 år) ²	363	370	369	-8	7	-1
Arbetsmarknadspolitiska program (16-64 år) ³	188	197	193	-3	9	-5
Arbetskraft (15-74 år)	5 277	5 348	5 428	53	71	80
Sysselsatta (15-74 år)	4 910	4 998	5 070	73	88	72
Arbetslösa (15-74 år)	367	350	358	-20	-17	8
Arbetslöshet (15-74 år)	6,9	6,5	6,6	-0,4	-0,4	0,1

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

¹ Förändring i procent av BNP föregående år.

² Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.

³ Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik. I arbetsmarknadspolitiska program ingår, förutom program med aktivitetsstöd, även arbetsmarknadspolitiska program för arbete – det vill säga lönestöd exklusive stöd till funktionsnedsatta. Nystartsjobb ingår inte heller.

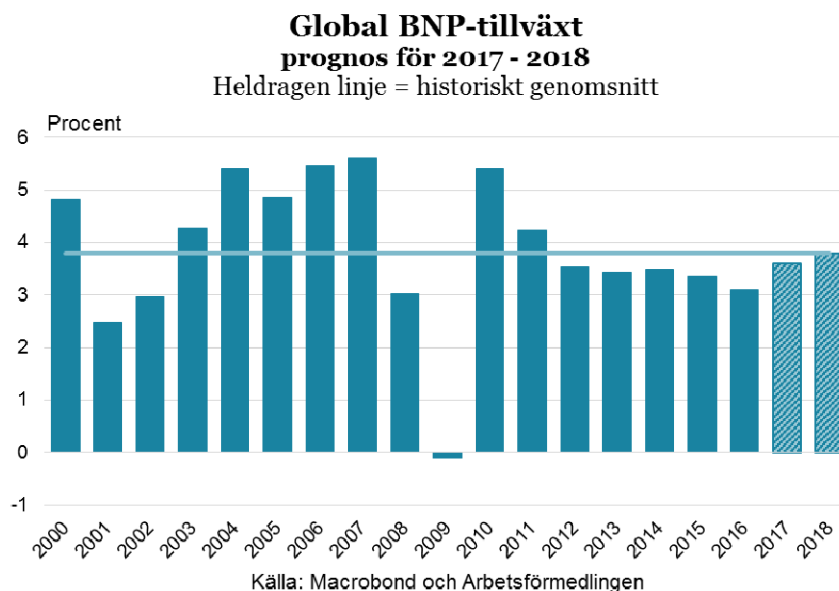
Internationell översikt

Efter en utdragen period av relativt svag tillväxt i världsekonomin har utsikterna för den globala tillväxten förbättrats. Samtidigt har den tidigare så utbredda osäkerheten på det politiska planet sammanlagt dämpats något. Världshandeln har redan fått förnyad kraft och den globala tillväxten väntas växla upp successivt. Den ekonomiska aktiviteten förstärks successivt i såväl USA som i euroområdet, vilket även innebär en fortsatt god tillväxt av nya jobb samt en fallande arbetsbetslöshet. Den ökade aktiviteten i den globala ekonomin innebär även att såväl tillväxten som efterfrågan på arbetskraft förstärks också i våra nordiska grannländer.

Allt fler ljusglimtar i världsekonomin

Sedan i vintras syns allt fler ljusglimtar i den globala ekonomin. Flertalet globala framåtblickande indikatorer har stärkts och världshandeln har återfått styrka efter en svag utveckling under hösten i fjol. Efter en utdragen period av relativt svag tillväxt i världsekonomin har således utsikterna för den globala tillväxten förbättrats. Den gradvis allt högre aktiviteten i den globala ekonomin får dock även fortsättningsvis tydligt stöd av omfattande penningpolitiska stimulanser – inte minst i Europa.

Samtidigt har den tidigare så utbredda osäkerheten på det politiska planet sammanlagt dämpats något. Farhågorna om kursändringar från den nya amerikanska administrationen om förutsättningarna för frihandeln har ännu inte besannats. I Europa tycks samtidigt stödet för olika globaliseringsfientliga rörelser ha minskat något. Efter att ha ökat med relativt svaga 3,1 procent 2016 bedömer vi att den globala ekonomin växer med 3,6 procent i år och med 3,8 procent 2018. Vi bedömer således att vår prognosperiod kommer att präglas av en gradvis normalisering av den globala tillväxten.

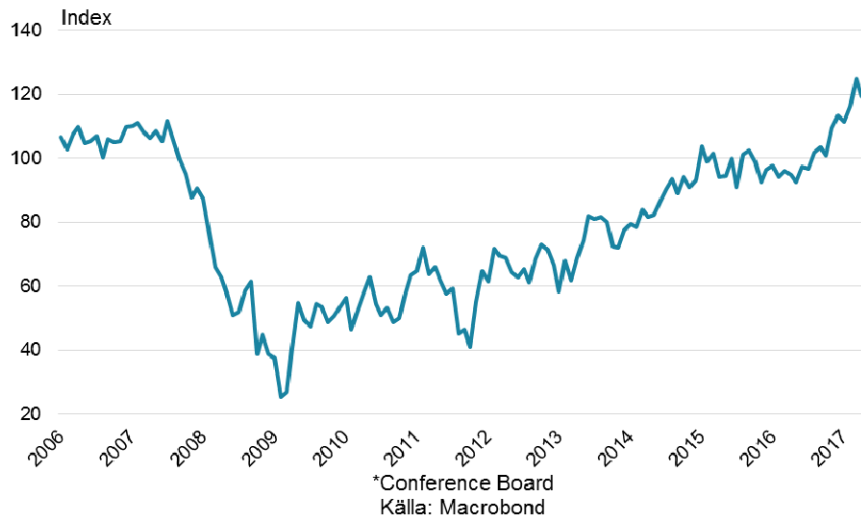

Mer fart i den amerikanska tillväxten under kommande kvartal

Aktiviteten i den amerikanska ekonomin steg gradvis under de tre första kvartalen i fjol. Slutet på fjolåret och, inte minst, inledningen på 2017 blev dock en besvikelse med något

lägre tillväxt än väntat. Bakom nedväxlingen under inledningen av detta år låg framför allt ett tydligt bakslag för den privata konsumtionen. Stämningssläget bland hushållen är dock fortsatt mycket starkt vilket indikerar att inbromsningen var tillfällig, bland annat anges vädret ha hållit tillbaka hushållens konsumtion under årets första kvartal.

Konsumentförtroende*, USA januari 2006 - maj 2017

Även hos de amerikanska företagen är stämningssläget fortsatt gott. Såväl de tillverkande företagen som tjänsteföretagen fortsätter att ge uttryck för en tydligt utbredd tillförsikt – detta gäller inte minst de mindre arbetsgivarna. Dessutom är både industriarbetsgivarna och de tjänsteproducerande företagen påtagligt nöjda med orderläget. Detta pekar på att aktiviteten i den amerikanska ekonomin åter kommer att öka i snabbare takt under kommande kvartal. Samtidigt tycks den nya administrationens ambitioner om reformer ha grusats något, åtminstone temporärt. Detta gör att förväntningarna på finanspolitikens bidrag till tillväxten har minskat något.

Inköpschefsindex, USA januari 2006 - maj 2017 Heldragen linje - skiljelinje mellan uppgång/nedgång

Det starka stämmningsläget hos såväl företag som hushåll borgar således för att tillväxten tar förnyad fart under återstoden av 2017 och under 2018. Vi väntar oss att den privata konsumtionen åter blir den främsta drivkraften i den amerikanska ekonomin. Allt pekar dessutom på att också investeringarna tar mer fart framöver. Detta drivet av såväl en ökad aktivitet inom industrin som av att byggandet fortsätter att öka. Sammantaget räknar vi med att tillväxten i den amerikanska ekonomin ökar med 2,2 procent i år att jämföra med 1,6 procent under 2016. Under 2018 växer sedan ekonomin med 2,6 procent.

Arbetslösheten i USA den lägsta sedan 2001

Efterfrågan på arbetskraft är fortsatt stark i USA och sedan början på 2017 faller arbetslösheten åter i god takt efter en period av något mer försiktig utveckling. I maj i år noterades arbetslösheten till mycket låga 4,3 procent – den lägsta nivån sedan 2001. Detta innebär även att arbetslösheten nu befinner sig tydligt under den jämviktsnivå som beräknats av OECD. Sedan arbetslösheten var som högst efter finanskrisen 2008-2009, har arbetslösheten således mer än halverats. Också de mått på arbetslösheten som även inkluderar olika grupper med lösare förankring till arbetsmarknaden har fallit påtagligt.

Parallellt fortsätter tillväxten av nya jobb i den amerikanska ekonomin att vara relativt god, även om takten inte är lika hög som under fjolåret. Jobbtillväxten är dessutom bred och avser såväl privata som offentliga verksamheter. Samtidigt fortsätter även befolkningen att växa tydligt vilket innebär att varken sysselsättningsgraden eller deltagandet i arbetskraften stiger på motsvarande tydliga sätt. Som andel av befolkningen har den amerikanska sysselsättningen sammantaget ändå återhämtat delar av det stora tapp som skedde 2008 och 2009. Trots en stark arbetsmarknad understiger således både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden fortfarande de nivåer som noterades före finanskrisen.⁴

Den underliggande aktiviteten i den amerikanska ekonomin skapar, tillsammans med arbetsgivarnas fortsatt positiva anställningsplaner, goda förutsättningar för en fortsatt positiv utveckling på arbetsmarknaden också under 2017-2018. Arbetslösheten bland personer med längre utbildningar är dock redan nu mycket låg och sysselsättningsgraderna för åldersgrupper mellan 25-54 år – det vill säga kärngruppen av arbetskraft – närmar sig 80 procent. Det är därför inte förvånande att andelen arbetsgivare som upplever svårigheter att hitta önskad arbetskraft ökar successivt. Den breda basen för efterfrågan gör ändå att vi väntar oss en något ökad sysselsättningsgrad och en ytterligare något fallande arbetslöshet under vår prognosperiod. Samtidigt kvarstår utmaningen att lyckas mobilisera en mer påtaglig ökning av arbetskraftsutbudet, vilket är en nödvändig förutsättning för en mer markerad ökning av sysselsättningen.

Den amerikanska centralbanken ökar takten

Under fjolåret steg inflationen i den amerikanska ekonomin och under våren i år har inflationstakten varit i nivå med den amerikanska centralbanken Federal Reserves ambition om en prisökningstakt på två procent. Detta gäller även den underliggande inflationen. Den ökande aktiviteten i den inhemska ekonomin och en allt starkare arbetsmarknad gör att banken kommer att öka takten i normaliseringen av penningpolitiken. Efter att ha höjt styrräntan vid ett tillfälle vardera under de två senaste åren samt vid ytterligare ett tillfälle i år, väntar vi oss därmed ytterligare två höjningar under 2017 samt därtill 2-3 höjningar

⁴ Alla jämförelser av arbetslöshet och sysselsättning avser säsongrensade värden.

under 2018. Beaktas även bankens mycket omfattande övriga stimulanser fortsätter dock penningpolitiken att verka stimulerande för tillväxten under ytterligare en tid framöver.

Nytt mål för tillväxten i Kina

Den kinesiska regeringen fortsätter att verka för att skapa en bredare bas för tillväxten och bli en mer mogen ekonomi. Regeringen vill hålla tillbaka produktionen inom vissa delar av basindustrin och prioriterar samtidigt produktion av mer förädlade varor och tjänster. Detta skall göra ekonomin mindre exportberoende och skapa bättre förutsättningar för såväl en högre inhemsk konsumtion som för ekonomins möjligheter att växa även på längre sikt. Samtidigt innebär detta att tillväxten fortsätter att bromsa in – om än på en alltså hög nivå. Under 2016 växte ekonomin med 6,7 procent – vilket var helt i linje med regeringens mål. Samtidigt var detta den svagaste tillväxttakten sedan 1990. För 2017 är målet en tillväxt på omkring 6,5 procent.

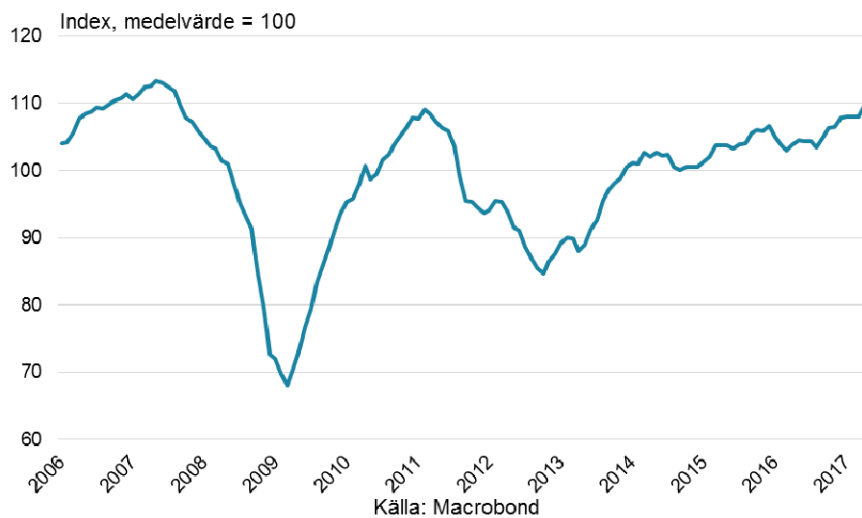
Vi väntar oss att också den kinesiska ekonomin får draghjälp av den ökande globala tillväxten. Detta är även i samklang med den något ökade kinesiska tillväxttakten under slutet på 2016 och under inledningen av innevarande år. Detta innebär att vi räknar med att tillväxten även för 2017 uppgår till 6,7 procent. Under 2018 fortgår sedan omställningen av ekonomin vilket gör att tillväxten nästa år väntas uppgå till 6,3 procent. Även om den kinesiska ekonomin således fortfarande växer i betydligt snabbare takt än världsekonomin som helhet är inbromsningen jämfört med tidigare mycket höga tillväxttal tydlig.

Stark optimism i euroområdet

Både företag och hushåll i euroområdet blir allt mer optimistiska. Tillförsikten inom näringslivet är mycket utbredd och avser både varu- och tjänsteproducerande verksamheter. Samtidigt ljusnar läget på arbetsmarknaden ytterligare. Sysselsättningen stiger i god fart och arbetslösheten faller successivt. Parallellt fortsätter även den Europeiska centralbanken att stimulera ekonomin.

Under 2016 steg BNP i euroområdet med 1,8 procent och utvecklingen under årets första kvartal bekräftar bilden av en ekonomi som växer i stadig takt. Det starka stämningsläget talar emellertid för att tillväxten i området som helhet kommer att förstärkas ytterligare något framöver. För 2017 som helhet väntar vi oss därmed att ökningen av den ekonomiska aktiviteten växlar upp till 2,0 procent följt av 2,2 procent 2018. Med stöd från den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden väntas den privata konsumtionen fortsätta vara den främsta drivkraften bakom tillväxten.

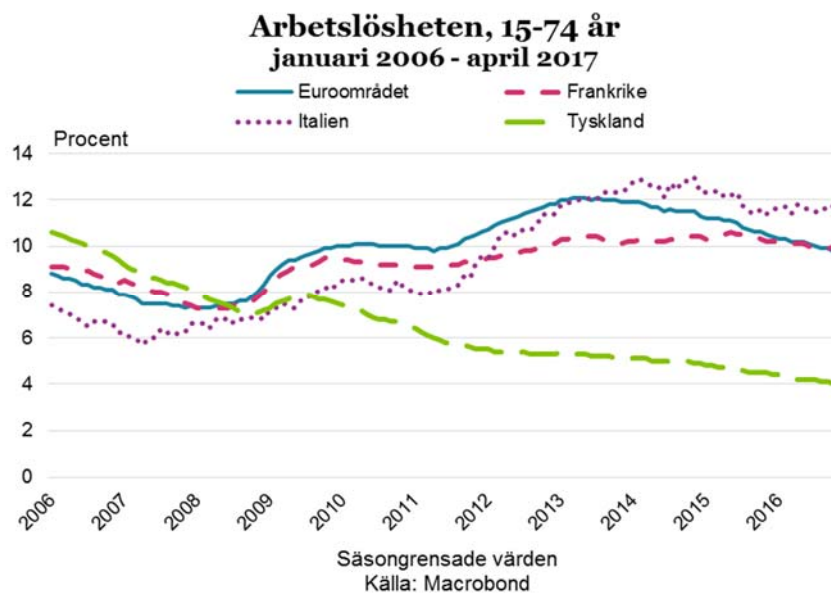
Barometerindikator, Euroområdet januari 2006 - maj 2017

Även om stämningsläget förstärkts på bred front i euroområdet är skillnaderna mellan ekonomierna i euroområdet fortsatt stora. Bland de större ekonomierna i euroområdet är det alltså bara Spanien som fortsätter att visa en mer tydligt stark tillväxt. Även den tyska ekonomin visar en gradvis ökande tillväxttakt. Samtidigt fortsätter såväl Italien som Frankrike att uppvisa en påtagligt svagare utveckling.

God tillväxt av jobb och fallande arbetslöshet i euroområdet

Arbetsmarknaden i euroområdet fortsätter att visa tydlig styrka. Sysselsättningen växer i god fart och sysselsättningsgraden är nu i nivå med vad som noterades innan finanskrisen 2008-2009. Jobbtillväxten har varit likvärdig för både män och kvinnor, vilket samtidigt innebär att männen alltså har cirka 10 procentenheter högre sysselsättningsgrad än kvinnorna. Samtidigt fortsätter arbetslösheten att minska, om än från en hög nivå, och i april var den 9,3 procent. Sedan toppen under våren 2013 har arbetslösheten minskat med närmare 3 procentenheter eller med mer än 4 miljoner personer. Arbetslösheten fortsätter dock att falla något snabbare för män än för kvinnor vilket innebär att kvinnornas arbetslöshet alltså är högre än männens. Också ungdomsarbetslösheten fortsätter att falla. Efter toppnoteringen mycket nära 25 procent i början av 2013 har arbetslösheten för gruppen yngre än 25 minskat till 18,7 procent i april i år. Trots en fortsatt gradvis minskning innebär detta att arbetslösheten i euroområdet fortsätter att vara hög.

Samtidigt fortsätter även andelen långtidsarbetslösa (arbetslösa mer än ett år) av samtliga arbetslösa att vara mycket stor i euroområdet. Under fjolåret var varannan arbetslös utan arbete mer än ett år – att jämföra med knappt var femte i Sverige. Andelen långtidsarbetslösa i euroområdet har varit i det närmaste oförändrad sedan arbetslösheten började minska 2013. Att andelen långtidsarbetslösa är så pass hög innebär även att strukturarbetslösheten är mycket hög – vilket även åskådliggörs genom att OECD för närvarande skattar jämviktsarbetslösheten i euroområdet till 8,8 procent. Till detta kan även läggas att en mycket stor grupp unga inom euroområdet fortfarande befinner sig långt från arbetsmarknaden. Det alternativa måttet NEET (Not in Employment, Education or Training) visar att 11,7 procent av samtliga ungdomar i åldersgruppen 15-24 år i regionen varken arbetade eller studerade år 2016 – att jämföra med 6,5 procent i Sverige.

Sammantaget räknar vi ändå med att sysselsättningen i euroområdet fortsätter att utvecklas i god takt under vår prognosperiod. För detta talar bland annat företagens allt starkare anställningsplaner. Parallellt fortsätter även arbetslösheten att minska steg för steg. Efter att ha uppgått till 10,0 procent 2016 bedöms arbetslösheten minska till 9,2 procent i år följt av 8,9 procent år 2018. Under 2018 saktar således nedgången in något. Även om arbetsmarknaden fortsätter att förstärkas innebär detta ändå sammantaget att euroområdet kommer att fortsätta brottas med en mycket hög arbetslöshet även under kommande år.

Tyskland har euroområdets lägsta arbetslöshet – Grekland den högsta

Även om arbetslösheten rört sig nedåt på relativt bred front i euroområdet kvarstår de hitillsvarande mycket stora skillnaderna mellan regionens länder. Bland de större ekonomierna bokfördes arbetslösheten i Tyskland till den rekordlåga nivån 3,9 procent i april i år samtidigt som den minskade till 17,8 procent i Spanien. Arbetslösheten minskar i sakta tempo även i såväl Frankrike som Italien – detta efter att ha rört sig sidledes under stora delar av fjolåret. Högst arbetslöshet noteras fortsatt i Grekland där den tidigare nedåtgående trenden dessutom stannat upp under början på året och nivån överstiger därmed alltför tydligt 20 procent. Lägst arbetslöshet i euroområdet återfinns fortsatt i Tyskland. Lägst arbetslöshet i hela EU har dock Tjeckien där nivån var mycket låga 3,2 procent i april i år.

ECB fortsätter att stimulera men har lättat något på gasen

Efter att under lång tid successivt utökat sina stimulanser har den europeiska centralbanken ECB i år börjat lätta något på gasen. Penningpolitiken är fortfarande mycket expansiv, men från och med april i år har banken reducerat sina månatliga obligationsköp till den nuvarande nivån 60 miljarder euro per månad – en minskning med 20 miljarder jämfört med tidigare. Precis som i USA noteras nu en högre inflation också i euroområdet – även om den underliggande inflationen alltså tydligt understiger ECB:s mål om en inflation under men nära 2 procent. Att den underliggande inflationen ännu inte visar några tydliga tecken på att stiga gör att banken kommer att fortsätta bedriva en mycket expansiv penningpolitik under lång tid framöver – även bortom vår prognosperiod.

Ännu inga effekter av Brexit på den brittiska ekonomin

Ännu så länge syns inga tydliga effekter av Storbritanniens beslut att lämna EU i den brittiska ekonomin. Tillväxten bromsade förvisso in något under första kvartalet i år, men det är för tidigt att härleda detta till beslutet om utträdet. Med undantag för hushållen pekar dessutom de flesta framåtblickande indikatorer på att stämningsläget är fortsatt relativt gott i brittiska ekonomin. De tillverkande företagen har fått draghjälp av att pundet försvagats – något som samtidigt dämpat humöret hos hushållen. Framöver talar dock mycket för att den brittiska ekonomin trots allt kommer att bromsa in. Beslutet att lämna EU bör innebära ett minskat intresse för investeringar i Storbritannien parallellt med att den privata konsumtionen bör påverkas negativt. Efter att ha ökat med 1,8 procent under 2016 väntar vi oss att den brittiska tillväxten ökar med 1,6 procent i år följt av 1,2 procent 2018.

Hittills har även den brittiska arbetsmarknaden utvecklats relativt väl. Arbetslösheten fortsätter att sjunka och sysselsättningen visar fortsatt tydlig styrka. Att arbetsmarknaden utvecklats väl under lång tid understryks också av att arbetslösheten – som uppgick till 4,4 procent i februari i år – även understiger OECD:s skattning av jämviktsarbetslösheten med närmare 1 procentenhet. Att tillväxten i den brittiska ekonomin dämpas bör dock även få konsekvenser för utvecklingen på arbetsmarknaden. Vi räknar därför med att den hittillsvarande goda jobbtillväxten kommer att bromsa in samt att arbetslösheten kommer att ligga på en något högre nivå nästa år.

Den danska ekonomin fortsätter att förbättras – men från ett svagt läge

Under fjolåret återhämtade sig den danska ekonomin efter det svaga avslutet på 2015 och BNP steg med 1,3 procent jämfört med året innan. Sedan slutet av 2016 har även stämningsläget i ekonomin förbättras – detta såväl bland företag som bland hushåll. De nu allt ljusare globala utsikterna talar för att den danska ekonomin växer ytterligare något mer under både 2017 och 2018 än under åren närmast innan. Sammantaget är dock återhämtningen relativt svag och skall dessutom ses i ljuset av att den danska ekonomin utvecklats svagt under lång tid. Enligt vår bedömning växer BNP med 1,9 procent 2017 och med 2,3 procent 2018.

Trots att den danska ekonomin utvecklats svagt under en längre period visade arbetsmarknaden tidigare oväntad styrka. Från och med andra halvåret i fjol har dock sysselsättningsgraden fallit tillbaka något. Däremot har arbetslösheten åter börjat minska för att i april noteras till 5,7 procent vilket dessutom är något under OECD:s skattning av jämviktsarbetslösheten. Parallellt minskar även åter ungdomsarbetslösheten. Vi väntar oss

att den ökande aktiviteten i den danska ekonomin under 2017-2018 leder till en viss förstärkning av arbetsmarknaden.

Fortsatt återhämtning i Norge

Stämningssläget i den norska ekonomin har förbättrats på senare tid. Såväl företag som hushåll rapporterar ökad tillförsikt och allt talar för att den norska ekonomin fortsätter den återhämtning som inleddes under fjolåret – detta efter att de senaste årens låga oljepris hållit tillbaka investeringarna tydligt. Under 2016 växte ekonomin med 0,8 procent men under 2017 och 2018 breddas successivt basen för den ekonomiska utvecklingen. Vi väntar oss dels en ökad aktivitet inom oljeindustrin, dels att ekonomin som helhet gynnas av den ökade globala efterfrågan. Mycket talar även för att den privata konsumtionen fortsätter att förstärkas. I år väntas tillväxten uppgå till 1,9 procent följt av 2,2 procent 2018.

Också den norska arbetsmarknaden har påverkats av den tidigare dämpade aktiviteten i oljesektorn. Antalet sysselsatta har utvecklats svagt under en längre period vilket innebär att sysselsättningsgraden fortsatt att falla tillbaka. Efter att ha börjat sjunka under hösten i fjol faller emellertid inte längre arbetslösheten och i mars uppgick den till 4,5 procent – en hög nivå enligt norska mått och dessutom en dryg procentenhet över OECD:s beräkning av jämviktsarbetslösheten. Samma utveckling noteras även för ungdomsarbetslösheten som nu bokförs till drygt 10 procent. I takt med att aktiviteten i den norska ekonomin tilltar under vår prognosperiod räknar vi dock med att också efterfrågan på arbetskraft kommer att öka och att arbetslösheten på nytt börjar minska.

Vändning i Finland

I den finska ekonomin stiger optimismen mycket tydligt. Stämningssläget har ökat steg för steg sedan början på fjolåret och bland såväl företag som hushåll är nu förväntningarna de högsta på flera år. Den finska ekonomin drabbades hårt av nedgången i efterfrågan på landets exportvaror efter finanskrisen, men under fjolåret växte ekonomin med överraskande goda 1,4 procent. Detta efter att ha utvecklats mycket svagt under flera år. Den ökade globala efterfrågan och det mycket goda stämningssläget bland hushållen talar för att den ekonomiska utvecklingen får ett brett stöd även framöver. Sammantaget beräknas tillväxten till 1,8 procent i år följt av 2,0 procent under 2018.

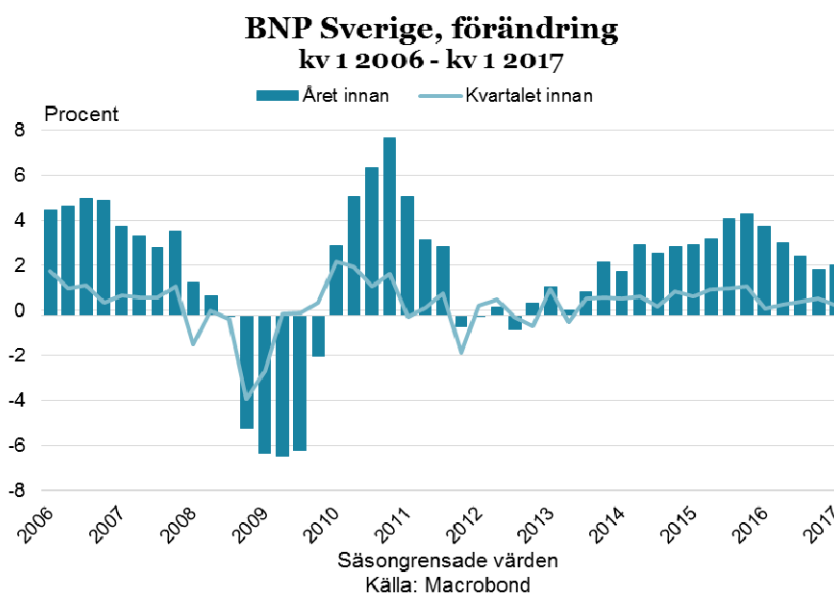
Även på den finska arbetsmarknaden syns allt fler ljuspunkter. Sysselsättningsgraden fortsätter att förstärkas successivt och sedan i fjol ökar även antalet sysselsatta. Samtidigt har arbetslösheten endast förändrats mycket lite under det senaste året – en utveckling som emellertid förklaras av att fler söker sig till arbetsmarknaden. I april i år noterades arbetslösheten till 9,0 procent, att jämföra med OECD:s skattning av jämviktsarbetslösheten på drygt 7 procent. Även ungdomsarbetslösheten har planat ut efter att tidigare ha minskat något och bokförs nu till drygt 20 procent. Parallellt fortsätter andelen långtidsarbetslösa av samtliga arbetslösa att vara hög, även om andelen inte längre ökar. Detta indikerar att gruppen strukturellt arbetslösa – en grupp som står långt från arbetsmarknaden – är fortsatt hög. Mot bakgrund av de allt bättre utsikterna för aktiviteten i den finska ekonomin räknar vi med att efterfrågan på arbetskraft kommer att fortsätta vara god, vilket i sin tur leder till att arbetslösheten gradvis börjar sjunka under vår prognosperiod.

Svensk ekonomi

Aktiviteten i den svenska ekonomin fortsätter att vara hög. Företagen är optimistiska och den lediga personalkapaciteten minskar i snabb takt. Efter en tillfällig inbromsning under inledningen på 2017 väntar vi oss att tillväxten tar förnyad fart från och med andra kvartalet i år. Konjunkturläget fortsätter således att förstärkas och är därmed fortsatt mycket starkt. Vi räknar med att BNP stiger med 3,0 procent i år följt av 2,8 procent under 2018. Detta efter att ha stigit med goda 3,2 procent under 2016. Även om vi således förväntar oss en viss inbromsning av tillväxttakten mellan 2017 och 2018 räknar vi med en fortsatt god utveckling för den svenska ekonomin.

Fortsatt hög aktivitet i den svenska ekonomin

Efter att aktiviteten i den svenska ekonomin steg med goda 3,2 procent under 2016 bromsade tillväxten in något under första kvartalet i år. Jämfört med kvartalet närmast innan steg då BNP med 0,4 procent. Den nu aktuella tillväxttakten var därmed i nivå med den genomsnittliga tillväxten mellan kvartalen under de senaste tio åren. Jämfört med första kvartalet 2016 steg BNP med 2,2 procent.

Bakom inbromsningen av tillväxten under inledningen av året låg framför allt en svagare utveckling av tjänsteexporten än väntat. Exporten av varor fortsatte dock att utvecklas i god takt. Även den offentliga konsumtionen minskade något under inledningen av innevarande år. Samtidigt lyfte de fasta bruttoinvesteringarna mycket tydligt jämfört med slutet på fjolåret och hushållens konsumtion fortsatte att utvecklas i god takt. Trots inbromsningen av tillväxten fortsätter således ändå den underliggande utvecklingen i den inhemska ekonomin att vara god.

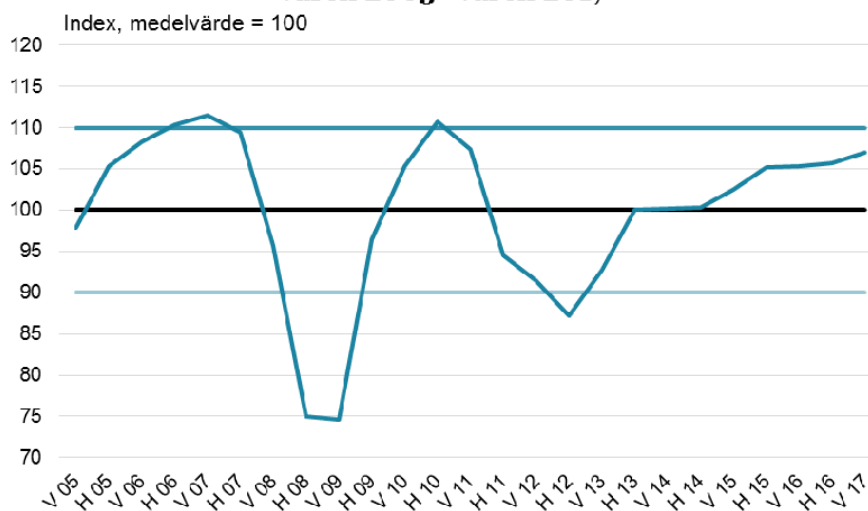
Fortsatt stark tillförsikt hos företagen...

Stämningläget hos de privata arbetsgivarna fortsätter att vara starkare än normalt och företagen uppger att efterfrågan på deras varor och tjänster utvecklades starkt under det

senaste halvåret – starkare än vad de förväntade sig i höstas. Detta framkommer i Arbetsförmedlingens intervjuer med drygt 11 000 privata arbetsgivare i hela landet våren 2017. Tillförsikten är också tydligt utbredd och avser alla delar av näringslivet. Mest nöjda med efterfrågan var byggarbetsgivarna där läget beskrivs som mycket starkare än normalt.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator – som illustrerar de privata arbetsgivarnas förväntningar inför det kommande halvåret – visar att stämningssläget inom näringslivet är fortsatt gott. Indikatorn har fortsatt att förstärkas något jämfört med tidigare och visar att arbetsgivarna förväntar sig att efterfrågan på varor och tjänster skall vara starkare än normalt framöver. Den nu aktuella undersökningen visar även den starkaste nivån sedan våren 2011. Att stämningssläget bland företagen är gott verifieras även av Konjunkturinstitutets barometerindikator för näringslivet samt av inköpschefsindex för såväl industrin som för tjänstesektorn.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator våren 2005 - våren 2017

Källa: Arbetsförmedlingen

Arbetsförmedlingens intervjuer visar att förväntningarna inför kommande halvår fortsätter att vara starkare än normalt inom såväl industrin, byggverksamheten som inom området privata tjänster. Därtill visar efterfrågeindikatorn att stämningssläget även har förbättrats på bred front sedan föregående undersökning. Allra starkast tillförsikt noteras även i detta tidsperspektiv inom byggverksamheten där stämningssläget fortsätter att vara mycket starkare än normalt.

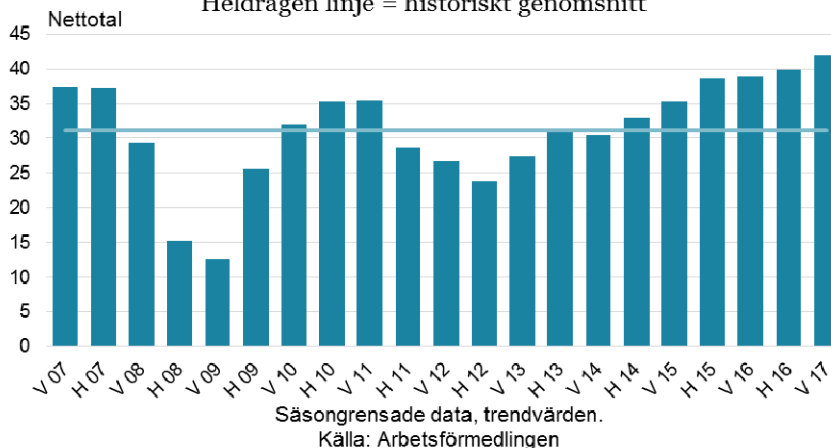
De privata arbetsgivarna förväntar sig en fortsatt god utveckling även på sex till tolv månaders sikt. Också i detta tidsperspektiv har stämningssläget fortsatt att förstärkas och vårens undersökning visar även här på de starkaste förväntningarna sedan våren 2011 och ett starkare stämningssläge än normalt noteras inom samtliga branscher. Allra högst ställda förväntningar återfinns även här hos byggarbetsgivarna där stämningssläget fortsätter att vara mycket starkare än normalt.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar också att andelen privata arbetsgivare som planerar att utöka sin personalstyrka det kommande året är på den högsta nivån sedan

2007. Nivån ligger i och med det tydligt över det historiska genomsnittet. Även Konjunkturinstitutets barometerundersökning pekar på en mer positiv utveckling än normalt vad gäller företagens anställningsplaner. Därmed pekar de framåtblickande indikatorerna sammantaget på ett fortsatt starkt läge i ekonomin.

Privata arbetsgivare som planerar utöka personalstyrkan på ett års sikt våren 2007 - våren 2017

Heldragen linje = historiskt genomsnitt

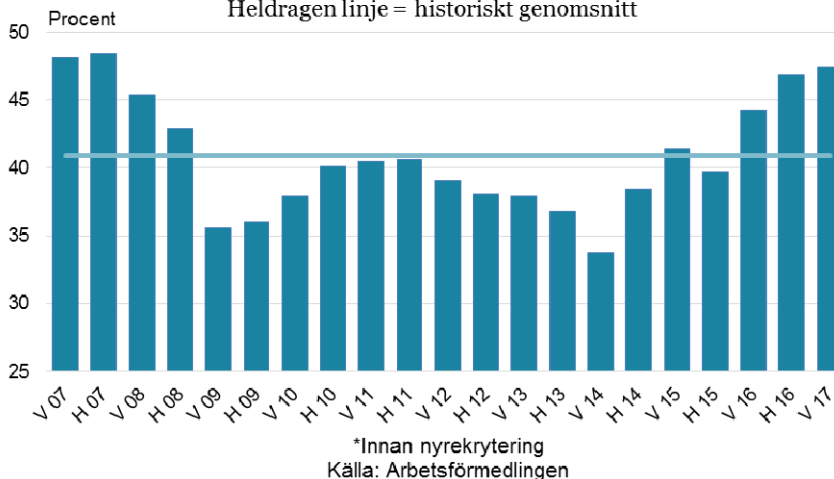

... och allt mindre lediga personalresurser

Den allt starkare efterfrågan på varor och tjänster har också fört med sig att de lediga personalresurserna hos de privata arbetsgivarna fortsatt att krympa. Utvecklingen avser i det närmaste samtliga branscher och nästan hälften av företagen kan nu endast öka sin verksamhet med som högst 5 procent med befintlig personalstyrka – en andel klart över det historiska genomsnittet och den högsta nivån sedan hösten 2007. Att de lediga personalresurserna i näringslivet fortsätter att krympa i snabb takt är även en utveckling helt i linje med utvecklingen för Riksbankens indikator för resursutnyttjandet i ekonomin.

Privata arbetsgivare som kan öka produktionen med 5 procent* våren 2007 - våren 2017

Heldragen linje = historiskt genomsnitt

Precis som tidigare är de lediga personalresurserna minst inom byggverksamheten samt bland de privata företagen inom områdena vård och omsorg respektive utbildning. Den lediga personaltillgången är även fortsatt mycket knapp också inom områdena information och kommunikation respektive transport. Trots en allt högre aktivitet och allt mindre lediga personalresurser även inom industrin anger industriarbetsgivarna att den lediga kapaciteten fortfarande är relativt stor. Precis som tidigare återfinns dock de största inslagen av lediga personalresurser inom handeln samt inom hotell och restaurang.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar således såväl på en tydligt utbredd tillförsikt bland de privata arbetsgivarna och att den lediga personalkapaciteten fortsätter att krympa. Att stämningsläget är ljust inom såväl branscher som är mer beroende av den inhemska efterfrågan som bland de som påverkas mer av efterfrågan från utlandet innebär att basen för en fortsatt god utveckling av tillväxten i ekonomin blir bred. Det allt högre kapacitetsutnyttjandet i relation till den befintliga personalen är dessutom en naturlig konsekvens av att aktiviteten i ekonomin utvecklats väl under en längre period och att ekonomin nu befinner sig i en mer mogen fas av konjunkturen.

Konjunkturen fortsätter att vara stark

Efter inbromsningen under inledningen av året väntar vi oss att tillväxten tar förnyad fart under andra och tredje kvartalet i år. Under återstoden av prognosperioden fortsätter sedan aktiviteten i den svenska ekonomin att stiga i god takt om än inte i samma tempo som under de närmaste kvartalen. Konjunkturläget fortsätter således att vara mycket starkt. Bakom dessa bedömningar ligger bland annat det fortsatt starka stämningsläget hos såväl företagen i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning som hos hushållen. Parallellt blir även den successiva förstärkningen i den globala ekonomin – och därmed exporten – en allt viktigare drivkraft för utvecklingen. Dessutom är behoven av ytterligare bygginvesteringar fortsatt stort. Mot denna bakgrund räknar vi med att BNP stiger med 3,0 procent i år följt av 2,8 procent under 2018. Detta efter att ha stigit med goda 3,2 procent under 2016. Även om vi således förväntar oss en viss inbromsning av tillväxttakten mellan 2017 och 2018 räknar vi med en fortsatt god utveckling för den svenska ekonomin.

Hushållen fortsätter att spendera i god takt

Hushållens konsumtion har utvecklats relativt väl under de senaste kvartalen och under inledningen av innevarande år steg konsumtionen även något mer än under kvartalet närmast innan. Detta innebar också att tillväxttakten för den privata konsumtionen mellan kvartalen ökade till en nivå i linje med genomsnittet för de tio senaste åren. Samtidigt är hushållen fortsatt sparsamma och sparkvoten således alltför mycket hög. Hushållen har sparat mer än 10 procent av de disponibla inkomsterna ända sedan 2008 – en andel som ökat till att överstiga 15 procent under de fem senaste åren. Även sett enbart till det egna sparandet – det vill säga exklusive avsättningar till tjänste- och premiepensioner – så är hushållen mycket sparsamma.

Samtidigt är stämningsläget bland hushållen fortsatt starkt. Hushållens tillförsikt förstärktes markant under andra halvåret i fjol och är sedan slutet på fjolåret starkare än normalt. Det är framför allt bilden av den egna ekonomin som stärkts. Att arbetsmarknaden fortsatt att förstärkas är sannolikt en viktig förklaring bakom detta. Parallellt fortsätter befolkningstillväxten att ligga på en hög nivå vilket i sin tur ger bränsle åt utvecklingen av den

privata konsumtionen. Även om hushållen sannolikt tar hänsyn till den fortsatta debatten om eventuella konsekvenser av deras skuldsättning finns det utrymme för ett något minskat sparande. Sammantaget talar detta för en fortsatt god utveckling av hushållens konsumtion. Under 2016 ökade den privata konsumtionen med 2,4 procent och vi väntar oss att hushållen ökar sin konsumtion med 2,1 procent i år och med 2,6 procent 2018.

Stark utveckling för investeringarna

Investeringarna ökade mycket kraftigt under första kvartalet i år och jämfört med kvartalet närmast innan var investeringstillväxten hela 2,5 procent – klart över genomsnittet under de senaste tio åren. Det var främst en fortsatt mycket tydlig ökning av bostadsinvesteringarna som låg bakom detta, men även investeringar i maskiner noterade en ökning. Sammantaget innebär detta att näringslivets investeringar ökade kraftigt – inte minst ökade de tjänsteproducerande branscherna (dit fastighetsförvaltning räknas) sina investeringar. Samtidigt minskade de offentliga investeringarna något jämfört med sista kvartalet i fjol.

Den successivt allt starkare globala efterfrågan väntas öka investeringsviljan inom de varuproducerande branscherna. Samtidigt fortsätter bostadsinvesteringarna att öka – drivet av den kraftiga befolkningstillväxten och den utbredda bristen på bostäder. Den demografiska utvecklingen fortsätter även att öka behoven av investeringar inom de offentliga huvudmännens verksamheter. Sammantaget talar detta för en fortsatt god investeringstillväxt. Efter att ha ökat med 5,3 procent i fjol räknar vi med att investeringarna ökar med mycket starka 6,7 procent i år följt av 4,6 procent 2018.

Svagare utveckling för den offentliga konsumtionen

Den offentliga konsumtionen har utvecklats svagt under de senaste kvartalen och under årets första kvartal minskade de offentliga myndigheterna sin konsumtion något jämfört med sista kvartalet i fjol. Detta sker efter att konsumtionen istället ökade i snabb takt under slutet av 2015 och början på 2016, då främst med anledning av det tidigare kraftigt ökade antalet asylsökande. Detta innebär att det framför allt var statens konsumtion som fortsatte att minska även under det första kvartalet i år medan kommunsektorns konsumtion sammantaget var oförändrad jämfört med kvartalet närmast innan.

Vi räknar med att den statliga konsumtionen fortsätter att utvecklas svagt under vår prognosperiod. Detta föranlett av fortsatt minskade behov av boenden för asylsökande. Samtidigt ökar behoven av offentliga tjänster inom andra områden. Bland annat fortsätter antalet barn i skolan att öka. Vidare ökar även antalet äldre i befolkningen vilket leder till ett ökat behov av såväl äldreomsorg som av hälso- och sjukvård. Sammantaget innebär ändå den svaga utvecklingen av den offentliga konsumtionen under inledningen av detta år att de offentliga myndigheternas konsumtion endast ökar med svaga 0,4 procent i år. Under 2018 stiger sedan den offentliga konsumtionen med något starkare 0,8 procent. Detta skall jämföras med att myndigheternas konsumtion steg med hela 2,9 procent under 2016.

Tillfällig försvagning av utrikeshandeln

Utrikeshandeln utvecklades väl under fjolåret och såväl exporten som importen steg i god fart. Medan varuexporten fortsatte att öka även under första kvartalet i år sjönk dock exporten av tjänster tillbaka relativt kraftigt vilket innebar att exporten som helhet oväntat föll tillbaka något jämfört med sista kvartalet i fjol. Samtidigt fortsatte importen av såväl varor som tjänster att öka vilket innebar att utrikeshandeln sammantaget höll tillbaka tillväxten under inledningen av året.

Den successivt allt högre aktiviteten i den globala ekonomin väntas innebära att världshandeln, och därmed även den svenska exporten, tar förnyad fart under kommande kvartal. Enligt vår bedömning var således bakslaget för exporten under årets första kvartal endast temporärt. De tillverkande företagens exportförväntningar är högt ställda i såväl Konjunkturinstitutets barometer som enligt inköpschefsindex. En bidragande faktor till detta är den fortsatt svaga kronan.

Samtidigt innebär den allt högre aktiviteten i såväl den inhemska som den globala ekonomin även ett ökat importbehov. Importen drivs således såväl av den fortsatt ökande privata konsumtionen och av en god utveckling för investeringarna som av ett ökat behov av insatsvaror till industrin. Sammantaget väntar vi oss således att exporten återhämtar den svaga inledningen av 2017 och stiger med 4,1 procent i år följt av 5,6 procent under 2018 detta efter att ha ökat med 3,5 procent under 2016. Samtidigt bedömer vi dock att även importen successivt ökar något för att sammantaget stiga med 3,1 procent under innevarande år och med ytterligare 5,2 procent under 2018. Under 2016 ökade importen med 3,8 procent.

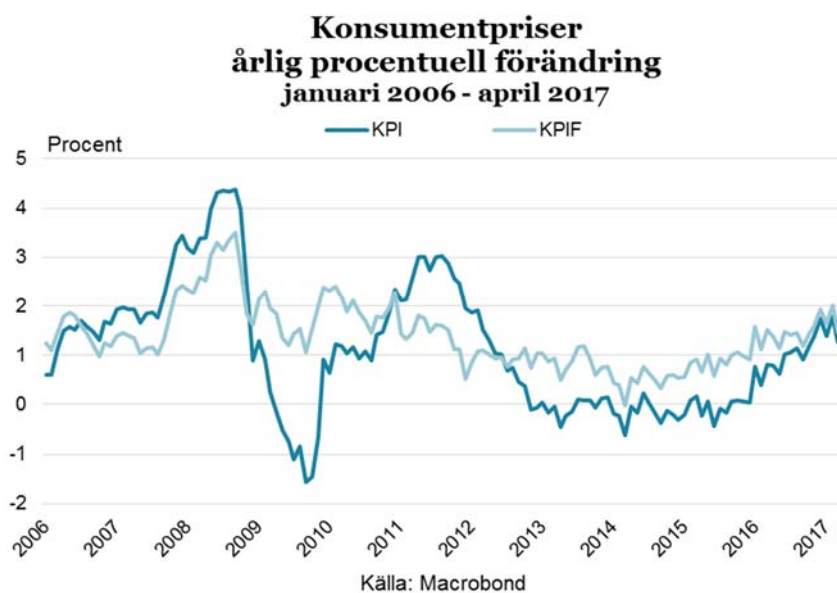
Antalet arbetade timmar fortsatte att öka

Antalet arbetade timmar fortsatte att öka under första kvartalet i år. Detta enligt nationalräkenskaperna. Ökningen var bred och avsåg såväl varu- som tjänsteproducerande verksamheter inom näringslivet. Bland annat ökade antalet arbetade timmar inom byggverksamheten tydligt. Även inom de offentliga myndigheterna fortsatte antalet arbetade timmar att öka, om än i måttlig takt. Medan antalet timmar fortsatte att öka inom kommunsektorn fortsatte kräftgången bland de statliga verksamheterna. Sammantaget ökade antalet arbetade timmar med 1,7 procent under 2016 – kalenderkorrigerat och enligt nationalräkenskaperna. Detta innebar att produktiviteten ökade med 1,2 procent. Under 2017 ökar antalet arbetade timmar med 1,5 procent för att sedan öka med 1,3 procent under 2018. Detta innebär att produktiviteten ökar med 1,8 respektive 1,6 procent under 2017 och 2018.

Inflationen tillfälligt vid Riksbankens mål

Under våren i år har inflationen noterats nära Riksbankens mål om en prisökningstakt på 2 procent. I april uppgick inflationen, visat som konsumentprisindex KPI, till 1,9 procent. Även den underliggande inflationen har stigit och exkluderas förändringar i räntekostnaderna från inflationsmåttet (KPIF) uppgick prisökningstakten till 2,0 procent vid samma

tidpunkt.⁵ Även om aktiviteten i ekonomin fortsätter att vara hög bedömer vi att det dröjer innan inflationen varaktigt når Riksbankens mål. Inte minst indikerar de löneavtal som ingåtts hittills i år att de inhemska drivkrafterna för ökad inflation är svagare än väntat. Detta trots att tillgången på utbildad arbetskraft fortsätter att krympa. (Läs mer om detta i fördjupningsrutan *Har den stigande bristen på arbetskraft påverkat löneökningarna?*). Mycket talar även för att inflationstakten kommer att falla tillbaka något under andra halvåret i år när effekterna av tidigare ökningar av framför allt energipriserna klingar av. Samtidigt har marknadens kortsiktiga inflationsförväntningar stabiliserat sig något under Riksbankens mål. Sammantaget räknar vi därför med att KPI-inflationen ökar med 1,6 procent i år och med 1,8 procent 2018. Justerat för räntekostnader (KPIF) bedöms prisökningarna till 1,7 procent i år och till 1,9 procent 2018.

Riksbanken fortsätter stimulera – trots högt resursutnyttjande

Vid sitt möte i april sköt Riksbanken fram tidpunkten för när man väntar sig en höjning av styrräntan något samtidigt som man valde att också utöka köpen av statsobligationer. Styrräntan ligger således kvar på -0,50 procent och vid årets slut kommer köpen av obligationer sammanlagt att uppgå till 290 miljarder kronor. Även om den inhemska utvecklingen är stark och de lediga resurserna i ekonomin krymper allt mer fortsätter således Riksbanken att bedriva en mycket expansiv penningpolitik.

Bankens agerande skall dock dels ses mot bakgrund av att utsikterna att varaktigt nå målet om en inflation på två procent skjutits fram något dels mot bakgrund av den fortsatt mycket expansiva penningpolitiken i vår omvärld. Riksbankens handlingsutrymme fortsätter således att påverkas av andra centralbankers agerande. Inte minst innebär ECB:s fortsatt mycket aktiva politik en tydlig ram för Riksbanken. För att undvika att kronan stärks från sin nuvarande svaga nivå på ett sådant sätt att det begränsar möjligheterna att nå inflationsmålet måste Riksbanken således fortsätta bedriva en tydligt stimulerande politik.

⁵ Riksbanken har dock meddelat att man överväger att byta målvariabel för inflationsmålet från konsumentprisindex (KPI) till det underliggande måttet konsumentprisindex med fast ränta (KPIF).

Enligt vår bedömning kommer emellertid inte Riksbanken att vidta några åtgärder som lättar på penningpolitiken ytterligare. Efter att banken avslutar sina obligationsköp vid kommande årsskifte väntar vi oss således att Riksbanken gradvis höjer styrräntan med början under andra halvåret 2018. Sammantaget innebär ändå detta att Riksbanken fortsätter att bedriva en mycket tydligt expansiv penningpolitik under hela vår prognosperiod.

Efterfrågan på arbetskraft

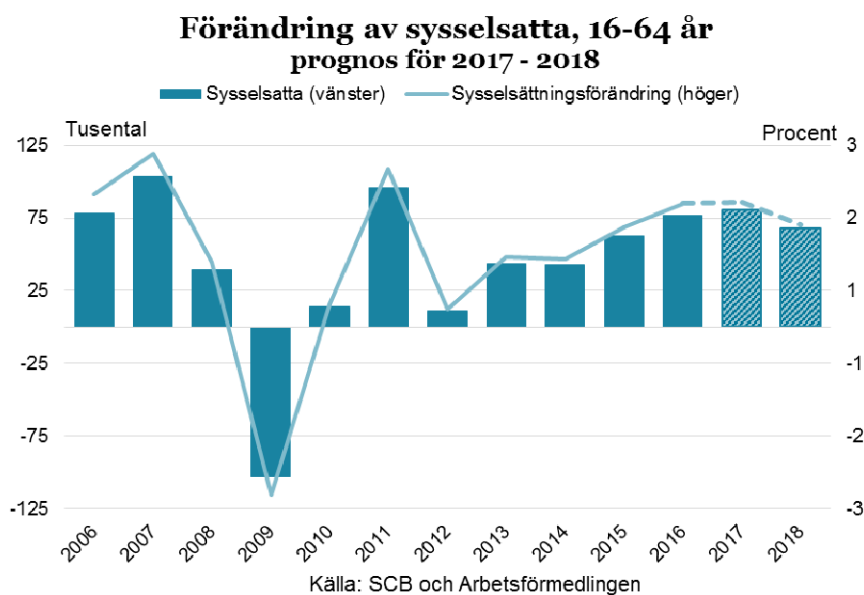
Den svenska arbetsmarknaden fortsätter att förstärkas under prognosperioden och sysselsättningen ökar starkt. Men styrkan i ökningen kommer att avta något under loppet av perioden. Detta beror delvis på att bristen på arbetskraft kommer öka ytterligare och bli alltmer utbredd. I år beräknas antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år öka med 81 000 personer för att under 2018 öka med 68 000 personer. Omkring åtta av tio jobb väntas gå till utrikes födda.

149 000 flera sysselsatta under prognosåren

Under 2016 ökade antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år med 77 000 personer, motsvarande 1,7 procent. Sysselsättningsgraden under helåret steg därmed med 0,7 procent till 77,4 procent. Sverige har därmed den högsta sysselsättningsgraden av alla EU-länder. Efterfrågan på arbetskraft har varit fortsatt mycket hög under inledningen på 2017 och antalet sysselsatta har ökat starkt. Under första kvartalet 2017 steg antalet sysselsatta 16-64 år med starka 100 000 personer, motsvarande 2,2 procent, jämfört med samma period föregående år, enligt AKU. Sysselsättningsgraden landade i och med det på 76,9 procent, vilket är 0,8 procentenheter högre än samma kvartal ett år tidigare.

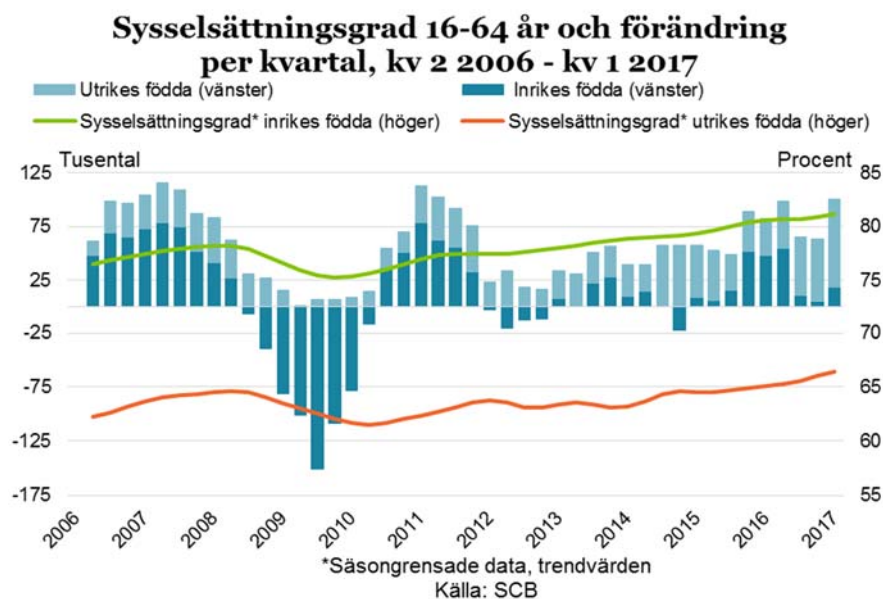
Arbetsförmedlingen bedömer att antalet sysselsatta fortsätter att öka starkt under prognosperioden, men styrkan i ökningen kommer att avta något under loppet av perioden. Detta beror delvis på att bristen på arbetskraft ökar ytterligare och bli alltmer utbredd, vilket i sin tur är en konsekvens av att tillgången på utbildad arbetskraft är mycket liten. Läs mer om detta i avsnitten som följer.

För helåret 2017 beräknas sysselsättningen öka med 81 000 personer, en ökning på 1,7 procent. Under 2018 bedöms antalet sysselsatta öka med 68 000 personer, motsvarande 1,4 procent. Sammantaget väntas därmed antalet sysselsatta 16-64 år öka med 149 000 personer under 2017 och 2018 och omkring åtta av tio jobb väntas gå till utrikes födda. Andelen sysselsatta av befolkningen ökar till 78,5 procent 2018. Sysselsättningsgraden stiger mer bland utrikes födda än bland inrikes födda, med två respektive en procentenhet.

Sysselsättningen har ökat tydligt bland utrikes födda

Den starka arbetsmarknaden har resulterat i att såväl fler inrikes som utrikes födda är sysselsatta. Men sysselsättningsökningen har under senare år varit starkare både i procentuella och faktiska tal för utrikes födda än för inrikes födda. Första kvartalet 2017 ökade antalet sysselsatta utrikes födda med 9,9 procent, motsvarande 82 000 personer. Samtidigt ökade antalet sysselsatta inrikes födda med 0,5 procent eller 19 000 personer. Med andra ord tillföll åtta av tio jobb under första kvartalet 2017 utrikes födda. Den nuvarande starka ökningen av antalet sysselsatta bland utrikes födda är helt i linje med de senaste årens utveckling.

Särskilt starkt ökar antalet sysselsatta utrikes födda män. Första kvartalet ökade antalet med hela 11,1 procent, motsvarande 47 000 personer. Antalet sysselsatta utrikes födda kvinnor ökade samtidigt med 8,6 procent, eller 36 000 personer. Bland inrikes födda män ökade antalet sysselsatta med 0,4 procent, vilket är 7 000 personer. Bland inrikes födda kvinnor ökade antalet med 0,6 procent, motsvarande 12 000 personer.

Därmed fortsätter sysselsättningsgraden (16-64 år) att öka bland både utrikes och inrikes födda. Jämförs första kvartalet 2017 med samma kvartal ett år tidigare har andelen sysselsatta ökat med 1,9 procentenheter bland utrikes födda, till 65,6 procent. Bland inrikes födda ökade den samtidigt med 0,6 procentenheter, till 80,1 procent.

Sysselsättningsgapet mellan inrikes och utrikes födda i Sverige är alltså fortsatt stort – näst högst i EU där bara Nederländerna visar ett större gap. Sverige och Nederländerna är dock de två länder i EU med högst sysselsättningsgrad bland inrikes födda. I Sverige bidrar framför allt den höga sysselsättningsgraden bland inrikes födda kvinnor till den sammantaget stora skillnaden mellan inrikes och utrikes födda.⁶

⁶ Läs mer i exempelvis Cheung, M. och K. Hellström, (2017), *Integration på svensk arbetsmarknad – ett internationellt perspektiv*, Working paper 2017:3, Arbetsförmedlingen.

Sysselsättningsgraden stiger något starkare bland kvinnor än män

Utrikes och inrikes födda kvinnor visar fortsatt ett betydligt större sysselsättningsgap än utrikes och inrikes födda män, 18 procentenheter jämfört med 11 procentenheter första kvartalet 2017. Bland utrikes födda kvinnor i åldrarna 16-64 år var sysselsättningsgraden 62,1 procent första kvartalet 2017, hos inrikes födda kvinnor var motsvarande andel 79,9 procent. Bland utrikes födda män 16-64 år uppgick andelen sysselsatta till 69,4 procent, inrikes födda män noterade samtidigt en nivå på 80,3 procent.

Mycket hög sysselsättningsgrad bland personer 35-54 år

Det är alltjämt stora skillnader i sysselsättningsgrad över olika åldrar, även om nivån tenderar att öka i alla åldrar jämfört med fjolåret. Den relativt största ökningen skedde bland personer 55-64 år där sysselsättningsgraden steg med 1,3 procentenheter, till höga 75,9 procent under första kvartalet 2017. Högst är däremot sysselsättningsgraden bland personer i åldrarna 35-54 år, där den också stigit med 0,8 procentenheter på ett år, till mycket höga 88,2 procent. Bland personer i åldrarna 20-24 år och 25-34 år steg sysselsättningsgraden något mindre, med 0,2 och 0,3 procentenheter, till 58,8 respektive 81,3 procent.

Utbredda rekryteringsproblem dämpar sysselsättningstillväxten

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att rekryteringsproblemen fortsätter att öka och bristen på arbetskraft har fortsatt att öka inom samtliga delar av det privata näringslivet det senaste året. I vårens undersökning uppgick andelen privata arbetsgivare som upplever brist på arbetskraft till 33 procent – en ökning med 4 procentenheter sedan höstens mätning. Våren 2017 är bristnivån bland privata arbetsgivare därmed tydligt över det historiska genomsnittet och i nivå med rekordåret 2007. Det är dock fortsatt stora skillnader i rekryteringsläget mellan olika yrken och mellan olika branscher. Läs mer om detta i avsnittet *Näringsgrenar*.

Utvecklingen drivs av den fortsatt starka efterfrågan på arbetskraft samtidigt som antalet arbetslösa blivit färre. Dessutom står en allt högre andel av de arbetslösa längre från arbetsmarknaden och saknar därmed många gånger den kompetens som arbetsgivarna efterfrågar. Vilket gör att det blir svårare för arbetsgivare att hitta arbetskraft bland de arbetslösa. Detta märks bland annat genom att rekryteringar från arbetslösa minskar medan antalet rekryteringar bland redan sysselsatta ökar. Parallellt minskar antalet personer som står utanför arbetskraften, vilka utgör en annan möjlig rekryteringsbas.

Under prognosperioden väntas bristen på arbetskraft att öka. Andelen arbetsgivare inom det privata näringslivet som rapporterar brist på arbetskraft bedöms stiga till över 40 procent mot slutet av 2018.

Inom offentliga verksamheter är bristen på arbetskraft redan mycket utbredd och bristen på personal utgör redan idag ett hinder för jobbtillväxten inom många yrken. I vårens undersökning har andelen offentliga arbetsgivare som anger att de har haft problem med att rekrytera personal ökat något sedan höstens redan mycket höga nivå. Våren 2017 anger närmare sju av tio (66 procent) offentliga arbetsgivare brist på arbetskraft. Detta är den högsta bristnivå som uppmätts inom offentliga verksamheter sedan mätningarna startade.

Inom offentliga verksamheter kan bristen på utbildad arbetskraft kopplas till en bred palett av yrken inom ett antal olika yrkesområden. Rekryteringsproblemen är dock mest utbredda och tydligast inom ett stort antal pedagogiska yrken samt inom flera vårdyrken. Läs mer om detta i avsnittet *Offentliga tjänster*.

Fördjupning

Har den stigande bristen på arbetskraft påverkat löneökningarna?

Arbetsgivare med brist på arbetskraft redovisar en något högre löneökningstakt än arbetsgivare som inte upplevt motsvarande brist. Under 2016-2017 tycks skillnaderna ha ökat något. Skillnaderna i löneökningstakter är dock överlag alltfjämt mycket små. Arbetsförmedlingens intervjuer visar således ännu inga tecken på att de senaste årens mycket tydligt ökade brist på arbetskraft inom näringslivet har gett något allmänt genomslag på utvecklingen av lönerna.

Något högre löneökningstakt hos arbetsgivare med brist på arbetskraft

Trots en hög aktivitet i ekonomin, med ett allt högre resursutnyttjande och en stigande brist på arbetskraft, har de senaste årens löneökningar varit relativt måttliga. Medlingsinstitutet bedömer att lönerna enligt Konjunkturlönestatistiken i genomsnitt steg med 2,3–2,4 procent under 2016 vilket innebär en i det närmaste oförändrad ökningstakt jämfört med året innan. Samtidigt har inflationen varit låg under lång tid vilket inneburit att hushållens reala köpkraft ändå stärkts. Sannolikt förklaras den hittillsvarande måttliga löneökningstakten bland annat av en fortsatt global påverkan på löner och priser från den finansiella krisen. Parterna har således anpassat sig till de senaste årens låga globala inflationstakt, trots en allt starkare konjunktur. De avtal som tecknats hittills i år tyder dessutom på fortsatt relativt återhållsamma löneökningar också under de närmaste åren.

Även Arbetsförmedlingens intervjuundersökning kartlägger löneutvecklingen på arbetsmarknaden. Resultaten i vår undersökning överensstämmer relativt väl med Konjunkturlönestatistiken – detta för såväl privata som offentliga arbetsgivare. I Arbetsförmedlingens undersökning går det dock även att jämföra löneutvecklingen hos arbetsgivare inom näringslivet som upplevt brist på arbetskraft med utvecklingen hos arbetsgivare som inte upplevt motsvarande brist. Resultaten visar generellt på en något högre löneökningstakt hos arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft och under perioden 2013-2017 har dessa arbetsgivare i genomsnitt noterat mellan 0,2-0,3 procentenheter högre löneökningar än arbetsgivare utan brist på arbetskraft.

Våren 2017 noterades dock något mer markerade löneökningstakter än tidigare hos bland annat arbetsgivare med brist på arbetskraft inom området byggverksamhet samt hos privata arbetsgivare inom områdena utbildning respektive vård och omsorg. Detta jämfört med de arbetsgivare inom samma branscher vilka inte upplevt brist på arbetskraft. Inom dessa tre branscher är andelen arbetsgivare som rapporterar om brist på arbetskraft samtidigt mycket hög.

Arbetsförmedlingens intervjuer visar således ännu inga tydliga tecken på att de senaste årens tilltagande brist på arbetskraft inom näringslivet har gett något allmänt genomslag på utvecklingen av lönerna.

Fördjupning

Hur har den stigande bristen på arbetskraft påverkat arbetsgivarna?

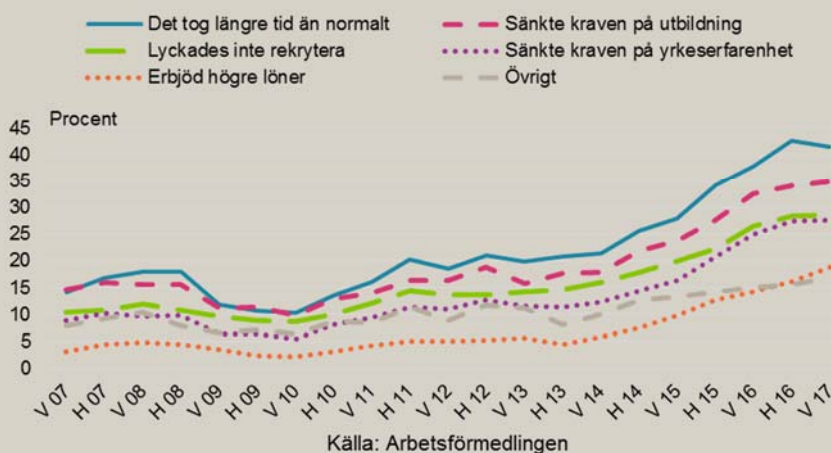
Den stigande bristen på arbetskraft påverkar både privata och offentliga arbetsgivare på en rad olika sätt. Hos såväl privata som offentliga arbetsgivare är den vanligaste konsekvensen av bristen på arbetskraft att rekryteringarna tagit längre tid än normalt. De offentliga arbetsgivarna misslyckas i ökande grad med sina rekryteringar, vilket leder till allt fler offentliga arbetsgivare justerar rekryteringskraven. Det vanligaste sättet att parera bristen på arbetskraft är genom att låta den befintliga personalen arbeta mera.

Längre rekryteringstider den vanligaste konsekvensen

De senaste årens tilltagande brist på arbetskraft har påverkat arbetsgivarna på en rad sätt. Detta framgår tydligt i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning. Hos såväl privata som offentliga arbetsgivare är den vanligaste konsekvensen av bristen på arbetskraft att rekryteringarna tagit längre tid än normalt – en utveckling som även verifieras av längre rekryteringstider i vakansstatistiken från SCB. Att rekryteringstiderna ökat är särskilt tydligt hos landets offentliga arbetsgivare. De offentliga arbetsgivarna har även sänkt kraven på utbildning i samband med rekryteringar i tydligt stigande omfattning – ett fenomen som ännu inte är lika tydligt hos de privata arbetsgivarna. Sannolikt har de offentliga arbetsgivarna ökat antalet rekryteringar inom yrken utan krav på legitimationer.

Parallellt har även allt fler arbetsgivare misslyckats med sina rekryteringar, detta gäller inte minst offentliga arbetsgivare. Denna utveckling bekräftas även av att av antalet platser där arbetsgivarna misslyckats att rekrytera har stigit påtagligt under de senaste åren. Den tilltagande bristen på arbetskraft har också medfört att allt fler arbetsgivare sänkt kraven på yrkeserfarenhet. Detta är en utveckling som tydligt gynnat arbetssökande som skall etablera sig på arbetsmarknaden för första gången, vilket inte minst gäller ungdomar med fullföljd utbildning på gymnasienivå eller högre.

**Konsekvenser av arbetskraftsbrist vid rekryteringar inom offentliga verksamheter
våren 2007 - våren 2017**

Samtidigt visar vår undersökning att endast mycket få privata arbetsgivare erbjudit högre löner med anledning av den stigande bristen på arbetskraft, resultat som även är samstämmiga med vår kartläggning av löneutvecklingen hos privata arbetsgivare med brist på arbetskraft och arbetsgivare som inte upplevt några rekryteringsproblem. Däremot visar vår undersökning att den mycket påtagligt utbredda bristen på arbetskraft hos de offentliga arbetsgivarna medfört att dessa i allt högre grad erbjudit högre löner i samband med rekryteringar. De tilltagande rekryteringsproblemen har samtidigt endast i mycket begränsad omfattning medfört att arbetsgivarna rekryterat arbetskraft utomlands eller vidtagit någon annan form av åtgärder för att tillsätta sina lediga tjänster. Detta gäller såväl privata som offentliga arbetsgivare.

Bristen på arbetskraft försämrar service och kvalitet

Den allra vanligaste konsekvensen av den allt mer utbredda bristen på arbetskraft är att den befintliga personalen fått arbeta mera – detta gäller såväl privata som offentliga arbetsgivare. I de privata verksamheterna återfinns även en något ökad andel arbetsgivare som tvingats tacka nej till order. Parallellt noterar också allt fler offentliga arbetsgivare att kvaliteten i servicen till allmänheten försämrades samt att produktionen alternativt servicen minskade. Däremot syns inga tecken på minskad produktion eller service hos de privata arbetsgivarna. Allt fler privata och offentliga arbetsgivare har även parerat bristen på arbetskraft genom att hyra in personal från bemanningsföretag.

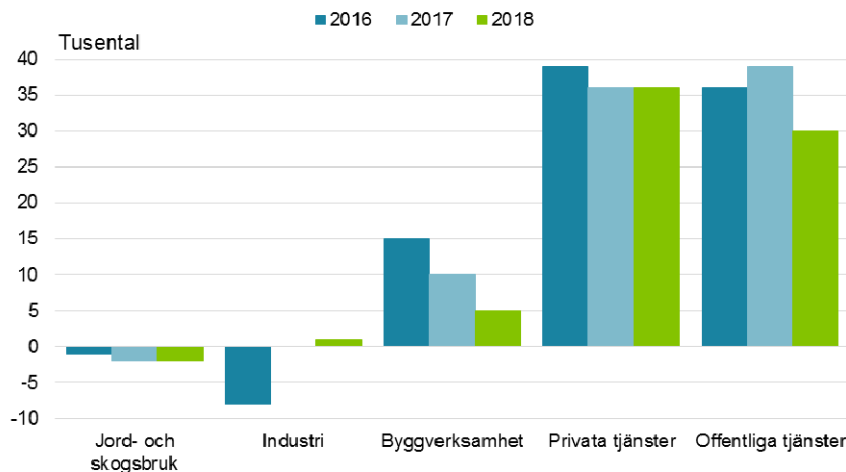
Samtidigt har bristen på arbetskraft ännu inte i någon högre utsträckning medfört att vare sig privata eller offentliga arbetsgivare signalerar att man skjutit planerad expansion på framtiden eller att man ökat omfattningen av köpta tjänster. De privata arbetsgivarna har heller inte ökat omfattningen av internutbildning för den befintliga personalen, en åtgärd som dock en något större andel av de offentliga arbetsgivarna vidtagit. Samtidigt är det fortfarande mycket få privata arbetsgivare som övervägt att flytta produktion till utlandet med anledning av bristen på arbetskraft. Parallellt har även såväl andelen privata som offentliga arbetsgivare som anger att bristen på arbetskraft inte medfört några konsekvenser minskat något.

Näringsgrenar

Under 2016 ökade antalet sysselsatta i åldrarna 16-64 år med 77 000 personer. Ökningarna skedde inom alla näringsgrenar förutom jord- och skogsbruk och inom industrin. Sysselsättningen ökade relativt mest inom byggverksamheten. Antalet sysselsatta förväntas fortsätta att öka starkt inom både privata och offentliga tjänster under prognosperioden. Detsamma gäller inom byggverksamheten.

Under prognosperioden beräknas antalet sysselsatta inom privata tjänster att öka med 36 000 personer respektive år. Antalet sysselsatta inom offentliga verksamheter väntas samtidigt öka med 39 000 personer och 30 000 personer. Inom byggverksamhet väntas sysselsättningen öka med 10 000 personer respektive 5 000. Industrisysselsättningen väntas vara i det närmaste oförändrad under prognosåren, medan antalet sysselsatta inom jord och skogsbruk minskar.

Sysselsättningsförändring prognos för 2017 - 2018

Källa: SCB, Arbetsförmedlingen

Den sammantaget något svagare sysselsättningstillväxten under 2018, i jämförelse med 2017, återspeglas genom att ökningarna inom de växande näringsgrenarna då också blir något svagare. En orsak bakom avmattningen under 2018 är den utbredda bristen på arbetskraft, vilken hämmar sysselsättningstillväxten framförallt inom stora delar av de offentligt finansierade verksamheterna men också inom byggverksamheten.

Sysselsatta (16-64 år) per näringsgren, tusental samt årlig procentuell förändring

	Utfall	Prognos	
	2016	2017	2018
Jord- och skogsbruk	78	-2,6	-2,6
Industri	543	0,0	0,2
Byggverksamhet	313	3,2	1,5
Privata tjänster	2 162	1,7	1,6
Offentliga tjänster	1 587	2,5	1,8
Totalt	4 688	1,7	1,4

I totalen ingår även sysselsatta där uppgift om näringsgren saknas. Dock ej sysselsatta utomlands.

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Jord- och skogsbruk

Konjunkturen inom jord- och skogsbruket blir fortsatt svag. De positiva signaler som ändå ges räcker inte för att antalet sysselsatta ska kunna öka under prognosperioden.

Antalet sysselsatta i branschen fortsätter minska

Antalet sysselsatta inom jord- och skogsbruk har haft en sjunkande trend under lång tid. Jord- och skogsbruken sysselsatte närmare 80 000 personer under 2016 vilket är 1,7 procent av alla sysselsatta i landet. Antalet sysselsatta i branschen bedöms minska med 4 000 personer under 2017 och 2018. Det är främst de låga mjölkpriserna, fördyrande regelverk, svårigheter att attrahera arbetskraft och fortsatta rationaliseringar som orsakar sysselsättningsminskningen.

Den globala marknaden styr

Stora delar av jordbrukssektorn styrs av utbudet och efterfrågan på den globala marknaden. Spannmålspriserna styrs således i hög grad av skördarna i de stora producentnationerna exempelvis Ryssland, USA och Australien. Priserna på förnyelsebar energi och oljeväxter påverkas av råoljepriset, vilket också påverkar efterfrågan på skogsbrukets flis.

På flera håll i landet utgör det låga vattenståndet en riskfaktor. Dels är markerna torra vilket påverkar grödorna, men det är också svårt att få fram vatten till djuren vilket ytterligare bidrar till merkostnader för de svenska lantbrukarna. Även skogsbruket påverkas negativt av torkan, där torr skog är mottagligare för sjukdomar.

God efterfrågan på svenskt kött

Efterfrågan på svenskt kött fortsätter att vara hög och nötköttsproducenterna påverkas inte lika mycket av den globala prissättningen som andra delar av det svenska lantbruket. Som följd av ett ihållande lågt mjölkpris har emellertid antalet mjölkkor minskat i Sverige vilket har gett direkta effekter på tillgången till nötkött. Detta då hälften av Sveriges nötköttsproduktion är en biprodukt från mjölkproduktionen. Priset på nötkött har därför ökat kraftigt och förväntas ligga kvar på en hög nivå under prognosperioden. Mjölkproduktion är personalintensiv och med allt färre mjölkgårdar minskar antalet sysselsatta i hela branschen.

Grisproducenterna har genomgått flera stålbad de senaste tio åren och många producenter har avvecklat sin verksamhet. De som är kvar är starkt rationaliserade och investeringsviljan är låg. Utsikterna för 2018 är dock positiva, inte minst med tanke på att efterfrågan på svenskt griskött tenderar att öka.

Fjäderfä samt frukt- och grönsaksodling är framgångsbranscher

En av de delbranscher som har gått bäst de senaste åren är kyckling- och äggproduktion. Kycklingkött är tillsammans med lammkött två av de produkter där andelen svenskproducerat kött ökar i handeln och optimismen är alltså stor. Frukt- och grönsaksodlingen har gått framåt i Sverige, särskilt den ekologiska. Det beror framför allt på den höga inhemska efterfrågan på svenska produkter. Frukt- och grönsaksodling är personalkrävande och en hämmande faktor är svårigheterna att hitta arbetskraft.

Diversifierad verksamhet

För att klara svängningar i priser eller skördebortfall har många lantbrukare sidoinkomster. Här syns dock starka lokala skillnader. Lantbrukare intill större städer har ofta en stark sidoinkomst från entreprenadverksamhet som exempelvis snöröjning. Allt fler arbetar även med mer administrativa uppgifter, såsom bokföring eller olika typer av rådgivning, vid lågsäsong. I norr och i det så kallade mjölkbältet från Halland till Öland är dock inte denna typ av sidoverksamhet lika utbredd, varför lantbrukarna istället satsat på att utveckla den egna gården. I norr är lantbrukarna främst hänvisade till mjölk- och köttproduktion eftersom markerna och klimatet inte lämpar sig lika väl för spannmål, frukt och grönt.

En viktig sidoinkomst för svenska lantbrukare är skogen. En aspekt som utmärker Sverige i EU är symbiosen mellan jord- och skogsbruk. I Sverige är många lantbrukare även skogsägare. Skogen har således fått kompensera för svängningarna i lantbruksdelens lönsamhet. Denna symbios mellan jord- och skogsbruk gör Sverige, tillsammans med Finland, unika i EU.

Virkespriserna har stigit och framtidsutsikterna är goda. Behoven av utbildad arbetskraft är stora, både vad gäller skogsmaskinförare och förmanuell huggning eller röjning. Bristen på kompetens är påtaglig i skogsbranschen.

Branschen har svårt att attrahera arbetskraft

Arbetsgivarnas svårigheter att hitta rätt kompetens återfinns inom de flesta branscher, så också inom jord- och skogsbruk. Efterfrågan på kompetens finns men få väljer att utbilda sig till yrken inom näringen. De lantbruksinriktade gymnasierna har svårt att fylla sina platser. Inom jord- och skogsbruk efterfrågas både högre kvalifikationer, exempelvis lantmästare, men också arbetskraft med gymnasieutbildning samt arbetskraft utan några formella krav på utbildning.

Djurskötare och maskinförare med relevant utbildning och intresse för näringen framstår som bristyrken. Allra störst brist är det inom skogsbruket där framförallt skogsmaskinförare och kunniga skogsarbetare efterfrågas. Arbetsgivarna har ibland svårigheter att hitta arbetskraft även till de arbetsuppgifter som inte kräver någon formell utbildning, exempelvis ogrärensare. Orsakerna till detta är bland annat att arbetena ofta är svårtillgängliga med kollektivtrafik varpå det krävs körkort. Dessutom måste man kunna arbeta självständigt och ha en viss kunskap om djur och växter.

Industri

Efter en period av ganska svag tillväxt finns det nu mycket som talar för en mer positiv utveckling inom industrin under prognosåren. Inte minst pekar de framåtblickande indikatorerna på en tydlig tillväxt. Även utfallsdata har visat en mycket positiv utveckling. Under prognosperioden väntas dock antalet sysselsatta inom industrin vara i det närmaste oförändrat, delvis beroende på fortsatta effektiviserings- och automationsåtgärder.

Industrisysselsättningen oförändrad under prognosperioden

Efter att ha varit oförändrat under 2015 sjönk återigen antalet industrisysselsatta under 2016, med närmare 10 000 personer till drygt 540 000. Arbetskraftsundersökningarna pekar dock på en mer positiv tendens under inledningen på 2017. Första kvartalet visar AKU bara en marginell sysselsättningsnedgång.

Under prognosperioden förväntar sig Arbetsförmedlingen bara mindre förändringar av antalet sysselsatta inom industrin. Detta trots den sammantaget mycket positiva bild som framträder – såväl utfallsdata som framåtblickande indikatorer pekar på en stark utveckling. Bakom bedömningen ligger bland annat det faktum att industrin fortsätter att var utsatt för ett fortsatt hårt rationaliserings- och effektiviseringsstryck, vilket resulterar i än mer automatiserade produktionsprocesser som kräver mindre personal.

Starkare utveckling för både orderingång och industriproduktion

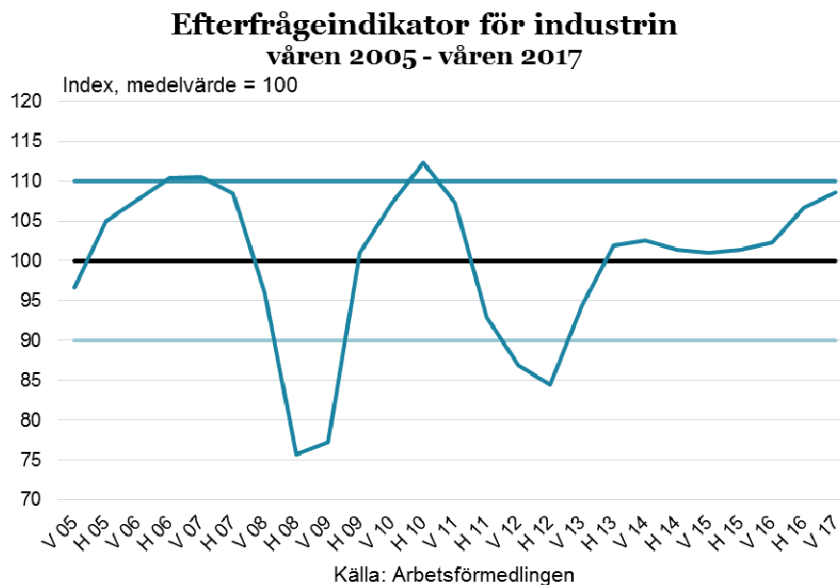
Såväl industriproduktionen som orderingången har förstärkts påtagligt sedan hösten 2016. SCB:s industriproduktionsindex låg i mars 2017 på sin högsta nivå sedan hösten 2011. Orderingången har samtidigt klättrat till den högsta nivån sedan hösten 2008. Förstärkningen är bred och gäller såväl hemma- som exportmarknaden.

Parallellt visar Arbetsförmedlingens intervjuundersökning att industriföretagens efterfrågan har förstärkts gradvis sedan 2012 och vårens mätning visar en fortsatt förbättring av efterfrågeläget under de senaste sex månaderna, jämfört med vad som framkom i höstens undersökning.

Framåtblickande indikatorer fortsatt mycket optimistiska

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för industrin, som beskriver förväntningsläget för hur efterfrågan kommer utvecklas på sex månaders sikt, uppgick till 109 enligt vårens undersökning, vilket innebär en förstärkning sedan hösten 2016. Företagens efterfrågeförväntningar är därmed på en nivå tydligt över det historiska genomsnittet. Även i det något längre tidsperspektivet, på sex till tolv månaders sikt, räknar industriföretagen med en efterfrågenivå som är tydligt över det normala.

I likhet med Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator har Konjunkturinstitutets konfidensindikator för industrin fortsatt att stiga under våren och visar på en mycket utbredd tillförsikt bland industriarbetsgivare runt om i landet. Konfidensindikatorn visade i april det högsta värdet sedan 1996, men backade något i maj. Indikatorn visar dock fortfarande en nivå som är långt över det historiska genomsnittet.

Därmed pekar både Konjunkturinstitutets konfidensindikator och Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator på ett tydligt förbättrat läge inom industrin sedan hösten 2016. Också inköpschefsindex för industrin pekar på en fortsatt stark utveckling och även enligt detta mått befinner sig näringen i en tillväxtfas. Därmed pekar de framåtblickande indikatorerna sammantaget på en fortsatt god efterfrågeutveckling inom industrin.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning pekar också på att en ökande andel av industriföretagen planerar att utöka personalstyrkan kommande ett och två år. Anställningsplanerna är särskilt starka på ett års sikt, då de ligger på en nivå tydligt över det historiska genomsnittet. Vår undersökning visar också att kapacitetsutnyttjandet bland landets industriföretag nu har stigit till en nivå över det historiska genomsnittet. Detta indikerar att det för allt fler företag finns ett stigande behov av att rekrytera personal för att kunna öka produktionen ytterligare.

Tilltagande brist på arbetskraft inom industrin

Arbetsförmedlingens undersökning visar att industriföretagen upplever en ökande brist på arbetskraft och sedan hösten 2016 har andelen arbetsgivare som rapporterar om brist på arbetskraft stigit med närmare 5 procentenheter, till 34 procent. Detta är tydligt över det historiska genomsnittet. Även i Konjunkturinstitutets barometerundersökningar rapporterar industriföretagen om en tilltagande brist på arbetskraft.

Inom industrin är dock bristen på utbildad och erfaren arbetskraft inte generell utan fortsätter att vara begränsad till vissa yrkesgrupper. Bristen rör främst tekniker och ingenjörer. För dessa yrkesgrupper bedöms bristen också tillta under prognosåren. Parallellt kommer bristen på kvalificerad yrkespersonal inom produktionen fortsätta att öka.

Den vanligaste åtgärden för att möta rekryteringssvårigheterna är att låta befintlig personal arbeta mer, vilket håller tillbaka anställningsbehoven i många företag. Det kan också tilläggas att industrin i fortsätter lägga uppdrag till konsultföretag, inom exempelvis juridik, teknik och IT, vilket bidrar till att bristen på arbetskraft ökar även inom dessa områden.

Byggverksamhet

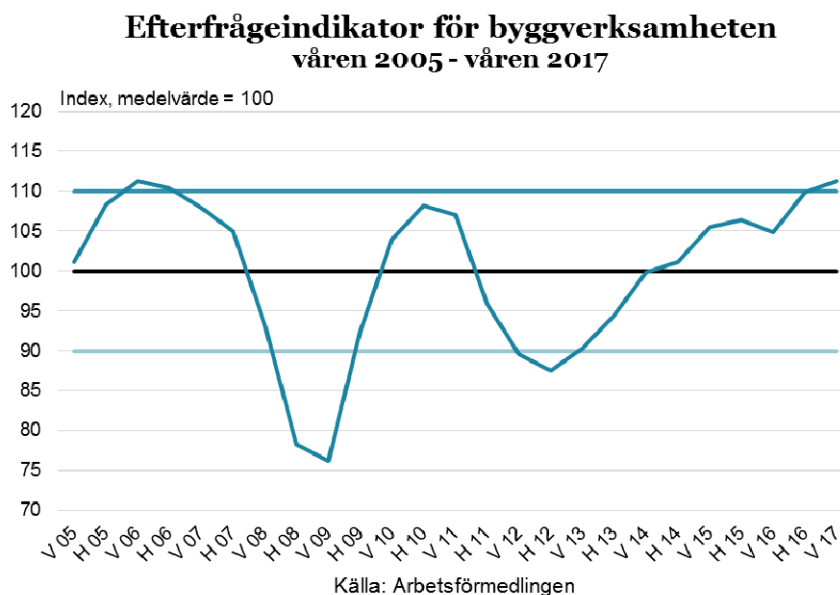
Byggkonjunkturen är fortsatt mycket stark. Bostadsbyggandet ligger på de högsta nivåerna sedan miljonprogrammet, men bostadsbristen är fortsatt mycket stor i en majoritet av landets kommuner. Anställningsplanerna är expansiva, samtidigt utgör bristen på arbetskraft ett allt större problem för arbetsgivarna vilket kommer hålla tillbaka sysselsättningsökningen under prognosåren. Under 2017 väntas antalet sysselsatta öka med 10 000 personer, året därefter med 5 000 personer.

Sysselsättningen fortsätter att öka

Antalet sysselsatta inom byggverksamhet var drygt 310 000 under 2016, vilket var en ökning med närmare 20 000 personer jämfört med året innan. Sysselsättningen ökade med mycket starka 5,6 procent, efter att ha utvecklats svagt de senaste åren. Första kvartalet 2017 visar en fortsatt tydlig sysselsättningstillväxt. Som årsgenomsnitt för 2017 bedöms ökningen uppgå till 10 000 personer, motsvarande 3,2 procent. Året därefter bedöms sysselsättningen öka med 5 000 personer, motsvarande 1,5 procent.

Efterfrågeförväntningar mycket över det normala

Byggverksamheten har utvecklats starkt under flera års tid och stämningsslaget är fortsatt mycket positivt. Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator för byggverksamheten, som illustrerar företagets förväntningar om utvecklingen av efterfrågan de kommande sex månaderna, har stärkts jämfört med höstens undersökning. Efterfrågeindikatorn uppnår nu indexvärdet 111, det högsta värde som har uppmätts sedan våren 2006. Efterfrågeförväntningarna ligger därmed på en nivå som är mycket över det normala.

Konjunkturinstitutets barometerundersökningar bekräftar bilden av en betydligt starkare utveckling än normalt inom bygg- och anläggningsverksamhet under våren 2017.

Bostadsbyggandet på de högsta nivåerna sedan miljonprogrammet

Bostadsinvesteringarna har ökat i god takt de senaste tre åren och ökningstakten under 2016 var den största sedan 1980-talet. Antalet påbörjade nybyggda bostäder är på de högsta nivåerna sedan slutet av miljonprogrammet. Under 2016 påbörjades över 67 000 bostäder inklusive ombyggnad och Boverket bedömer att bostadsbyggandet fortsätter att öka under 2017 och 2018 om än i en avtagande takt.⁷

De totala ombyggnadsinvesteringarna minskade under 2016, hela minskningen avser dock investeringar i småhus. Detta beror sannolikt på förändringarna av ROT-avdraget. Ombyggnadsinvesteringarna i flerbostadshus fortsatte däremot att öka under fjolåret och bedöms fortsätta öka under prognosperioden.

Det finns flera faktorer som riskerar att begränsa bostadsbyggandet. Främst handlar det om begränsningar i kommunernas kapacitet inom planering och bygglov, men också om den mer allmänna bristen på arbetskraft inom byggverksamhet. En ökad användning av serieproduktion och prefabricerade byggelement kan dock bidra till ett snabbare och mindre personalintensivt byggande.

Fortsatt stora investeringsbehov i offentliga lokaler och anläggningar

De stora investeringsbehoven i kommuner och landsting kvarstår och ökar. Många befintliga lokaler, till exempel skolor och sjukhus, har stora renoveringsbehov. Det krävs också tillskott genom nybyggnad av offentliga lokaler för att möta behoven som beror på den ökande befolkningen. Dessutom medför det omfattande bostadsbyggandet nya investeringsbehov i bland annat vägar och anläggningar. Såväl behoven av renovering och nybyggnad som möjligheterna att genomföra dem skiljer sig åt regionalt och lokalt.

Investeringarna i lokaler ökade under 2016 och bedöms fortsätta öka under 2017, framför allt de offentliga investeringarna i verksamhetslokaler. Även anläggningsinvesteringarna har ökat i god takt under 2016, men läget skiljer sig åt mellan olika branscher. Exempelvis har energisektorn, som står för 40 procent av den privata anläggningsmarknaden, omfattande investeringsbehov avseende bland annat utbyggnad och underhåll av hållbara energikällor, kraftvärmeverk och distributionsnät.

Brist på arbetskraft kan bromsa byggandet

Arbetsgivarna i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning uppger att anställningsplanerna är fortsatt expansiva. Nära 60 procent av arbetsgivarna planerar att utöka antalet anställda under det närmaste året, vilket är den högsta andelen sedan 2007.

Kapacitetsutnyttjandet inom byggverksamheten ligger fortsatt på en nivå över det historiska genomsnittet. Två av tre arbetsgivare uppger att de kan öka produktionen med maximalt fem procent utan att anställa mer personal.

Bristen på arbetskraft fortsätter att öka, en utveckling som pågått sedan 2013. I vårens undersökning uppgav 45 procent av arbetsgivarna att de upplevt brist på arbetskraft vid rekrytering under det senaste halvåret. Motsvarande andel var i höstas 40 procent och för

⁷ Boverkets indikatorer nummer 1 maj 2017, Boverket 2017.

två år sedan 30 procent. Den stora bristen på arbetskraft bekräftas också i Konjunkturinstitutets barometerundersökning, där hälften av företagen anger brist på arbetskraft som främsta hinder för ökat byggande.

Arbetskraftsbristen får en rad konsekvenser för arbetsgivarna. Den främsta är att befintlig personal får arbeta mer. Utöver detta finns det ytterligare konsekvenser som påverkar företagen nästan lika mycket, så som att de får tacka nej till order, att de behöver anlita bemanningsföretag eller att de köper tjänster. Det finns risk att bristen på arbetskraft i vissa fall kan bromsa byggprocesser.

Bristen på byggarbetskraft bedöms öka ytterligare under 2017 och 2018. Rekryteringsproblemen väntas bli stora vid anställning av arbetsledare och ingenjörer men också inom en rad kategorier av kvalificerade yrkesarbetare med yrkesbevis exempelvis VVS-montörer, snickare och träarbetare samt murare.

Privata tjänster

Den privata tjänstesektorn fortsatte att utvecklas starkt under 2016. Företagens framtidsförväntningar ligger också fortsatt på en hög nivå. Sysselsättningen inom sektorn ökade i god takt under 2016, en utveckling som bedöms fortsätta under prognosperioden. Antalet sysselsatta bedöms öka med totalt 72 000 personer 2017 och 2018.

Varannan sysselsatt finns inom privata tjänster

Närmare varannan sysselsatt person i Sverige, närmare 2,2 miljoner år 2016, arbetar inom den privata tjänstesektorn. Sysselsättningen har ökat i god takt under lång tid. År 2016 ökade den drygt 40 000 personer jämfört med året innan, vilket motsvarar en ökning på 2,0 procent. Under det första kvartalet 2017 har sysselsättningen fortsatt att öka i god takt.

Den privata tjänstesektorn samlar en rad branscher som sinsemellan skiljer sig mycket åt. Den största branschen inom den privata tjänstesektorn är finansiell verksamhet och företagstjänster, där 36 procent av de sysselsatta i sektorn återfanns 2016. Handeln sysselsatte 25 procent, medan transport respektive personliga och kulturella tjänster sysselsatte 11 procent vardera. Inom information och kommunikation återfanns 9 procent av de sysselsatta inom näringsgrenen och 8 procent var sysselsatta inom hotell och restaurang.

72 000 nya jobb under 2017 och 2018

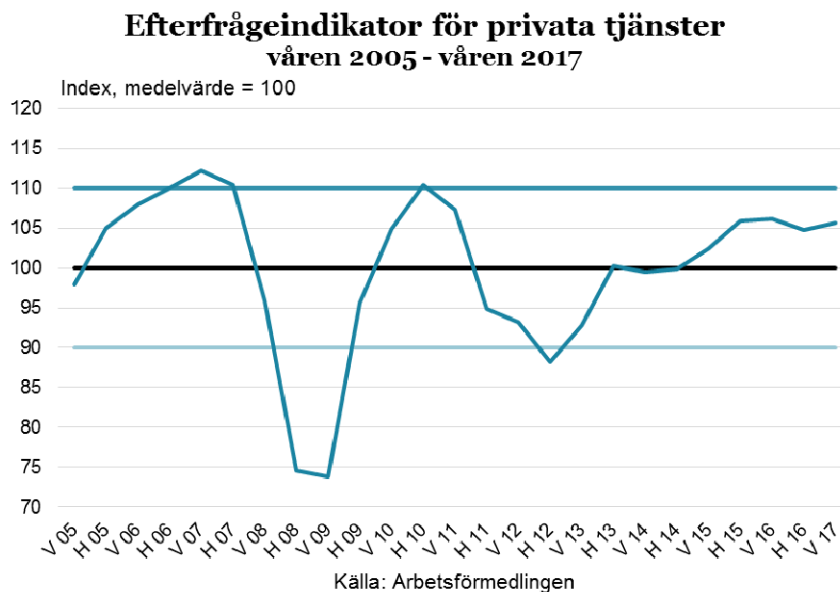
Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen inom privata tjänstesektorn fortsätter att utvecklas positivt. Hushållens ekonomi bedöms bli fortsatt stark under prognosperioden, vilket bidrar till en ökad efterfrågan av privata tjänster. Dessutom fortsätter befolkningen att växa i god takt. Detta ger främst avtryck i de delbranscher som är knutna till den privata konsumtionen, framför allt handeln, hotell och restaurang samt personliga och kulturella tjänster. Därtill kommer även de mer exportinriktade delbranscherna att ge ett tydligare bidrag under prognosperioden.

Sammantaget har arbetsgivarna i näringsgrenen fortsatt optimistiska anställningsplaner. Mer än 40 procent uppger att de planerar för en ökning av antalet anställda under det närmaste året, detta är tydligt över det historiska genomsnittet. Sysselsättningen bedöms öka med 36 000 personer vardera åren 2017 och 2018.

Fortsatt stark efterfrågeutveckling inom den privata tjänstesektorn

Aktiviteten inom området privata tjänster fortsätter att vara hög och under första kvartalet 2017 fortsatte tjänsteproduktionen att öka, enligt SCB:s tjänsteproduktionsindex. Produktionen ökade i samtliga delbranscher, men det var framför allt information och kommunikation samt företagstjänster som bidrog till ökningen.

Förväntningarna i den privata tjänstesektorn är fortsatt optimistiska i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning våren 2017, och har stärkts jämfört med i höstas. Efterfrågeindikatorn, som illustrerar företagens efterfrågeförväntningar de kommande sex månaderna, uppgår nu till 106 och ligger därmed fortsatt på en nivå över det normala.

Det starka läget och de positiva förväntningarna bekräftas i Konjunkturinstitutets barometerundersökning som indikerar ett starkare läge än normalt för de privata tjänstenärarna. Företagen är framförallt optimistiska vad gäller försäljningsutveckling och anställningsplaner. Även inköpschefsindex för tjänstesektorn fortsätter att vara på en nivå som mycket tydligt indikerar tillväxt.

Parallellt har hushållens humör ljusnat, vilket bland annat åskådliggörs genom Konjunkturinstitutets konfidensindikator som visar på en tilltagande optimism bland hushållen, framför allt när det gäller den egna ekonomin. Detta borgar för en god utveckling av den privata konsumtionen.

Brist inom vissa delar av privat tjänstesektor

Brist på arbetskraft är ett tilltagande problem även för arbetsgivare inom den privata tjänstesektorn. Men det är mycket stora skillnader mellan de olika delbranscherna och bristen kan fortfarande inte beskrivas som något generellt problem inom näringsgrenen.

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning uppgav 32 procent av arbetsgivarna inom den privata tjänstesektorn att de upplevt brist på arbetskraft, vilket är en ökning med fyra procentenheter jämfört med höstens undersökning. Liksom i de senaste mätningarna uppges bristen vara störst inom delbranschen information och kommunikation, lägst är den inom handeln. I avsnitten som följer ges en mer utförlig beskrivning av Arbetsförmedlingens bedömning av utvecklingen för respektive bransch inom den privata tjänstesektorn.

Optimistiska förväntningar inom finansiell verksamhet och företagstjänster

Finansiell verksamhet och företagstjänster är den största, men också mest heterogena delbranschen inom den privata tjänstesektorn. Förutom finans- och försäkringsverksamhet och företagstjänster såsom personaluthyrningsverksamhet och verksamhet inom redovisning, marknadsföring och juridik ryms även fastighetsbolag och fastighetsservice, forskning och utveckling samt verksamhet vid huvudkontor. Sysselsättningen har ökat i god takt under flera år. Under 2016 var i genomsnitt 780 000 personer sysselsatta inom finansiell

verksamhet och företagstjänster, vilket är drygt 20 000 fler jämfört med året innan. Första kvartalet 2017 har sysselsättningen fortsatt att öka i motsvarande takt.

Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar att stämningsläget är fortsatt positivt. Efterfrågeläget de senaste sex månaderna har legat på en nivå betydligt över det historiska genomsnittet. Förväntningarna är också optimistiska när det gäller utvecklingen av efterfrågan både de kommande sex månaderna liksom på tolv månaders sikt.

Andelen företag som planerar att utöka personalstyrkan under det kommande året har ökat sedan höstens undersökning och ligger återigen på en nivå över historiska genomsnittet, i linje med för ett år sedan. En tredjedel av arbetsgivarna inom finansiell verksamhet och företagstjänster uppger att de har upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret. Störst är bristen bland arkitekter och tekniska konsulter där nära 60 procent av arbetsgivarna anger brist.

Positiva tongångar inom handeln

Handeln sysselsatte nästan 550 000 personer i genomsnitt under 2016. Branschen inkluderar verksamheter inom detaljhandel, partihandel samt handel med och reparation av motorfordon. Antalet sysselsatta har ökat i relativt god takt sedan 2013. Första kvartalet 2017 har sysselsättningen fortsatt att öka i motsvarande takt, det vill säga med cirka 1 procent. Detaljhandelns försäljningsvolym visar en positiv utveckling under våren 2017 – i synnerhet sällanköpsvaruhandeln. Den låga bostadslåneräntan och hushållens positiva syn på sin ekonomi talar för att konsumtionen kommer att fortsätta att öka under prognosperioden.

I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning har efterfrågeutvecklingen de senaste sex månaderna varit något mindre positiva än vad arbetsgivarna väntade sig i höstas. Detta är i linje med Konjunkturinstitutets barometerundersökning. Vår undersökning visar dock på en större tillförsikt i det lite längre perspektivet då efterfrågeförväntningarna på sex och tolv månaders sikt ligger tydligt över det historiska genomsnittet för branschen.

Inom handeln har många anställda tim- eller deltidsanställningar, vilket innebär att arbetsgivare i många fall kan möta uppgångar i efterfrågan genom att låta befintlig personal arbeta mer. Anställningsplanerna är dock fortsatt på en hög nivå och har ökat jämfört med höstens undersökning. Parallellt har andelen arbetsgivare som uppger brist på arbetskraft ökat och ligger nu i nivå med det historiska genomsnittet. Även enligt Konjunkturinstitutets konjunkturbarometer har bristen på personal inom handeln stigit.

Dämpad men positiv framtidstro inom transport

Under 2016 var drygt 230 000 personer sysselsatta inom transportnäringen. Här ingår både transport- och magasineringsföretag samt post- och kurirverksamhet. Sysselsättningsutvecklingen i branschen har varit relativt stabil under flera år.

Stämningsläget inom transportnäringen har varit dämpat under lång tid, och efterfrågan på företagens tjänster det senaste halvåret blev något lägre än vad företagen förväntade sig i höstas. Förväntningarna på efterfrågeutvecklingen kommande sex och tolv månader är dock optimistiska. Andelen som tror på en ökad efterfrågan ligger över det historiska genomsnittet.

Transportsektorn, i synnerhet varutransportsidan, är till stor del beroende av utvecklingen inom andra branscher såsom handeln, tillverkningsindustrin och byggsektorn. Det starka läget inom framförallt bygg- och anläggning bedöms påverka delar av transportbranschen positivt under prognosperioden.

Parallellt har andelen företag som planerar att utöka personalstyrkan det kommande året minskat något jämfört med höstens undersökning. Andelen ligger dock fortfarande på en nivå över det historiska genomsnittet för branschen. Detta gäller även andelen arbetsgivare som upplever brist på arbetskraft. I undersökningen framkommer att bristen framför allt är påtaglig vid rekrytering av buss- och lastbilsförare.

Gott stämningsläge inom personliga och kulturella tjänster

Personliga och kulturella tjänster är ett heterogent område som innefattar flera olika typer av service- och tjänsteverksamhet inom områden bland annat kultur, nöje, skönhetsvård och sport. Många av de sysselsatta inom området är egenföretagare. Sysselsättningen har ökat under flera års tid och 2016 var 235 000 personer sysselsatta inom området.

Utvecklingen är positiv och produktionen inom området visar en trendmässig ökning, enligt statistik från SCB. Parallellt visar Arbetsförmedlingens intervjuundersökning att stämningsläget inom området är fortsatt positivt och arbetsgivarnas efterfrågeförväntningar på sex och tolv månaders sikt har stigit. Vidare ligger företagets anställningsplaner fortsatt på en nivå strax över genomsnittet för branschen, detta gäller också andelen arbetsgivare som upplevt brist på arbetskraft.

Expansiva anställningsplaner inom information och kommunikation

Information och kommunikation sysselsatte drygt 200 000 personer under 2016. Näringsgrenen innefattar både IT-branschen samt förlags- och medieverksamhet. Sysselsättningen har ökat i god takt de senaste två åren och efterfrågeläget i branschen fortsätter att ligga på mycket höga nivåer. Antalet sysselsatta ökade med cirka 3 procent under 2016 och sysselsättningstillväxten under första kvartalet 2017 har fortsatt i samma takt. Förväntningarna på hur efterfrågan kommer att utvecklas är mycket positiva, detta för såväl det närmaste halvåret som för de kommande sex till tolv månaderna. Även SCB:s tjänsteproduktionsindex pekar på en mycket positiv utveckling för informations- och kommunikationsföretagen.

Kapacitetsutnyttjandet i branschen ligger på fortsatt höga nivåer och fyra av tio arbetsgivare anger att man nu nått kapacitetstaket vilket är en fördubbling på ett år. Anställningsplanerna ligger på fortsatt mycket höga nivåer, tydligt över det historiska genomsnittet. Nästan 70 procent av arbetsgivarna planerar att utöka antalet anställda under det kommande året. Samtidigt är bristen på personal mycket utbredd – hälften av företagen i branschen upplever brist på utbildad arbetskraft, vilket är den högsta nivån inom det privata näringslivet. Liksom tidigare är rekryteringsproblemen störst för företagen inom datakonsultverksamhet och programvaruproduktion där två tredjedelar av arbetsgivarna upplevt brist på arbetskraft det senaste halvåret. Bristen på utbildad arbetskraft inom området är numera så utbredd att den begränsar sysselsättningstillväxten i branschen. Störst är problemen vid rekrytering av olika typer av IT-specialister.

Försiktig optimism inom hotell och restaurang

Hotell- och restaurangnäringen sysselsatte närmare 170 000 personer 2016. Såväl sysselsättningen som efterfrågeläget i branschen har utvecklats mycket starkt de senaste åren. Näringen är i hög grad beroende av den ekonomiska utvecklingen för såväl företag som hushåll. Den har dessutom en tydlig säsongsvariation då efterfrågan är högre under sommarhalvåret än under vinterhalvåret.

Arbetsförmedlingens undersökning visar att efterfrågeförväntningarna inom branschen är fortsatt positiva och ligger på en nivå över det historiska genomsnittet. En liknande bild framträder i Konjunkturinstitutets barometerundersökning, särskilt positiva är hotellföretagen.

Samtidigt visar vår undersökning att omkring tre av tio arbetsgivare planerar att utöka personalstyrkan det närmaste året, vilket är något under det historiska genomsnittet för branschen. En lika hög andel av arbetsgivarna upplever brist på arbetskraft, i synnerhet är bristen påtaglig vid rekrytering av kockar.

Offentliga tjänster

Befolkningen fortsätter att växa vilket leder till en ökad efterfrågan på offentliga tjänster. Samtidigt ökar bristen på arbetskraft inom området vilket kommer att hämma jobbtillväxten under prognosperioden. Arbetsförmedlingens bedömning är att antalet sysselsatta inom offentlig tjänstesektor ökar med 39 000 personer under 2017 och 30 000 under 2018.

Mer än var tredje är sysselsatt inom offentliga tjänster

Den offentliga tjänstesektorn består av verksamhetsområdena utbildning, vård och omsorg samt offentlig förvaltning. Offentligt finansierade verksamheter kan drivas i privat eller offentlig regi. Sammanlagt omfattar sektorn en tredjedel av alla sysselsatta i åldrarna 16-64 år, motsvarande närmare 1,6 miljoner personer. Sysselsättningen inom offentliga verksamheter har ökat i god takt de senaste åren. Under 2016 ökade sysselsättningen med 36 000 personer, en ökning motsvarande 2,3 procent.

Arbetskraftsundersökningarna pekar på en fortsatt mycket stark sysselsättningstillväxt under inledningen av 2017 och vi räknar med en fortsatt kraftig ökning av antalet sysselsatta under prognosperioden. Sysselsättningsökningen blir dock starkare under 2017 än 2018 då bristen på arbetskraft mer påtagligt kommer hålla tillbaka utvecklingen. Arbetsförmedlingen bedömer att sysselsättningen ökar med 39 000 respektive 30 000 personer under 2017 och 2018.

Befolkningsutvecklingen påverkar behoven tydligt

Befolkningstillväxten i Sverige har varit hög under flera år och under 2016 ökade befolkningen med närmare 1,5 procent. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos väntas ökningstakten minska under de kommande åren men fortsätta att ligga på en relativt hög nivå, över 1 procent årligen. Den generellt ökande befolkningen i kombination med den demografiska sammansättningen, med fler yngre och äldre, ökar efterfrågan på offentligt finansierade tjänster.

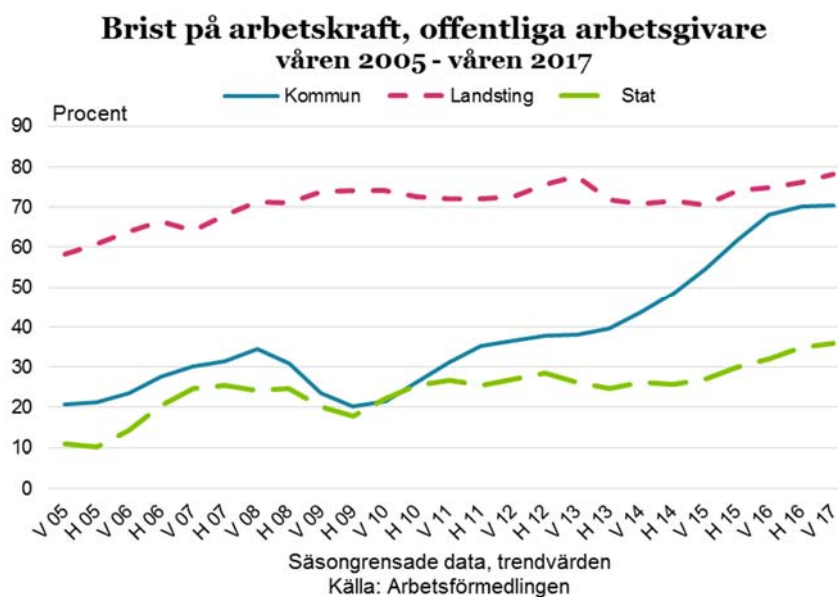
Samtidigt kan inte antalet anställda inom näringsgrenen öka om inte skatteunderlaget utvecklas i motsvarande takt. Den offentliga sektorns finansiella situation är avgörande för möjlig jobbtillväxt inom näringsgrenen. Enligt Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) väntas tillväxten i skatteunderlaget sjunka under de närmaste åren efter ett betydligt starkare resultat än normalt 2016.⁸ Samtidigt fortsätter kostnaderna att öka i snabb takt, vilket framför allt beror på att andelen barn och äldre ökar betydligt mer än andelen personer i yrkesverksamma åldrar.

Stora svårigheter att hitta rätt kompetens för offentliga arbetsgivare

Bristen på arbetskraft ökar och är betydligt högre inom offentliga verksamheter än inom det privata näringslivet. I Arbetsförmedlingens intervjuundersökning uppger närmare sju av tio, 66 procent, av arbetsgivarna inom den offentliga tjänstesektorn att de upplevt brist på arbetskraft de senaste sex månaderna, den högsta nivån sedan mätningarna startade.

⁸ SKL, Ekonomirapporten maj 2017 – om kommunernas och landstingens ekonomi, Sveriges kommuner och landsting.

Inom vissa yrken har rekryteringsläget blivit mycket ansträngt, vilket påverkar arbetssituationen på arbetsplatserna negativt. Bristen på utbildad arbetskraft är störst inom landstingen där den legat på en konstant hög nivå under mycket lång tid. Under de senaste åren har bristen på utbildad arbetskraft ökat mycket tydligt i kommunerna. Sedan 2013 har bristen på arbetskraft i de kommunala verksamheterna stigit från en andel på drygt 40 procent till drygt 70 procent i vårens intervjuundersökning. Därmed är det framför allt arbetskraftsbristen i kommunerna som ligger bakom de senaste årens ökning av de totala bristtalen inom offentlig tjänstesektor. Bristen är således mycket omfattande inom kärnverksamheterna skola, vård, barn- och äldreomsorg.

Nya och kompletterande yrkesgrupper en effekt av arbetskraftsbristen

Problemen att hitta rätt kompetens har medfört att alltmer personal hyrs in, med ökade kostnader som följd. I Arbetsförmedlingens undersökning framgår det att verksamheterna planerar för en minskad andel inhyrd personal, men historiskt sett har de haft svårt att lyckas med det. Med tanke på den rådande bristsituationen är risken stor att utvecklingen med ökade kostnader för inhyrd personal i offentliga verksamheter fortgår, trots de intentioner som finns att minska den.

Konsekvensen av den ökade bristen på arbetskraft blir att de offentliga arbetsgivarna får betydligt svårare att upprätthålla servicen inom sina kärnverksamheter. Många kommuner, landsting och regioner ser nu över sina verksamheter för att identifiera arbetsuppgifter som kan utföras av andra kompetenser och yrkesgrupper. Framväxten av nya yrkeskategorier som kräver annan eller kortare utbildning kan vara ett sätt att hantera bristen på arbetskraft och förbättra arbetsmiljön inom de offentliga verksamheterna. Exempel på detta kan vara olika typer av stödjande personal inom vård och omsorg liksom lärarassistenter och andra stödfunktioner i skolan. Rekryteringen av dessa yrkesgrupper har ökat tydligt och har möjliggjort stora delar av den senaste tidens sysselsättningsökningar inom de offentliga kärnverksamheterna.

Utbildning

Under 2016 ökade antalet sysselsatta inom utbildningsområdet med 2,5 procent enligt AKU till omkring 550 000 personer. Under första kvartalet 2017 har sysselsättningen fortsatt att öka i god takt.

Efterfrågan på arbetskraft inom utbildningsväsendet är nära sammankopplad med antalet barn och ungdomar. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer befolkningen i åldrarna 1-18 år att öka med sammanlagt drygt 80 000 personer under 2017 och 2018, vilket innebär en ökningstakt på omkring 2,0 procent. Den stora efterfrågan och de aviserade satsningarna på vuxenutbildning bidrar ytterligare till det växande behovet av arbetskraft inom utbildningsområdet. Bristen på lärare är redan stor och kommer att öka under prognosperioden. Bristen är påtaglig vid rekrytering av de flesta lärarkategorier, främst förskollärare, grundskollärare och speciallärare.

Vård och omsorg

Antalet sysselsatta inom vård och omsorg var omkring 720 000 personer 2016 enligt AKU. Detta kan jämföras med drygt 710 000 året innan, det vill säga en ökning på 1,6 procent. Under första kvartalet 2017 har tillväxttakten ökat ytterligare.

Liksom för utbildningssektorn beror efterfrågan på arbetskraft inom vård och omsorg på den demografiska utvecklingen, men till skillnad från utbildningsväsendet påverkas vård och omsorg mer av antalet äldre än av antalet yngre. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos väntas under prognosåren en ökning med 17 000 personer i befolkningen som är 80 år eller äldre, vilket är en ökningstakt på omkring 2,0 procent. Ökningen av antalet äldre kommer, tillsammans med den totala befolkningsökningen, leda till ökade behov av arbetskraft inom vård- och omsorgsområdet. Bristen på arbetskraft är påtaglig inom flera yrkeskategorier, i synnerhet sjuksköterskor och undersköterskor, och kommer att öka under prognosperioden.

Offentlig förvaltning

Antalet sysselsatta inom offentlig förvaltning ökade med 3,7 procent till närmare 315 000 personer under 2016 enligt AKU. Första kvartalet 2017 fortsatte ökningen av antalet sysselsatta om än i en blygsammare takt.

Anställningsbehoven inom den offentliga förvaltningen följer inte befolkningsutvecklingen lika nära som utbildningsväsendet eller vård- och omsorgsverksamheten gör. Fler personer som omfattas av offentliga system innebär dock fler uppgifter för den offentliga förvaltningen även om effektiviseringar kan verka i motsatt riktning.

Utbudet av arbetskraft

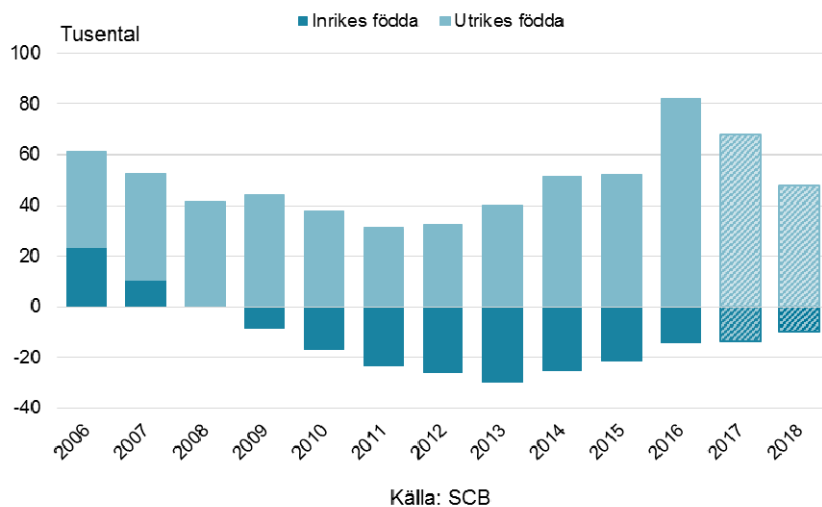
Sedan 2008 har hela tillskottet till arbetskraften bestått av utrikes födda. De senaste årens arbetskraftsökningar är ett resultat av både en ökad befolkning i yrkesaktiva åldrar och av ett ökat arbetskraftsdeltagande. Under prognosperioden väntas arbetskraften fortsätta att växa med ytterligare 142 000 personer samtidigt som arbetskraftsdeltagandet stiger till 84 procent.

Befolkningen växer starkt

Arbetskraftens storlek bestäms av befolkningsutvecklingen i yrkesaktiv ålder och huruvida dessa deltar i arbetskraften eller inte. Personer som ingår i arbetskraften är antingen sysselsatta eller arbetslösa.

Under de senaste åren har den inrikes födda befolkningen i yrkesaktiv ålder, 16-64 år, kontinuerligt minskat från år till år. Den befolkningstillväxt som ändå har skett i yrkesaktiva åldrar har alltså helt bestått av utrikes födda. Utvecklingen är ett resultat av demografiska faktorer där inflödet av yngre inrikes födda till arbetskraften är mindre än utflödet av äldre, samtidigt som den utrikes födda befolkningen i yrkesaktiva åldrar har ökat. Enligt SCB:s senaste befolkningsprognos kommer den inrikes födda delen av befolkningen att fortsätta minska fram till år 2022. Detta innebär att utvecklingen på svensk arbetsmarknad under prognosperioden till största del beror på hur det kommer att gå för gruppen utrikes födda.

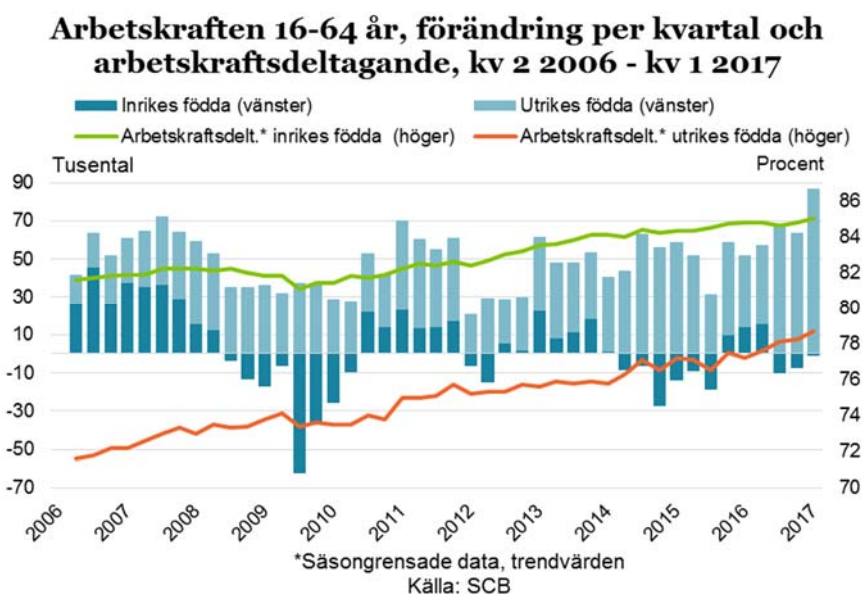
**Befolkningen 16-64 år, årsförändring
prognos för 2017 - 2018**

Arbetskraftsdeltagandet är högt i Sverige

Sverige tillhör de OECD-länder med högst arbetskraftsdeltagande. Detta främst genom att arbetskraftsdeltagandet bland kvinnor är högt i Sverige. Arbetskraftsdeltagandet i hela befolkningen första kvartalet 2017 var 84 procent, med förhållandevis stora skillnader mellan olika grupper, exempelvis mellan yngre och äldre. Av de som inte deltar i arbetskraften är hälften studerande och knappt en tredjedel sjuka.

Dessutom finns ett gap mellan utrikes och inrikes födda, där arbetskraftsdeltagandet var 79 procent respektive 85 procent första kvartalet 2017. Bland utrikes födda kvinnor är arbetskraftsdeltagandet lägre än bland övriga, 74 procent. Detta kan jämföras med 84 procent bland inrikes födda kvinnor. Utrikes födda män har ett arbetskraftsdeltagande nära nivåerna bland inrikes födda, 84 procent, att jämföra med 86 procent bland inrikes födda män.

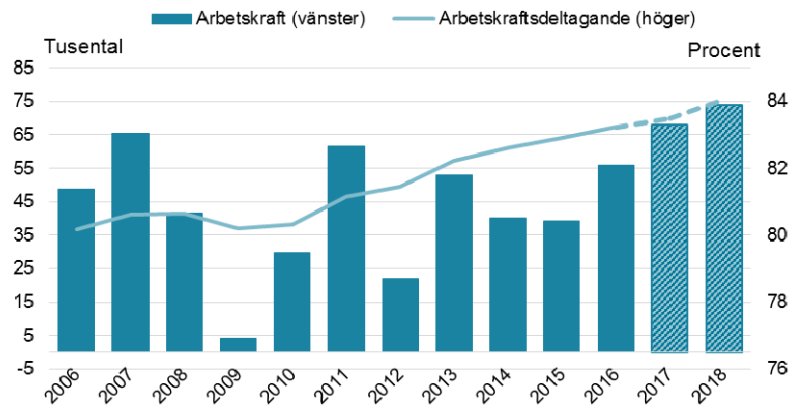
Mellan första kvartalet 2016 och 2017 ökade arbetskraften i Sverige med 85 000 personer, motsvarande en ökningstakt på 1,7 procent. Hela arbetskraftsökningen utgörs av utrikes födda. Bakom ligger befolkningsutvecklingen, där antalet utrikes födda ökar medan inrikes födda minskar.

Antalet personer i arbetskraften ökar med 142 000 under prognosåren

Under de senaste tio åren har arbetskraften i Sverige ökat med över 400 000 personer, motsvarande en ökningstakt på knappt 1 procent årligen. Vårens prognos är att arbetskraften fortsätter att öka under prognosperioden, med 68 000 personer 2017 och 74 000 personer 2018. Arbetskraftsdeltagandet stiger sammantaget därmed med en procentenhet till 84 procent nästa år. Att arbetskraften ökar mer i antal under 2018 än åren dessförinnan beror att befolkningen i yrkesaktiv ålder ökar betydligt starkare då än under föregående år.

Ökningen drivs därmed av såväl en växande befolkning som av ett ökat arbetskraftsdeltagande. Arbetskraftsdeltagandet ökar främst bland utrikes födda där det beräknas stiga med omkring två procentenheter under prognosperioden.

Förändring av arbetskraft samt arbetskraftsdeltagande, 16-64 år prognos för 2017 - 2018

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

Arbetslösa

Under 2017 minskar arbetslösheten från 7,0 till 6,6 procent. Nästa år beräknas arbetslösheten öka svagt, till 6,7 procent, vilket hänger samman med en kombination av starkare arbetskraftstillskott i grupper som initialt står längre ifrån arbetsmarknaden parallellt med att jobbtillväxten försvagas något 2018. Totalt väntas 348 000 personer vara arbetslösa under 2018.

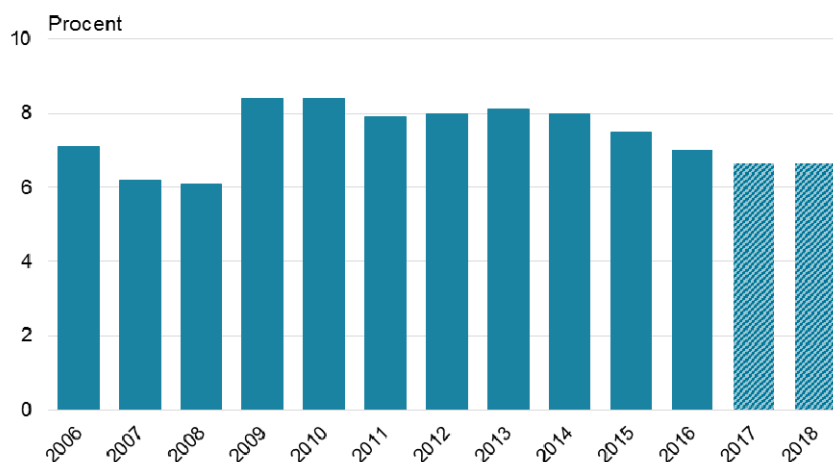
Arbetslösheten sjunker till 6,7 procent 2018

I sviterna efter finanskrisen var arbetslösheten i Sverige nästintill oförändrad till 2014. Men under 2015 stärktes konjunkturen och arbetslösheten började åter sjunka, 2016 var nivån 7,0 procent i åldrarna 16-64 år, att jämföra med 7,5 procent året innan och 8,0 procent år 2014.

Under inledningen på 2017 har arbetslösheten fortsatt att minska. Första kvartalet 2017 var den 7,2 procent, vilket är 0,5 procentenheter lägre än ett år tidigare.⁹ Arbetslösheten minskar i ungefär samma takt bland kvinnor och män. Nivån är därmed fortsatt lägre bland kvinnor än bland män. Vid första kvartalet 2017 låg arbetslösheten bland kvinnor på 6,7 procent. Bland män var motsvarande andel 7,7 procent.

Arbetsförmedlingens bedömning är att arbetslösheten kommer att fortsätta minska under 2017, till en nivå på 6,6 procent. Under 2018 stiger nivå något, till 6,7 procent. Bland inrikes födda bedöms arbetslösheten sjunka till mycket låga nivåer, omkring 4 procent 2018. Bland utrikes födda förväntas samtidigt arbetslösheten stiga något, till cirka 16 procent.

**Arbetslösheten, 16-64 år
prognos för 2017 - 2018**

Källa: SCB och Arbetsförmedlingen

⁹ Under första kvartalet 2017 var arbetslösheten 7,1 procent i åldersgruppen 15-74 år. Detta är 0,5 procentenheter lägre än samma kvartal året innan.

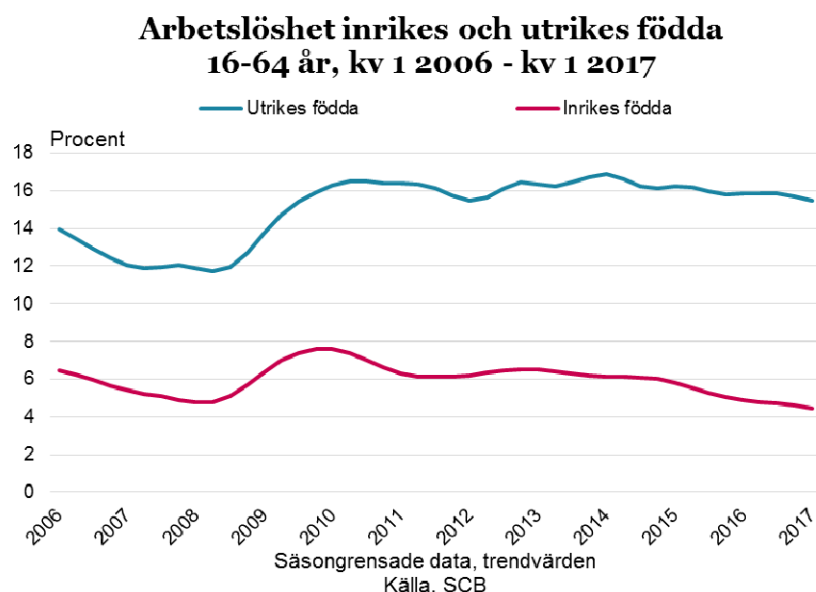
Därmed minskar antalet arbetslösa med 14 000 personer till 341 000 under 2017 för att öka med 6 000 under 2018. Att antalet arbetslösa ökar något mot slutet av prognosperioden hänger samman med ett starkare arbetskraftstillskott i grupper som initialt sett står längre ifrån arbetsmarknaden parallellt med att jobbtillväxten försvagas något under 2018.

För åldersgruppen 15-74 år, som utgör det internationellt jämförbara arbetslöshetsmåttet, väntas arbetslösheten gå från 6,9 procent år 2016, till 6,5 under 2017 och därefter 6,6 år 2018. Detta är alltså under de jämviktsnivåer – på 7,5 procent – som beräknats av OECD för prognosåren.

Fortsatt stort arbetslöshetsgap mellan utrikes och inrikes födda

Arbetslösheten minskar bland både inrikes och utrikes födda. Bland utrikes födda minskade arbetslösheten med 0,9 procentenheter under första kvartalet 2017, i jämförelse med samma kvartal föregående år, till 16,0 procent. Detta kan jämföras med en nedgång på 0,5 procentenheter till en nivå på 4,9 procent bland inrikes födda. Även om arbetslösheten alltså backar bland utrikes födda är arbetslöshetsnivån mer än tre gånger högre än bland inrikes födda.

Det är dock stora skillnader i arbetslöshet mellan olika grupper av utrikes födda. Högst är nivån bland personer som är födda utanför Europa, för vilka nivån uppgick till 22,3 procent första kvartalet 2017. Detta kan jämföras med 8,0 procent bland personer som är födda i Europa, men utanför Sverige.

Samtidigt som *andelen* arbetslösa utrikes födda minskade ökade *antalet* arbetslösa utrikes födda med närmare 5 000 personer eller 3 procent, till 173 000 under första kvartalet 2017. Utvecklingen sker parallellt med en mycket stark ökning av både antalet och andelen sysselsatta utrikes födda. Bakom utvecklingen ligger att den utrikes födda delen av befolkningen i yrkesaktiv ålder (16-64 år) ökar tydligt, samtidigt som arbetskraftsdeltagandet också ökar.

Under första kvartalet minskade antalet arbetslösa inrikes födda med 20 000 personer eller 9 procent, till 196 000. Bland inrikes födda ökade antalet sysselsatta något. Detta sker

samtidigt som den inrikes födda delen av befolkningen minskar. Läs mer om detta i avsnitten *Efterfrågan på arbetskraft* och *Utbudet av arbetskraft*.

Arbetslösheten minskar tydligast bland unga

Arbetslösheten minskar på bred front i ett åldersperspektiv men den fortsätter dock att minska starkast bland ungdomar.¹⁰ Sedan första kvartalet 2016 har arbetslösheten bland ungdomar i åldern 16-24 år minskat med 1,1 procentenheter, till 19,8 procent. Till den siffran bör tilläggas att mer hälften av alla arbetslösa ungdomar är heltidsstuderande – av de 116 000 arbetslösa ungdomarna 16-24 år var 72 000 heltidsstuderande som sökt arbete. Exkluderas de heltidsstuderande arbetslösa ungdomarna hamnar arbetslöshetsnivån på 8,6 procent.

Bakom minskningen ligger både en allmänt stärkt arbetsmarknad och ett minskat arbetskraftsutbud bland ungdomar. Den minskade arbetskraften beror delvis på en minskning av befolkningen i åldrarna 16-24 år. Därtill har arbetskraftsdeltagandet i gruppen också minskat något, med 1 procentenhet mellan första kvartalet 2017 och 2016.

Bland personer i åldrarna 25-54 år och 55-64 år är nedgången i arbetslöshet mindre tydlig. För dessa två åldersgrupper var arbetslöshetsnivån 5,6 procent första kvartalet 2017, vilket innebär minskningar med 0,3 respektive 0,2 procentenheter.

Andelen långtidsarbetslösa är oförändrad

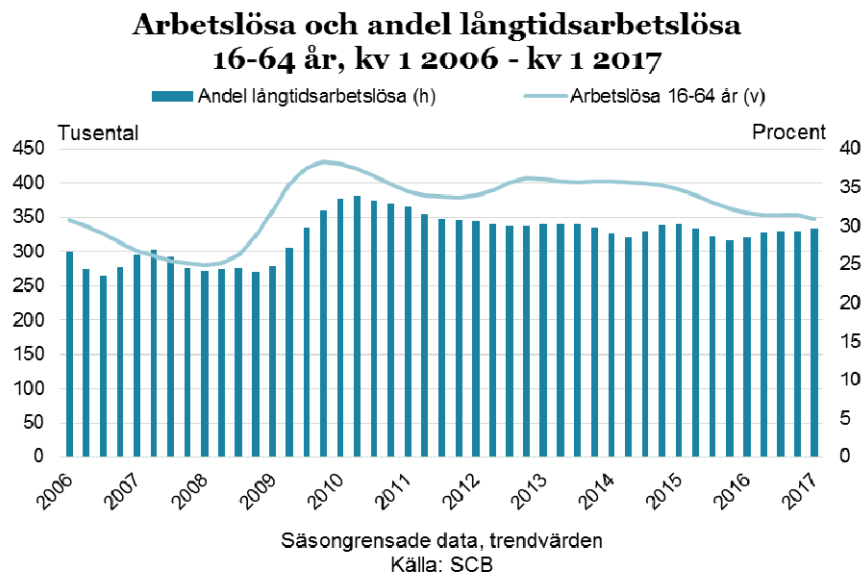
I samband med finanskrisen steg arbetslösheten mycket kraftigt – mellan 2008 och 2010 ökade antalet arbetslösa (16-64 år) från 294 000 till 417 000. Samtidigt ökade andelen långtidsarbetslösa (27 veckor eller mer) från 25 procent till 33 procent av alla arbetslösa.

Under åren därefter skedde en viss nedgång av långtidsarbetslösheten, men sedan 2012 har andelen stabiliserats på en nivå strax under 30 procent. Andelen långtidsarbetslösa uppgick första kvartalet 2017 till 28 procent.

Sedan 2012 har det alltså skett förhållandevis små förändringar av andelen långtidsarbetslösa, men en säsongrensad och trendskattad serie indikerar en svagt ökande tendens vilket tyder på att inslaget av långtidsarbetslösa kommer att öka något under prognosperioden. En förklaring är att sammansättningen av de arbetslösa fortsätter att förskjutas mot att en större andel av de arbetslösa står längre ifrån arbetsmarknaden.

Arbetslöshetens nivå varierar som bekant tydligt beroende på utbildningsbakgrund, födelseregion och ålder. Men det är också stora skillnader i arbetslöshetens struktur mellan olika grupper. I allmänhet gäller att i grupper där andelen arbetslösa är hög är också andelen långtidsarbetslösa hög. Detta framträder tydligt när antalet långtidsarbetslösa relateras till *arbetskraften* istället för till antalet arbetslösa.

¹⁰ I den officiella arbetslöshetsstatistiken och även i internationell arbetsmarknadsstatistik definieras ungdomar tillhöra åldersgruppen 15-24 år. Inkluderas 15-åringar i ungdomsarbetslöshetsmåttet uppgick arbetslöshetsnivån första kvartalet 2017 till 20,1 procent.

Uttryckt på detta sätt uppgick andelen långtidsarbetslösa som saknar en gymnasieutbildning (15-74 år) till omkring 5 procent 2016, detta kan jämföras med 2 procent bland dem med gymnasieutbildning och 1 procent bland dem med eftergymnasial utbildning. Hos utrikes födda var andelen långtidsarbetslösa (15-74 år) närmare 6 procent år 2016. Bland inrikes födda var andel långtidsarbetslösa omkring 1 procent. Läs mer om långtidsarbetslösheten i avsnittet *Utmaningarna på arbetsmarknaden*.

Kärv arbetsmarknad för den som saknar gymnasieutbildning

Den genomsnittliga utbildningsnivån i befolkningen tenderar att öka över tid. För tio år sedan var andelen personer i åldrarna 16-64 år med högst grundskoleutbildning 21 procent medan 33 procent hade någon form av eftergymnasial utbildning enligt AKU. År 2017 är motsvarande andelar 16 respektive 44 procent.

Det finns ett bestående och tydligt samband mellan utbildningsnivå, sysselsättningsgrad och arbetslöshet. Utbildningsnivå och sysselsättning visar ett tydligt positivt samband, ju högre utbildningsnivå, desto högre är sysselsättningsgraden. Omvänt gäller ett tydligt negativt samband för utbildningsnivå och arbetslöshet.

Skillnaderna i arbetsmarknadsutfall beroende på utbildningsnivå tenderar att öka över tid, vilket bland annat illustreras genom att för tio år sedan var sysselsättningsgraden i åldrarna 16-64 år bland dem med förgymnasial utbildning 49 procent, hos dem med eftergymnasial utbildning var den 84 procent. Idag (första kvartalet 2017) visar förgymnasialt utbildade en sysselsättningsgrad på 43 procent medan den uppgår till 85 procent bland personer med eftergymnasial utbildning.

Arbetslösheten visar samtidigt en omvänd utveckling. Bland dem som saknar en gymnasieutbildning var arbetslösheten 21,3 procent första kvartalet 2017. För tio år sedan var nivån 14,1 procent. Detta kan jämföras arbetslösheten bland de som har en eftergymnasial utbildning där arbetslösheten var 4,7 procent första kvartalet 2017. För tio år sedan var motsvarande andel 4,4 procent.

Parallellt har antalet personer i befolkningen (16-64 år) med förgymnasial utbildning successivt minskat sedan 2007, från omkring 1,2 miljoner till omkring 950 000. Medan antalet personer med eftergymnasial utbildning ökat med närmare 700 000, från drygt 1,5 miljon till över 2,2 miljoner.

Det är dock stora skillnader i genomsnittlig utbildningsnivå mellan inrikes och utrikes födda, vilket delvis förklarar varför sysselsättningsgrad och arbetslöshet skiljer sig så tydligt mellan de två grupperna. Andelen utrikes födda som har gymnasieutbildning är lägre än andelen inrikes födda med motsvarande utbildning. Samtidigt är det en högre andel bland de utrikes födda som har mycket kort utbildning. Däremot är andelen utrikes födda med eftergymnasial utbildning ungefär lika stor som motsvarande andel inrikes födda.

Emellertid visar utrikes födda, oavsett utbildningsnivå en högre arbetslöshetsnivå och lägre sysselsättningsgrad än inrikes födda. Arbetslösheten är särskilt hög bland utrikes födda som saknar en gymnasieutbildning, 33,3 procent jämfört med 14,5 procent bland inrikes födda. Men även bland dem med högre utbildningsnivå är det mycket stora skillnader i arbetslöshetsnivå mellan inrikes och utrikes födda – och även mellan olika grupper av utrikes födda. Skillnaderna i arbetslöshetsnivå mellan utomeuropeiskt födda och övriga utrikes födda är påtagliga för alla utbildningsnivåer.

Bland inrikes födda med eftergymnasial utbildning var arbetslösheten 3,1 procent första kvartalet 2017. Detta kan jämföras med 10,7 procent bland utrikes födda. Bland delgruppen utomeuropeiskt födda med den utbildningsnivån är andelen arbetslösa 16,0 procent. Detta är mer än tre gånger så högt som bland personer födda i Europa, men utanför Sverige, för vilka arbetslösheten uppgår till 4,9 procent enligt AKU.

Den högre arbetslösheten (och lägre sysselsättningsgraden) bland utrikes födda förklaras av ett antal orsaker, bland annat av ett lågt arbetskraftsdeltagande och en genomsnittligt lägre utbildningsnivå. Därtill kan bristande språkkunskaper för de som är nya i landet försvåra etableringen på arbetsmarknaden. Dessutom har forskningen visat att avsaknaden av nätverk och diskriminering håller tillbaka sysselsättningen bland utrikes födda. Vidare tar det ofta lång tid att validera utländska utbildningar. I vissa fall kan utbildningen också behöva kompletteras för att motsvara kraven på den svenska arbetsmarknaden.

Den generellt svaga utvecklingen för förgymnasialt utbildade förklaras bland annat kopplas till att det råder en strukturell mismatch på den svenska arbetsmarknaden. Andelen sysselsatta inom den lägsta kvalifikationsnivån utgör omkring 5 procent av samtliga sysselsatta, samtidigt utgör de med lägst (förgymnasial) utbildning omkring 10 procent av arbetskraften och 18 procent av befolkningen.¹¹ Detta betyder att det finns få jobb som dessa personer är matchningsbara mot och att många personer med kort utbildning ofta stängs ute från arbetsmarknaden.

Dessutom kräver arbetsgivarna nästan alltid gymnasieutbildning på dagens arbetsmarknad, även inom yrken där utbildningskraven traditionellt sett varit låga. De som saknar en gymnasieutbildning kommer därmed även fortsättningsvis att möta en kärv arbetsmarknad, medan utsikterna till jobb kommer vara fortsatt betydligare ljusare för dem som har en högre utbildningsnivå.

¹¹ Avser 15-74 år. Sysselsatta i den lägsta kvalifikationsnivån enligt SSYK 2012 i AKU.

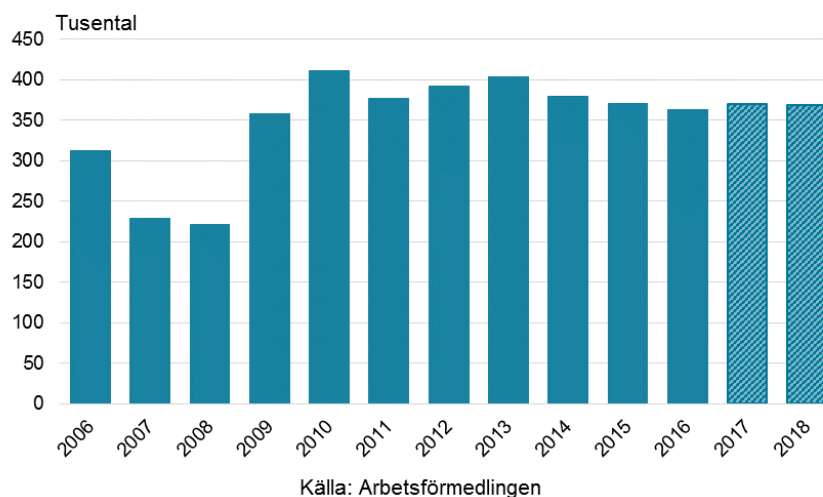
Inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen

Under 2017 väntas antalet inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen stiga från 363 000 till 370 000. Nästa år väntas endast mindre förändringar av antalet inskrivna arbetslösa. Bakom utvecklingen ligger i första hand fler arbetssökande inom etableringsuppdraget.

Fler inom etablering gör att antalet inskrivna arbetslösa ökar

Efter att ha minskat sedan slutet på 2013 har antalet inskrivna arbetslösa åter börjat att öka våren 2017. Antalet inskrivna arbetslösa kommer fortsätta att öka under återstoden av 2017. För 2017 beräknas antalet inskrivna arbetslösa nå 370 000, påföljande år bedöms antalet var i princip oförändrat på omkring 369 000. Detta kan jämföras med 363 000 inskrivna arbetslösa 2016. Bakom ökningen ligger i första hand ett ökat antal nyanlända som nu fått sina uppehållstillstånd och som befinner sig inom Arbetsförmedlingens etableringsuppdrag.¹²

**Inskrivna arbetslösa, 16-64 år
prognos för 2017 - 2018**

Utvecklingen, med allt fler inskrivna arbetslösa inom etableringsuppdraget, bidrar tydligt till att fler inskrivna arbetslösa är födda utanför Europa. I slutet på april 2017 var antalet 169 000, motsvarande 46 procent av samtliga inskrivna arbetslösa. Sedan 2010 har antalet personer som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och födda utanför Europa därmed mer än fördubblats. Under det senaste året har antalet stigit med 23 000.

Parallellt minskar alltjämt övriga inskrivna arbetslösa, alltså personer födda i Sverige eller övriga Europa, även om minskningen har avtagit något jämfört med tidigare så sjunker antalet alltjämt starkt. För att illustrera; 2014 var antalet 261 000, år 2015 hade det sjunkit till 236 000 och i fjol var siffran 212 000. Under inledningen på 2017 har antalet fortsatt

¹² Läs mer om etableringsuppdraget i *Perspektiv på etableringsuppdraget*, URA 2017:4, Arbetsförmedlingen 2017 och i *Arbetsförmedlingens återsrapportering 2017 – Årsrapport aktiviteter i etableringsuppdraget 2016*, Arbetsförmedlingen 2017.

att minska och i den senaste tillgängliga statistiken, som beskriver april 2017, var antalet inskrivna arbetslösa som *inte* är födda utanför Europa 196 000.

Trenden med fler inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa och färre inskrivna arbetslösa som är födda i Sverige eller övriga Europa väntas bestå under 2017 och 2018. Antalet inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa beräknas att öka till omkring 190 000 personer mot slutet av perioden. Sammantaget förväntas utrikes födda därmed att utgöra närmare 230 000 personer, motsvarande över 60 procent av de inskrivna arbetslösa.

Allt fler inskrivna arbetslösa saknar gångbar utbildning

En växande andel av de inskrivna arbetslösa saknar gymnasieutbildning, något som påverkar förutsättningarna för matchningen på arbetsmarknaden negativt. Läs mer om detta i avsnittet *Utmaningarna på arbetsmarknaden*. Mellan april 2016 och april 2017 ökade antalet med 8 000, till 128 000 och de utgjorde därmed 35 procent av de inskrivna arbetslösa.

Ökningen faller nästan helt på arbetslösa som har en kortare utbildningsbakgrund än nio (tio) årig grundskola, bland vilka antalet ökade med 7 000 personer. Ökningen ligger helt på personer som är födda utanför Europa.

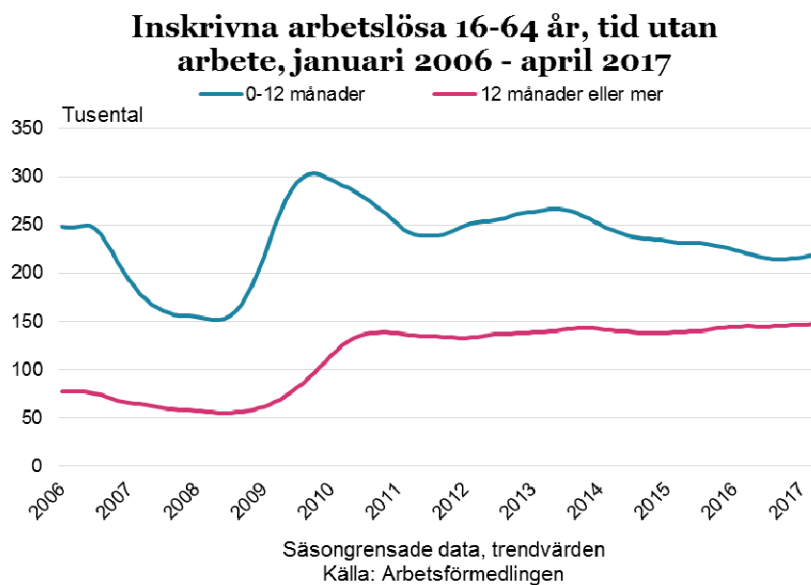
Parallellt har inskrivna arbetslösa med gymnasieutbildning minskat med 8 000, till 139 000 medan inskrivna arbetslösa med en eftergymnasial utbildning ökat med omkring 5 000 personer, 98 000. Även i detta fall ligger ökningen helt på personer som är födda utanför Europa.

Utvecklingen med fler inskrivna arbetslösa som har en mycket kort utbildningsbakgrund och fler som har en längre utbildningsbakgrund förklaras alltså främst av det faktum att antalet inskrivna arbetslösa – genom etableringsuppdraget – i första hand ökar bland personer som är födda utanför Europa. Detta då inslaget av personer med kortare utbildningsbakgrund och högre utbildningsbakgrund är relativt högre i denna grupp än bland övriga inskrivna arbetslösa.

För att illustrera; bland inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa saknar 47 procent (80 000) en gymnasieutbildning, 25 procent (42 000) har en gymnasieutbildning medan 28 procent (46 000) har någon form av eftergymnasial utbildning. Bland inskrivna arbetslösa som är födda i Sverige eller övriga Europa saknar 24 procent (48 000) en gymnasieutbildning medan 50 procent (97 000) har en sådan och 26 procent (51 000) har en eftergymnasial utbildning.

Fyra av tio inskrivna arbetslösa har varit utan arbete ett år eller mer

I april 2017 var antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete i mer än 12 månader 149 000, en ökning med 3 000 på ett år och med 9 000 på två år. Parallellt har antalet inskrivna arbetslösa med kortare tider utan arbete minskat till 216 000, vilket motsvarar en minskning med 10 000 på två år. Annonlunda uttryckt har andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete (12 månader eller mer) ökat från 38 till 41 procent på två år. Över en längre tidshorisont är trenden än tydligare – sedan 2008 har andelen ökat med 14 procentenheter. Under senare månader finns dock en tendens till ökande arbetslöshet även bland dem med kortare tider som inskriven arbetslös.

Utvecklingen kan delvis förklaras av att sökandesammansättningen har förändrats mycket tydligt, så att en större andel av de inskrivna arbetslösa utgörs av personer som står längre från arbetsmarknaden. Vanligen beskriver Arbetsförmedlingen detta som att andelen inskrivna arbetslösa som har en *utsatt ställning på arbetsmarknaden* har ökat. Till inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas de som saknar gymnasieutbildning, utomeuropeiskt födda, personer med funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga och arbetslösa 55-64 år. Se avsnittet nedan för en närmare beskrivning.

En gemensam nämnare för inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden är att de i genomsnitt löper en högre risk än andra att hamna i långvariga perioder av arbetslöshet, detta då utflödet till arbete är lägre i dessa grupper än bland övriga inskrivna arbetslösa.¹³

En följd av detta är att andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete (12 månader eller mer) är tydligt högre bland de som är födda utanför Europa och bland dem som saknar en gymnasieutbildning än bland övriga inskrivna arbetslösa. Något som också gäller för inskrivna arbetslösa som har en funktionsnedsättning och för inskrivna arbetslösa som är 55 år eller äldre.

För att exemplifiera: bland utomeuropeiskt födda var andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete i april 45 procent – hos övriga inskrivna arbetslösa var andelen 37 procent. Även bland de som saknar gymnasieutbildning är andelen inskrivna arbetslösa med långa tider utan arbete 45 procent, vilket är 8 procentenheter högre än för de som minst har en gymnasieutbildning.

En annan tydligt bidragande faktor till att fler inskrivna arbetslösa har långa tider utan arbete är det växande antalet inskrivna arbetslösa inom etableringsuppdraget, vilket i normalfallet som längst pågår i 24 månader. På ett år (april 2016 jämfört med april 2017) har

¹³ Läs mer i *Perspektiv på arbetslösheten*, URA 2017:1, Arbetsförmedlingen 2017.

antalet inskrivna arbetslösa inom etableringsuppdraget ökat från 46 000 till 62 000, parallellt har antalet med långa tider utan arbete inom nämnda uppdrag ökat från 20 000 till 25 000.

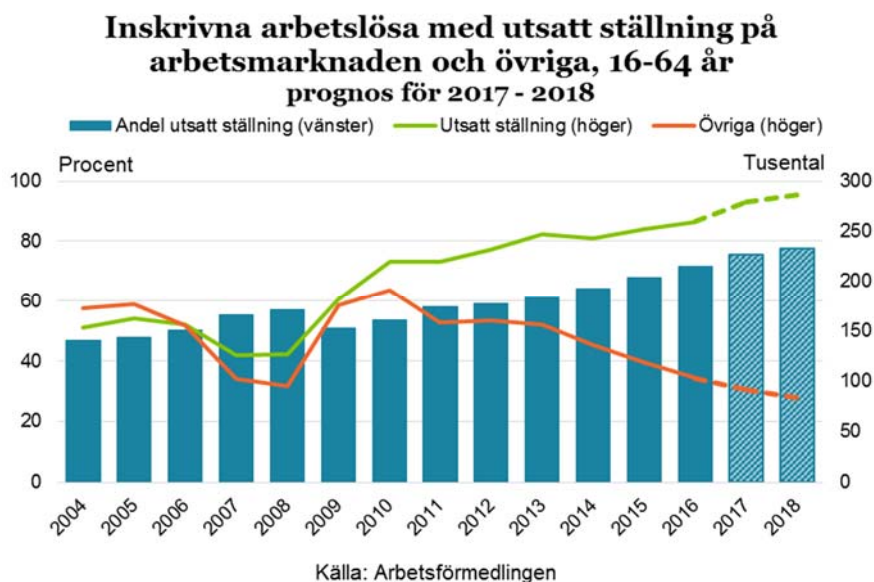
Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden

Arbetsförmedlingen följer sedan lång tid tillbaka utvecklingen av inskrivna arbetslösa uppdelat på inskrivna arbetslösa med *utsatt ställning på arbetsmarknaden* respektive *övriga*. Till inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden räknas, vilket nämndes tidigare, de som är födda utanför Europa, saknar fullständig gymnasieutbildning, har en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga eller är 55 år eller äldre.

Som visades i föregående avsnitt är en gemensam nämnare för inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden att de i genomsnitt löper en högre risk än andra att hamna i långvariga perioder av arbetslöshet (även om det finns betydande variationer mellan individer). Detta då utflödet till arbete är lägre i dessa grupper än bland övriga inskrivna arbetslösa.

Inskrivna med utsatt ställning på arbetsmarknaden når 78 procent 2018

Sedan 2006 har andelen inskrivna arbetslösa med en utsatt ställning på arbetsmarknaden ökat från 51 till 75 procent. Därmed har antalet inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden ökat med 114 000 till 275 000, medan övriga inskrivna arbetslösa har minskat med 63 000 till 90 000. Det har således skett en mycket kraftig förändring av sammansättningen av de inskrivna arbetslösa, så att både ett större antal och en större andel idag står längre från arbetsmarknaden.

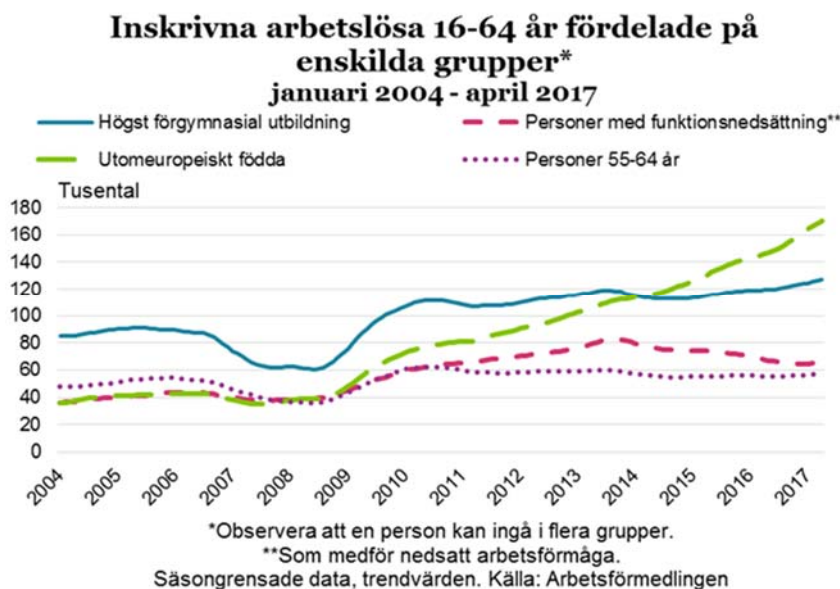

Under 2018 väntas antalet inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden att stiga till 286 000. Detta motsvarar en andel på 78 procent. Ökningen beror i första hand på fler inskrivna arbetslösa som är födda utanför Europa. En utveckling som alltså i sin tur främst förklaras av ett högt inflöde av nya arbetssökande genom etableringsuppdraget.

Sex av tio med utsatt ställning på arbetsmarknaden är född utanför Europa

För tio år sedan karaktäriserades gruppen arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden av att de i hög grad saknade gymnasieutbildning. Då saknade 52 procent, eller 67 000, av de inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden en fullständig gymnasieutbildning medan 27 procent, motsvarande 35 000 personer, var födda utanför Europa. År 2017 är bilden en annan.

Som beskrivits tidigare har Arbetsförmedlingens uppdrag kring utrikes födda och ansvaret för etableringen gjort att fler personer med utomeuropeisk bakgrund numera återfinns hos myndigheten. En följd av detta är att inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden idag till största del utgörs av personer som födda utanför Europa. Drygt sex av tio inskrivna arbetslösa med utsatt ställning är födda i ett land utanför Europa. Samtidigt utgör de som saknar en gymnasieutbildning alltjämt ett tydligt inslag bland inskrivna arbetslösa med utsatt ställning, då 47 procent saknar en sådan.

Sedan 2007 har antalet inskrivna arbetslösa *utan gymnasieutbildning* i det närmaste fördubblats, till 128 000. Utomeuropeiskt födda har sedan slutet på 2010 svarat för hela ökningen av inskrivna arbetslösa som saknar gymnasieutbildning.

Som framgått tidigare saknar en stor andel, 47 procent, av de som är födda utanför Europa och är inskrivna arbetslösa på Arbetsförmedlingen en fullständig gymnasieutbildning. Av dessa saknar i sin tur mer än sex av tio motsvarande en svensk nio (tio) årig *grundskoleutbildning*. I sammanhanget är det också viktigt att påpeka att det ofta finns en koppling mellan att ha en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga och sakna en fullgjord gymnasieutbildning.

Vad gäller inskrivna arbetslösa som har en *funktionsnedsättning* och inskrivna arbetslösa 55-64 år är såväl de antals- som andelsmässiga förändringarna betydligt mindre framträdande. Under senare år har endast mindre förändringar skett. Antalet inskrivna arbetslösa med funktionsnedsättning är omkring 67 000 medan antalet som är 55 år eller äldre är 56 000.

Merparten i utsatt ställning tillhör endast en grupp

Beskrivningen av de fyra delgrupper av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknadens innehåller dubbelräkningar eftersom en individ kan ingå i mer än av grupperna. Av de 275 000 inskrivna arbetslösa som har en utsatt ställning på arbetsmarknaden ingår 149 000 endast i en grupp. Det vanligaste är då att vara född utanför Europa, vilket 76 000 är. Dessa 76 000 har alltså minst en gymnasieutbildning, är yngre än 55 år och har ingen funktionsnedsättning.

Antalet som ingår i två grupper är 106 000 och 17 000 ingår i tre grupper. Endast ett mycket begränsat antal inskrivna arbetslösa ingår i alla fyra grupper, omkring 2 000 personer. Bland dem som ingår i två grupper är den vanligaste kombinationen att vara utomeuropeiskt födda och sakna gymnasieutbildning. Antalet som ingår i båda dessa grupper, men inte i någon av de övriga två, var 67 000 i april 2017. Den näst vanligaste kombinationen, är att sakna en gymnasieutbildning och ha en funktionsnedsättning som innebär nedsatt arbetsförmåga, vilket 12 000 personer gör. Bland dem som ingår i tre av de fyra grupperna är den vanligaste kombinationen att vara född utanför Europa, sakna gymnasieutbildning och vara äldre än 55 år.

Arbetsmarknadspolitiska program

De arbetsmarknadspolitiska programmen utgörs av program med aktivitetsstöd och arbetsmarknadspolitiska program för arbete – det vill säga lönestöd exklusive stöd till funktionsnedsatta. Nystartsjobb ingår inte heller.

Programmen med aktivitetsstöd utgörs av olika typer av aktiverings-, utbildnings- och praktikinsatser. Några exempel är arbetsmarknadsutbildning och arbetspraktik, jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar. Totalt var 173 000 personer i något av Arbetsförmedlingens program med aktivitetsstöd under 2016, detta kan jämföras med 176 000 året innan. Under inledningen på 2017 har antalet fortsatt att växla ned något.

Av garantiprogrammen är jobb- och utvecklingsgarantin det största, vilket omfattade 101 000 personer 2016. Detta kan jämföras med 103 000 personer 2015. Inledningen på 2017 visar fortsatt på något färre deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin.

I lönestöden ingår traineejobb inom ramen för 90-dagarsgarantin, extratjänster för långtidsarbetslösa, instegsjobb och särskilt anställningsstöd inom jobb- och utvecklingsgarantin. Under 2016 hade i genomsnitt 14 000 personer per månad ett sådant stöd, vilket är i nivå med året innan. Inledningen på 2017 visar på en upptrappning. Under årets fyra första månader har i genomsnitt 15 000 personer per månad haft ett lönestöd, vilket är 2 000 fler än samma period ett år tidigare.

Totalt deltog därmed i genomsnitt närmare 188 000 personer per månad i de arbetsmarknadspolitiska programmen under 2016, att jämföra med året innan då antalet var 191 000. För 2017 års fyra inledande månader summerar antalet till 194 000. Under återstoden av året väntas antalet gradvis öka, till 197 000 räknat som genomsnitt för hela året. 2018 beräknas antalet åter att minska något, till 193 000 som årsgenomsnitt.¹⁴

¹⁴ Se *Arbetsförmedlingens Återrapportering 2017 – Arbetsmarknadspolitiska program 2016*, Arbetsförmedlingen 2017, för mer information.

Regional utveckling

Under prognosperioden blir jobben fler i hela landet men de regionala skillnaderna är stora. Arbetsförmedlingens intervjuundersökning visar tydligt att det är storstadsregioner och större städer som får störst del av jobbtillväxten. Antalet inskrivna arbetslösa blir fler i de flesta län.

Konjunkturen fortsatt stark

Arbetsgivarna är fortsatt optimistiska och tror på en ökad efterfrågan på varor och tjänster med några få regionala undantag. Vid jämförelse med det historiska genomsnittet i vartdera länet har arbetsgivarna i Östergötlands och Västernorrlands län störst förväntningar. Det beror dels på en god efterfrågan, del på en tidigare förhållandevis låg nivå. Några län visar på en dämpning jämfört med tidigare nivåer, bland annat Hallands och Västerbottens län. Det är främst inom privata tjänster dämpningen yttrar sig. Även om optimismen överlag är stor kan inte antalet sysselsatta öka i önskad omfattning. Det beror främst på svårigheterna att hitta rätt kompetens. Arbetsgivarna riktar istället in sig på att klara att ersättningsrekrytera vid naturliga avgångar såsom pensionsavgångar.

Jobben blir fler i hela landet

Jobbtillväxten under prognosperioden kommer alla län till del, men i olika stor utsträckning. Det är de större städerna och storstadslänen som visar på störst sysselsättningsstillväxt. Sysselsättningen ökar mest i Stockholms, Uppsala, Västra Götalands, Skåne och Östergötlands län. Det är kopplat till att det främst är inom tjänstesektorerna som sysselsättningen ökar under prognosperioden, näringar som är stora i dessa regioner. I de regioner där den privata tjänstesektorn är svagare är jobbtillväxten inom offentliga tjänster avgörande för den totala sysselsättningsstillväxten. Eftersom behoven är stora inom offentliga tjänster bidrar det till att jobben blir fler i hela landet.

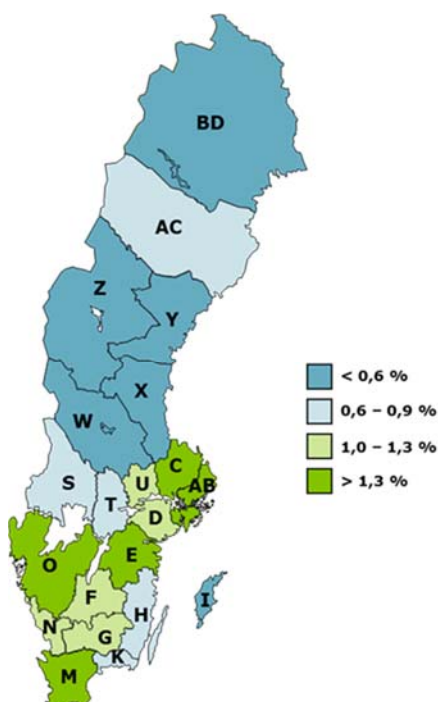
Bristen på kompetens har ökat i hela landet

Arbetsgivarnas svårigheter att hitta rätt kompetens har de senare åren ökat i hela landet. Det är också bristen på kompetens som är den största hämmande faktorn för sysselsättningsutvecklingen och inte utvecklingen av efterfrågan på arbetsgivarnas varor och tjänster. Högst bristtal uppvisar Dalarnas, Jönköpings och Östergötlands län. De större städerna är expansiva med stark sysselsättningsstillväxt och stor efterfrågan på arbetskraft. Det medför en viss bristsituation samtidigt som de dränerar mindre kommuner på arbetskraft så att bristsituationer även uppstår där. I storstadslänen rapporterar sammantaget en lägre andel av arbetsgivarna om brist på arbetskraft. Det är en effekt av att de tack vare stark sysselsättningsstillväxt lockar till sig fler så att arbetskraften växer starkare än i andra regioner.

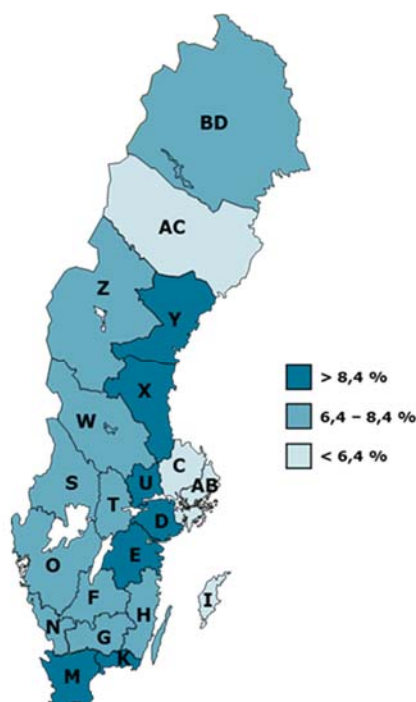
Antalet inskrivna arbetslösa blir fler i de flesta län

Antalet arbetslösa stiger i de allra flesta län under prognosperioden. I de län där arbetslösheten bedöms minska – Södermanlands, Blekinge, Örebro, Gotland, och Norrbottens län – växer inte arbetskraften i samma utsträckning som jobbtillväxten. Det beror på en krympande inrikes född befolkning i yrkesaktiv ålder, minskad inflyttning av nyanlända och till viss del även att nyanlända flyttar till större städer. Nyanlända tenderar att söka sig till större städer, där jobbtillväxten och tillgången till nätverk är större. Detta medför att arbetslösheten ökar även i de större städerna trots att de visar på stark sysselsättningstillväxt och på vissa orter där arbetslösheten bland utrikesfödda redan är hög. Arbetslösheten i slutet av prognosperioden bedöms bli högst i Gävleborgs, Södermanlands, Skåne och Blekinge län. För mer information om utvecklingen på de regionala arbetsmarknaderna se respektive länsprognos på arbetsformedlingen.se/prognoser.

Prognos för förändringen av antalet sysselsatta 16-64 år, kv 4 2018 jämfört med - kv 4 2017

Prognos för andelen* inskrivna arbetslösa 16-64 år, kv 4 2018

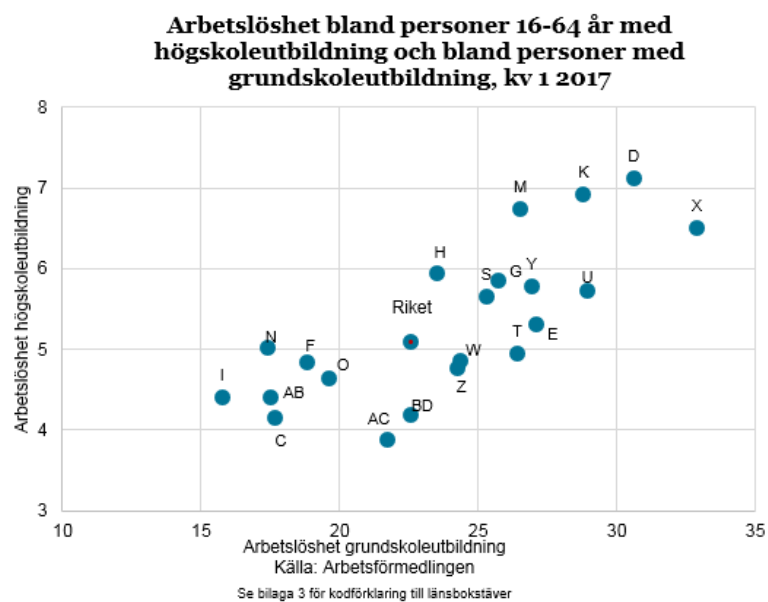
*Andel av den registerbaserade arbetskraften

Utmaningarna skiljer mellan olika regioner

Medan de större städerna fortsätter att brottas med bostadsbrist och svårigheter för arbetsgivarna att hitta rätt kompetens har mindre orter snarare problem med ett ökat gap mellan de som står nära arbetsmarknaden och de som står längre ifrån – med ökande arbetslöshet som följd. Samtidigt som verksamheter behöver öppna upp för fler jobb som inte kräver någon formell utbildning behöver regionerna se över sin lokala kompetensförsörjning utifrån antal utbildningsplatser på de gymnasiala yrkesutbildningarna och attraktionskraften i sina boendemiljöer.

Regionala skillnader i arbetslöshet i olika grupper

Arbetslösheten är betydligt högre för de som saknar gymnasieutbildning än för de med längre utbildning oavsett var i landet man bor. Men i de regioner där arbetsmarknaden är svag är det svårare för både de med kort utbildning och de med lång utbildning att få ett jobb. Samma bild framkommer vid en regional jämförelse av arbetslösheten för inrikes och utrikes födda. I de regioner där arbetslösheten är högre bland inrikes födda är också arbetslösheten högre bland utrikes födda, där Gävleborgs län har högst arbetslöshet i båda grupperna.

Det finns ett också ett tydligt samband mellan nivåerna i arbetslöshet vad gäller inrikes och utrikes födda med kort utbildning. I de regioner där arbetsmarknaden är starkare har både inrikes och utrikes födda med kort utbildning lättare att få jobb. Det gäller inte personer med längre utbildning, vilket delvis kan förklaras av att arbetsgivare generellt ställer högre krav vid rekryteringar till jobb som kräver längre utbildning. Det kan exempelvis handla om bristande språkkunskaper eller svårigheter för arbetsgivarna att värdera utbildningen.

Utmaningarna på arbetsmarknaden

Efterfrågan på arbetskraft fortsätter att vara mycket stark och både offentliga och privata arbetsgivare planerar fortsatt stora ökningar av sina personalstyrkor. Parallellt blir det allt svårare för arbetsgivarna att hitta den arbetskraft de söker. Obalansen mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och utbudets sammansättning blir allt större vilket försvårar matchningen och ökar risken för långtidsarbetslöshet.

Tre viktiga utmaningar 2017 och 2018

Arbetsförmedlingen står inför tre viktiga utmaningar de närmaste åren:

- Matchningen till arbete och till arbete genom utbildning
- Utrikes föddas etablering på arbetsmarknaden
- Motverka långtidsarbetslösheten

Efterfrågan på arbetskraft fortsätter att vara mycket stark och både offentliga och privata arbetsgivare planerar fortsatt stora ökningar av sina personalstyrkor. Samtidigt försvåras matchningen på arbetsmarknaden. Antalet arbetslösa som har en stark ställning på arbetsmarknaden fortsätter att minska vilket innebär att tillgången på arbetssökande med efterfrågade kompetenser minskar. Parallellt stiger bristen på arbetskraft. Utvecklingen bedöms bromsa sysselsättningstillväxten under 2018.

Samtidigt som bristen på arbetskraft stiger, ökar antalet arbetslösa som står långt ifrån arbetsmarknaden – idag har tre av fyra inskrivna arbetslösa en utsatt ställning på arbetsmarknaden. Detta understryker matchningssvårigheterna på arbetsmarknaden. Obalansen mellan vad arbetsgivarna efterfrågar och utbudets sammansättning blir också allt större, en utveckling som kommer att förstärkas under prognosperioden.

I takt med att denna tudelning på arbetsmarknaden ökar, där en allt större andel inskrivna arbetslösa står längre från arbetsmarknaden, stiger behovet av ett mer omfattande stöd till många arbetslösa. Den uppkomna situationen är unik – aldrig har så många arbetslösa med utsatt ställning haft så omfattande behov av Arbetsförmedlingens insatser. Förändringen av arbetslöshetens sammansättning ställer dessutom allt större krav på andra politikområden såsom utbildnings- och näringspolitiken. Arbetsförmedlingen behöver i det sammanhanget även i högre grad samverka med andra aktörer.

Matchningen blir en allt större utmaning

Flera mått pekar entydigt mot att rekryteringsläget blivit svårare för arbetsgivare, vilket har beskrivits i tidigare avsnitt. Efterfrågan på arbetskraft bedöms fortsätta att vara stark under prognosperioden, vilket innebär att andelen arbetsgivare som upplever brist på arbetskraft kommer att stiga ytterligare. Vi räknar med att bristen stiger till att omfatta mer än fyra av tio arbetsgivare inom det privata näringslivet till slutet av 2018. Bland de offentliga arbetsgivarna fortsätter bristen att vara mycket hög.

Den starka efterfrågan medför en snabbt minskande tillgång på arbetskraft inom allt fler yrken. Detta leder bland annat till längre rekryteringstider, vilket innebär att arbetsgivarna både har svårigheter med att ersättningsrekrytera och att utöka sina personalstyrkor i planerad takt. I allt fler fall hittar inte arbetsgivarna den arbetskraft de söker och rekryteringen

uteblir. Arbetsförmedlingen står därför fast vid sin tidigare bedömning att den ökade bristen på arbetskraft kommer bromsa sysselsättningstillväxten. Bristen på utbildad arbetskraft medför att matchningsläget kommer att bli besvärligt på både kort och lång sikt. Bristen väntas bli störst inom vård och omsorg, pedagogiska yrken, teknik och IT samt bygg- och anläggningsarbete.

För att utvecklingen mot en ökad brist ska bromsas måste såväl arbetsmarknadsutbildningen som utbildningar inom vuxenutbildning få en tydligare inriktning mot bristyrken. Dessutom behöver möjligheterna till komplettering och validering av utbildning bli ännu bättre. Arbetsförmedlingen har emellertid bara begränsade möjligheter att på ett påtagligt sätt förändra bristsituationen på arbetsmarknaden.

Kompetensförsörjningen avgörande för sysselsättningsutvecklingen

Huvudansvaret för tillskottet av utbildade, och för arbetskraftsförsörjningen, ligger hos utbildningsväsendet. Ett stort problem är dock att intresset för vissa utbildningar är för lågt. Antalet ungdomar som väljer ett yrkesprogram inom gymnasieskolan har fallit kraftigt under 2010-talet. Även om situationen förbättrats något under senare år så har förändringarna varit alltför små för att på ett mer påtagligt sätt förändra arbetskraftsläget inom stora bristyrken på gymnasial nivå. I de fall där intresset fortfarande är för lågt behövs mer kraftfulla insatser än hittills för att locka fler att söka till utbildningarna. Behovet av ökad studie- och yrkesvägledning är således stort. Samtidigt har också arbetsgivarna ett stort ansvar.

Det fortsatt låga intresset för yrkesinriktade utbildningar ökar behovet av fler utbildningsplatser inom den reguljära vuxenutbildningen. Detta för att säkra kompetensförsörjningen på såväl kort som lång sikt. I det sammanhanget är regeringens kunskapslyft, som omfattar 70 000 nya utbildningsplatser inom den kommunala vuxenutbildningen, en viktig satsning som successivt kan förbättra matchningsläget inom flera gymnasiala yrken.

Universiteten och högskolorna har samtidigt en mycket viktig roll för kompetensförsörjningen. Risken är hög att bristen på eftergymnasialt utbildade allvarligt försvårar en långsiktigt god sysselsättningstillväxt. Det för närvarande tydligaste exemplet är den ökande missmatchen mellan utbudet av och efterfrågan på utbildade inom vård och omsorg. På kort sikt finns dock små möjligheter till förändringar när det gäller högskolornas och universitetens bidrag till kompetensförsörjningen.

Samtidigt utgör Yrkehögskolan ett viktigt komplement till kompetensförsörjningen, framför allt i ett regionalt perspektiv, genom att arbeta aktivt för att stärka arbetskraftsförsörjningen inom en rad bristyrken.

Ett tillskott av högre utbildad arbetskraft sker också genom flyktinginvandringen och den kompetens som finns bland de nyanlända måste tas tillvara på ett bättre sätt. Här kan bland annat snabbspåren lyftas fram som ett viktigt verktyg att använda i ökad utsträckning. Samtidigt kan det nämnas att arbetskraftsinvandringen har minskat och ligger på en låg nivå i ett internationellt perspektiv.

Utrikes föddas integration avgör framtida sysselsättning

Utvecklingen för utrikes födda på arbetsmarknaden ser i de flesta avseenden positiv ut. Både arbetskraftsdeltagandet och sysselsättningsgraden bland utrikes födda ökar stadigt och är nu på de högsta nivåerna som uppmäts sedan 2005. Under senare år har sysselsättningsgraden ökat med mer än 1 procentenhet i årstakt, vilket är mer än dubbelt så hög takt som bland inrikes födda. Arbetslösheten bland utrikes födda är dock fortsatt hög, vilket emellertid förklaras av ett fortsatt högt inflöde av nyanlända till arbetskraften.

Den ökade sysselsättningen bland utrikes födda kommer dock inte alla till del. Sysselsättningsstillskottet har i huvudsak skett bland dem som har minst en gymnasial utbildning. Utrikes födda med minst gymnasieutbildning stod för 87 procent av den totala sysselsättningsökningen bland utrikes födda under år 2016. Mot denna bakgrund är det en stor utmaning att få fler utrikes födda med kort utbildning i arbete.

För utrikes födda med kort utbildning är sysselsättningsgraden bestående låg och arbetslösheten är avsevärt högre än för övriga utbildningsnivåer. Antalet inskrivna arbetslösa utrikes födda med högst förgymnasial utbildning ökar successivt och var i april 2017 omkring 92 000 personer. Utvecklingen sker trots den samlat mycket starka efterfrågan på arbetskraft. Under prognosperioden kommer antalet arbetslösa utrikes födda med kort utbildning att fortsätta öka. Detta innebär att andelen arbetslösa utrikes födda med kort utbildning stiger.

Oavsett födelseland har arbetslösa som saknar gymnasieutbildning stora svårigheter i konkurrensen på arbetsmarknaden. Idag utgör inskrivna arbetslösa med högst förgymnasial utbildning mer än var tredje arbetslös. För att arbetslösa med kort utbildningsbakgrund ska få en fast förankring på arbetsmarknaden är det viktigt att de ges möjlighet till vidare studier. En stor utmaning de närmaste åren blir därför att matcha arbetslösa med svagare ställning på arbetsmarknaden till utbildning som leder till jobb. Här har både Arbetsförmedlingen och kommunerna ett stort ansvar.

De 70 000 nya utbildningsplatserna inom den kommunala vuxenutbildningen innebär att förutsättningarna för att fler ska kunna vidareutbilda sig förbättras. För att satsningen ska kunna realiseras finns det dock en rad utmaningar och frågor som måste lösas. Många av dessa ligger inom utbildningsväsendets ansvarsområde, exempelvis tillgången på lärare och lokaler. För Arbetsförmedlingen är det viktigt att flexibiliteten i vuxenutbildningens studiestarter kan öka så att ledtiderna kortas.

Det är viktigt att ha i åtanke att det kommer att ta tid innan utbildningssatsningen får effekt i att fler kommer ut i arbete. Detta beror på att det tar tid att bygga ut vuxenutbildningen och för en stor del av deltagarna tar relativt lång tid innan de nått en position då de är konkurrenskraftiga på arbetsmarknaden. Tidigast mot slutet av 2018 eller början av 2019 kan de första effekterna bli synliga. Resultatet hänger dock tydlig samman med hur snabbt det går att genomföra utökningen av antalet utbildningsplatser. Här kan också regeringens satsning på studiestartsstöd nämnas. För att denna typ av satsningar ska nå full effekt är det generellt dock viktigt att regelverken är enkla och tydliga.

Alla med kort utbildning kommer dock inte vara motiverade till att börja studera. Behovet av jobb för personer med bristfällig utbildning blir därför fortsatt stort de kommande åren. För arbetslösa som inte har motivation att genomgå en längre utbildning är subventionerade

anställningar ett viktigt verktyg för att komma in på arbetsmarknaden. Parallellt med detta finns det även ett behov av att det skapas fler jobb med låga utbildningskrav.

Arbetsförmedlingen har tidigare föreslagit en utbyggnad av antalet subventionerade arbeten för personer med kort utbildning som varit utan arbete under lång tid och har bland annat lämnat förslag om en utökning av extratjänsterna till föreningar och ideella organisationer.¹⁵ I linje med detta har regeringen nyligen beslutat om en utvidgning av extratjänsterna som innebär att nyanlända och långtidsarbetslösa ska kunna anställas i viss kulturell, idrottslig och social verksamhet.

För att fler långtidsarbetslösa ska kunna ta del av subventionerade anställningar måste dock regelverken som omgärdar insatserna vara enkla och tydliga. Arbetsförmedlingen har utifrån detta reformeringsbehov lagt förslag om att slå ihop flera stöd och att subventionsgraden dessutom generellt ska bero på tid i arbetslöshet.

Långtidsarbetslösheten riskerar att öka

Antalet inskrivna arbetslösa som varit utan arbete längre än ett år ökar. Anledningen är det växande antalet nyanlända inom etableringsuppdraget, vilket i normalfallet pågår i som längst två år. Men även om deltagare i etableringsuppdraget exkluderas ökar antalet arbetslösa utrikes födda som har varit inskrivna mer än ett år. Bland inrikes födda minskar däremot antalet arbetslösa som har varit inskrivna mer än ett år.

Den bakomliggande orsaken är främst den svåra situationen på arbetsmarknaden för arbetslösa som saknar en gymnasieutbildning. Den gruppen står allt längre tider utan arbete och ungefär hälften av dem har varit utan arbete mer än ett år. Ökningen är större för kvinnor än för män. En klart större andel av de arbetslösa kvinnorna med kort utbildningsbakgrund har varit utan arbete mer än ett år än män med motsvarande utbildningsbakgrund. En stor del finns dessutom i lägre åldrar, cirka 60 procent är under 45 år. Detta visar att kvinnor med kort utbildning har en svår situation på arbetsmarknaden.

För att pressa tillbaka långtidsarbetslösheten krävs en kombination av olika insatser, det gäller både utbildning men också andra insatser, exempelvis subventionerade anställningar och andra programinsatser. Därtill krävs ett välutbyggt och välfungerande samarbete med en rad olika aktörer, såväl med näringslivet som med kommuner och landsting samt arbetsmarknadens parter.

¹⁵ Arbetsförmedlingens budgetunderlag för 2017-2019, Arbetsförmedlingen 2016.

Bilagor

Bilaga 1. Metod och urval.....	67
Bilaga 2. Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik.....	70
Bilaga 3. Kodförklaring till länsbokstäverna.....	73
Bilaga 4. Förteckning över fördjupningar	74

Bilaga 1. Metod och urval

Historik och syfte

Arbetsförmedlingen har gjort prognoser sedan 1960-talet och arbetssättet har utvecklats kontinuerligt sedan dess. Den nuvarande metodiken infördes i mitten av 1990-talet och samtidigt infördes ett enhetligt intervjuformulär. Därefter har vissa intervjufrågor utvecklats, antalet frågor utökats något samt urvalsdesignen förändrats.

Huvudsyftet med Arbetsförmedlingens prognosarbete är att ge myndigheten detaljerad kunskap om läget och framtidsutsikterna på arbetsmarknaden, vilket är viktigt för förmedlingens arbete med vägledning. Prognosarbetet stöder på så sätt Arbetsförmedlingens kärnuppgift som är att matcha arbetssökande mot arbetsgivarnas rekryteringsbehov, samtidigt som det också stärker myndighetens relationer med arbetsgivarna. Arbetsförmedlingens kontakter med de lokala arbetsgivarna underlättar även förmedlingens arbete med grupper med utsatt ställning på arbetsmarknaden. Det sammanställda materialet är därtill ett viktigt underlag för planeringen av verksamheten på såväl lokal som central nivå. Ytterligare ett viktigt syfte med Arbetsförmedlingens prognoser är att informera och påverka externa aktörer. Vår förhoppning är att prognosarbetet ska skapa förutsättningar för en bättre fungerande arbetsmarknad.

Parallellt med att Arbetsförmedlingen publicerar sina nationella arbetsmarknadsutsikter presenteras även 21 regionala prognoser. Läs mer om Arbetsförmedlingens prognosverksamhet samt ta del av våra prognoser via vår hemsida:

www.arbetsformedlingen.se/prognoser

Metod och undersökningens genomförande

Utgångspunkten för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett stort antal privata och offentliga arbetsgivare. Intervjuerna görs av arbetsförmedlare och svaren inhämtas i dialog med arbetsgivarna vid ett besök eller per telefon.

Frågorna handlar bland annat om arbetsgivarnas bedömning om efterfrågan på varor och tjänster. Vidare ställs frågor om företagens kapacitetsutnyttjande, antal anställda, rekryteringsbehov, arbetskraftsbrist, bristyrken samt löneutveckling. På motsvarande sätt får de offentliga arbetsgivarna frågor om utvecklingen av sin verksamhet samt om eventuell övertalighet. Uppgifterna inhämtas under sekretesskydd enligt SFS 2009:400 (Offentlighets- och sekretesslagen) 28 kap 12§. Arbetsgivarna har ingen juridiskt bindande skyldighet att delta i Arbetsförmedlingens undersökning.

Prognosarbetet involverar hela Arbetsförmedlingens organisation, det vill säga såväl de lokala förmedlingskontoren som centralt placerade funktioner i myndigheten. Arbetsförmedlingen publicerar två prognoser per år, en på våren och en på hösten.

Resultaten av intervjuundersökningen utgör den viktigaste basen för prognosbedömningarna. En analys och sannolikhetsbedömning av svaren görs dock även på grundval av statistik och andra faktorer som påverkar utvecklingen på arbetsmarknaden. De prognossiffror som presenteras är således Arbetsförmedlingens egna slutsatser om den förväntade utvecklingen på arbetsmarknaden och i ekonomin. Där inte annat anges avser samtliga

analyser och prognoser av arbetslösheten, sysselsättningen och arbetskraften åldersgruppen 16-64 år.

Urval och svarsfrekvenser

Basen för Arbetsförmedlingens prognoser är intervjuer med ett representativt urval av arbetsställen¹⁶ hämtade från Statistiska centralbyråns (SCB) företagsregister. Från och med 2013 avser urvalen arbetsställen med minst fem anställda. För arbetsställen med fler än 100 anställda är undersökningen en totalundersökning. Urvalet är stratifierat utifrån näringsgren (enligt SNI 2007, se nedan), arbetsställestorlek¹⁷ och region. Samma urval används normalt i ett år (två prognostillfällen) innan det byts ut mot ett nytt. Urvalet är anslutet till SCB:s Samu-system.

Deltagandet i Arbetsförmedlingens intervjuundersökning är generellt mycket högre än i liknande undersökningar, dels genom att frågorna ställs vid ett personligt möte eller via telefon, dels tack vare Arbetsförmedlingens redan upparbetade kontakter med arbetsgivarna. För att vara en urvalsundersökning är antalet intervjuade arbetsställen mycket stort vilket gör att tillförlitligheten totalt sett bedöms som god. I den nu aktuella undersökningen består urvalet av 13 630 arbetsställen. I vårens undersökning uppgick svarsfrekvensen till 81 procent.

Arbetsförmedlingen intervjuar även representanter för olika verksamhetsområden i landets samtliga kommuner och landsting. Det sker också intervjuer med ett urval statliga arbetsgivare. I höstens undersökning uppgick Arbetsförmedlingens urval av offentliga arbetsgivare till 2 200. Svarsfrekvensen för de offentliga verksamheterna var 90 procent.

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator

Arbetsförmedlingens efterfrågeindikator visar arbetsgivarnas förväntningar på efterfrågeutvecklingen. Indikatorn bygger på underlag från Arbetsförmedlingens intervjuundersökning och presenteras för näringsgrenarna industri, byggverksamhet och privata tjänster samt för det totala näringslivet. Indikatorn visar arbetsgivarnas svar på frågan om efterfrågeförväntningarna de kommande sex månaderna. Arbetsgivarnas bedömningar sammanställs till netttotal.

Undersökningen på våren genomförs under andra kvartalet och höstundersökningen under fjärde kvartalet. Värden för första och tredje kvartalet tas fram med hjälp av linjär interpolering. Därefter säsonggrenas netttotalen med X12-Arima för att sedan standardiseras så att medelvärdet blir 0 och standardavvikelsen 1.

De standardiserade serierna för industri, byggverksamhet och privata tjänster summeras till en total med hjälp av ett viktsystem. Som vikter används förvärvsarbetande enligt RAMS i industri, byggverksamhet och privata tjänster. I ett sista steg transformeras tidsserien till en serie med medelvärde 100 och standardavvikelse 10. Tolkningen av efterfrågeindikatorn blir således att värden över 100 visar ett starkare förväntningsläge än normalt och värden över 110 ett mycket starkare förväntningsläge än normalt. På motsvarande sätt visar värden

¹⁶ Med arbetsställe avses ett företags lokala arbetsplats.

¹⁷ Urvalet är fördelat på följande storleksklasser: 5-9, 10-19, 20-49, 50-99 samt 100- anställda.

under 100 på ett svagare förväntningsläge än normalt och värden under 90 på ett mycket svagare förväntningsläge än normalt.

Näringsgrensindelning

Utgångspunkten för branschbeskrivningarna i Arbetsförmedlingens prognosarbete är indelningen i SCB:s arbetskraftsundersökningar (AKU), baserat på SNI 2007 enligt grov nivå.

Näringsgren	SNI 2007-kod
Jord- och skogsbruk	01-03
Industri	05-33, 35-39
därav övrig tillverkning, exkl. utvinning, energi och miljö	05-24, 31-32
därav tillverkning av verkstadsvär	25-30, 33
Byggverksamhet	41-43
Handel	45-47
Transport	49-53
Hotell och restaurang	55-56
Information och kommunikation	58-63
Finansiell verksamhet och företagstjänster	64-82
Offentlig förvaltning	84, 99
Utbildning	85
Vård och omsorg	86-88
Personliga och kulturella tjänster	90-98

För gruppen privata tjänster i vår redovisning har vi aggregerat näringsgrenarna (1) handel, (2) transport, (3) hotell och restaurang, (4) information och kommunikation, (5) finansiell verksamhet och företagstjänster samt (6) personliga och kulturella tjänster. För gruppen offentliga tjänster har vi på motsvarande sätt summerat näringsgrenarna (1) offentlig förvaltning, (2) utbildning samt (3) vård och omsorg. Det bör betonas att denna indelning av offentliga tjänster inte skiljer mellan offentliga och privata utförare.

Bilaga 2. Om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik

Uppgifterna i Arbetsförmedlingens vecko- och månadsstatistik hämtas ur det operativa förmedlingssystemet vid Arbetsförmedlingen. *Sökandestatistiken* omfattar personer inskrivna vid Arbetsförmedlingen uppdelade på öppet arbetslösa och deltagare i olika arbetsmarknadspolitiska program. *Platsstatistiken* omfattar rekryteringsbehov som arbetsgivare anmält direkt till Arbetsförmedlingen, främst via självservicesystemet Annonsera Direkt eller som direktöverförda platser. *Varselstatistiken* omfattar de driftsinskränkningar som omfattas av Lag (1974:13) om vissa anställningsfrämjande åtgärder, den så kallade främjandelagen. Varje vardag går uppgifter från det operativa förmedlingssystemet till händelsedatabasen där den senast inlagda uppgiften lagras. Uppgifterna ligger till grund för såväl vecko- som månadsstatistiken.

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik ska inte förväxlas med den officiella arbetsmarknadsstatistiken som tillhandahålls av Statistiska centralbyrån (SCB). SCB:s uppgifter om bland annat sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraften utgår från månatliga arbetskraftsundersökningar (AKU). Vid jämförelser med statistik från andra länder ska alltid SCB:s officiella arbetsmarknadsstatistik användas. Till följd av olika definitioner och metoder för uppgiftsinsamling redovisar AKU och Arbetsförmedlingens registerbaserade verksamhetsstatistik inte samma antal arbetslösa. Skillnaden är störst under sommarmånaderna. Alla som redovisas som arbetslösa i AKU är inte inskrivna på Arbetsförmedlingen och alla som är inskrivna på Arbetsförmedlingen är inte arbetslösa i AKU.

I denna rapport är analyser och beskrivningar av utvecklingen för arbetssökande som är inskrivna på Arbetsförmedlingen baserade på gruppen *inskrivna arbetslösa*. Denna grupp utgörs av summan av antalet *öppet arbetslösa* och antalet *sökande i program med aktivitetsstöd*.

- *Öppet arbetslösa* är arbetssökande är inskrivna på en arbetsförmedling, är utan arbete, som aktivt söker och omgående kan tillträda ett arbete samt inte deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program.
- *Sökande i program med aktivitetsstöd* deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program där aktivitetsstöd är den sammanfattande benämningen på den ersättning som deltagarna i programmen erhåller. Läs mer om de arbetsmarknadspolitiska programmen i rapporten *Arbetsmarknadspolitiska program – Årsrapport 2015*.

Gruppen *inskrivna arbetslösa* innehåller de kategorier av arbetssökande som bäst illustrerar den konjunkturrelaterade utvecklingen på arbetsmarknaden. *Inskrivna arbetslösa* omfattar dessutom de kategorier av arbetssökande i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik som närmast överensstämmer med de officiella arbetslöshetssiffrorna i AKU. Enligt ILO:s regelverk – som är grunden för AKU – ska deltagare i Arbetsförmedlingens program med aktivitetsstöd klassificeras som heltidsstuderande arbetssökande och därmed som arbetslösa. I praktiken blir dock åtskilliga av programdeltagarna vid Arbetsförmedlingen inte bokförda som arbetslösa i AKU, medan omvänt ganska många av dem som i AKU bokförs som arbetslösa inte är inskrivna vid Arbetsförmedlingen. Det sistnämnda gäller i synnerhet många studerande som under skolloven inte är berättigade till arbetslöshetsersättning.

Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden

Inskrivna arbetslösa med utsatt ställning på arbetsmarknaden innefattar följande delgrupper:

- Inskrivna arbetslösa med endast förgymnasial utbildning
- Inskrivna arbetslösa med en funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga
- Inskrivna arbetslösa utomeuropeiskt födda
- Inskrivna arbetslösa i åldrarna 55-64 år

De tal som presenteras avseende inskrivna arbetslösa med utsatt ställning är rensade från dubbelräkningar. Det innebär att en arbetssökande, som i praktiken kan ingå i flera av delgrupperna med utsatt ställning, endast räknas en gång.

Definitionen av inskrivna arbetslösa med utsatt ställning grundas på respektive delgrupps arbetslöshetsmönster. Två kriterier har använts för att definiera vilka kategorier av arbetslösa som ingår i begreppet:

- Arbetslöshetens nivå
- Arbetslöshetstiden

Dessa två kriterier ger en god bild av vilka grupper som generellt sett har betydligt svårare än andra arbetssökande att nå en fast förankring på arbetsmarknaden.

Det är dock viktigt att understryka att de individuella förutsättningarna skiljer sig åt inom gruppen med utsatt ställning på arbetsmarknaden. Att tillhöra en eller flera av delgrupperna behöver alltså inte för den enskilde innebära att man har svårt att finna ett arbete, även om gruppen som helhet har en mer utsatt ställning på arbetsmarknaden jämfört med personer som inte tillhör någon av delgrupperna. I statistiska sammanhang är det dock en klar fördel att utgå ifrån aggregerade grupper för att spegla utvecklingen för arbetssökande som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden.

Registerbaserad arbetskraft bas för den relativa arbetslösheten

I Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik används en så kallad registerbaserad arbetskraft som bas för redovisningen av den relativa arbetslösheten. Statistiska centralbyrån (SCB), som står för den officiella arbetslöshetsstatistiken, relaterar däremot arbetslösheten till AKU-undersökningarnas arbetskraft. SCB:s uppgifter om arbetskraftens storlek har nackdelen att de inte är möjliga att bryta ner på lokal nivå eller på mindre grupper av arbetssökande. Därmed har Arbetsförmedlingen valt att redovisa inskrivna arbetslösa som andel av registerbaserad arbetskraft.

Den registerbaserade arbetskraften består av två delar:

- Den förvärvsarbetande nattbefolkningen (enligt SCB:s registerbaserade arbetsmarknadsstatistik RAMS) som består av alla som bor i en kommun och som jobbar i kommunen eller som pendlar till ett jobb i en annan kommun.
- Inskrivna arbetslösa vid Arbetsförmedlingen, det vill säga summan av öppet arbetslösa och sökande i program med aktivitetsstöd.

Uppgiften om antalet förvärvsarbetande avser november månad senast tillgängligt år, medan uppgiften om antalet arbetssökande uppdateras varje månad.

Varsel

Enligt främjandelagen är en arbetsgivare, privat eller offentlig, skyldig att lämna varsel till Arbetsförmedlingen en viss tid innan arbetsgivaren genomför en driftinskränkning som berör minst fem arbetstagare i ett län (inom byggverksamheten gäller minst 20 arbetstagare). Beroende på hur många arbetstagare som berörs och huruvida dessa är fast eller tillfälligt anställda, ska varslet lämnas mellan en och sex månader innan uppsägningen sker. Syftet med varselreglerna är att Arbetsförmedlingen ska få möjlighet att förbereda och planera inför omställning av personal vid driftinskränkningar.

Nyanmälda lediga platser

Arbetsförmedlingen redovisar varje månad uppgifter om nyanmälda lediga platser. Sammanställningarna är en del av Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik och baseras på de lediga platser som anmäls till förmedlingen.

Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik över nyanmälda platser innehåller uppgifter om antalet personer och vilka yrken som efterfrågas. Det finns även uppgifter om i vilka branscher arbetsgivarna är verksamma och i vilka kommuner platserna är belägna. Det går också att utläsa uppgifter om de lediga platsernas varaktighet, det vill säga om rekryteringsbehovet avser tillsvidareanställningar eller någon form av tidsbegränsade tjänster. I sammanställningarna går det dessutom att urskilja vilka platser som är sommarvikariat samt om rekryteringsbehoven avser privata eller offentliga arbetsgivare. I Arbetsförmedlingens löpande publiceringar över antalet nyanmälda lediga platser exkluderas platser med en varaktighet kortare än 10 dagar.

Arbetsförmedlingen publicerar arbetsgivarnas rekryteringsbehov i *Platsbanken* vilket är en digital plattform för lediga jobb som vänder sig till både arbetsgivare och arbetssökande. Syftet med platsannonseringen är i första hand att underlätta matchningen på arbetsmarknaden.

Ambitionen är att det ska vara enkelt för arbetsgivare att annonsera i *Platsbanken*. Enkelheten innebär dock att det finns en risk för att arbetsgivare anmäler lediga platser utan att det finns ett uttalat behov av nya medarbetare. Arbetsförmedlingen har tidigare konstaterat att det har förekommit relativt omfattande volymer av dubblettanmälningar eller så kallad omannonsering, exempelvis i syfte att få ökad exponering.¹⁸

Arbetsförmedlingens andel av rekryteringarna på arbetsmarknaden varierar över tid och konjunktur. Också annonseringsregler och annonseringskultur förändras över tid. Sammantaget medför detta att utvecklingen för Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik över lediga platser skall tolkas med stor försiktighet. Enligt Arbetsförmedlingens uppfattning skall istället alla analyser av hur efterfrågan på arbetskraft utvecklas samt hur matchningen på arbetsmarknaden fungerar baseras på SCB:s konjunkturstatistik över vakanser. Läs mer om Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik på arbetsformedlingen.se/statistik.

¹⁸ Vid en granskning av nyanmälda platser i januari och februari 2006 fann Arbetsförmedlingen att 9 procent var dubletter. Vid en motsvarande granskning av augusti 2007 uppgick andelen till 16 procent. Vid en mätning av april 2008, efter att Arbetsförmedlingen skärpte sina annonseringsregler, uppgick andelen dubletter till endast 4 procent. Vid den första mätningen uppgick andelen dubletter inom försäljningsyrken till 29 procent, en andel som steg till hela 44 procent i nästa granskning. Vid den sista kartläggningen skilde sig inte andelen dubletter mellan försäljningsyrken och övriga yrken nämnvärt åt.

Bilaga 3. Kodförklaring till länsbokstäverna

Länsbokstav	Län
AB	Stockholm
C	Uppsala
D	Södermanland
E	Östergötland
F	Jönköping
G	Kronoberg
H	Kalmar
I	Gotland
K	Blekinge
M	Skåne
N	Halland
O	Västra Götaland
S	Värmland
T	Örebro
U	Västmanland
W	Dalarna
X	Gävleborg
Y	Västernorrland
Z	Jämtland
AC	Västerbotten
BD	Norrbotten

Bilaga 4. Förteckning över fördjupningar

Våren 2017

- Har den stigande bristen på arbetskraft påverkat löneökningarna?
- Hur har den stigande bristen på arbetskraft påverkat arbetsgivarna?

Hösten 2016

- Långsiktig strukturförändring på arbetsmarknaden
- Vad är enkla jobb?
- Utbud och efterfrågan på arbetskraft i den digitala eran

Våren 2016

- Långtidsarbetslösa
- Globalisering och behov av arbetskraft

Hösten 2015

- Arbetsmarknad och arbetslöshet i ett internationellt perspektiv
- Tillväxt och regional utveckling
- Utomnordiska akademiker på svensk arbetsmarknad
- Bostadsfrågan – en analys av situationen i Stockholms län
- Utomnordiska akademiker i bristyrken
- Utbildningssammansättning i ett regionalt perspektiv

Våren 2015

- Är nyanmällda lediga platser ett bra mått för att mäta efterfrågan på arbetskraft?
- Inträdet på arbetsmarknaden för utomnordiskt födda
- Behövs fortsatt hög nettoinvandring?
- Utbildningssammansättningen på svensk arbetsmarknad

Hösten 2014

- Rekryteringsutvecklingen 2008-2014
- Får akademikerna arbete i nivå med sin utbildning?
- Störst chans till arbete på rätt nivå i större orter

Våren 2014

- Är arbetslösheten ett bra mått?
- Sysselsättningsutvecklingen 2013 och 2014
- Långtidsarbetslöshetens utveckling

Hösten 2013

- Arbetsgivarnas bedömning fem år framåt i tiden
- Nettoinvandringens utväxling till arbetskraft och sysselsättning
- Lediga resurser på arbetsmarknaden
- Jobbchanser för olika grupper av arbetssökande

Våren 2013

- Svensk arbetsmarknad i ett internationellt perspektiv
- En analys av utrikes födda
- Övergångar till arbete för personer i utsatta grupper

Hösten 2012

- Äldre på arbetsmarknaden
- Lufttransporter

- Nettoinvandringen högre än förväntat
- Hur har det gått för dem som var långtidsarbetslösa 2007?

Våren 2012

- Nyanmällda platser – ett mått på efterfrågan på arbetskraft
- Arbetsmarknaden för utomeuropeiskt födda med eftergymnasial utbildning
- Beskrivning av nettoinflyttning i olika regioner fördelat på utbildning, ålder, kön

Hösten 2011

- Ökad arbetskraftsinvandring
- De unga på arbetsmarknaden
- Nya mått på arbetslösheten
- Förändringar i Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik och dess effekter på regionala skillnader

Våren 2011

- Rekryteringarna vanligen drygt 1 miljon
- Sysselsättningsgradens utveckling fördelat på kön
- Omsättning till arbete och reguljär utbildning bland deltagare i jobb- och utvecklingsgarantin samt jobbgarantin för ungdomar

Hösten 2010

- Nystartsjobb
- Arbetslivsintroduktion
- Prognostisering av arbetsmarknaden med hjälp av profilering av arbetssökande
- Utökat ansvar för Arbetsförmedlingen från december 2010

Våren 2010

- Hur fångar AKU upp deltagare i programmen?
- Arbetsmarknadspolitiska program
- Prognostisering av arbetsmarknaden med hjälp av profilering av arbetssökande

Hösten 2009

- Uppsägningar och arbetslöshet efter de stora varslen september - april 2008-2009
- Ungdomsarbetslöshet – en statistisk synvillor
- Arbetsgivarnas möjligheter att underlätta etableringen på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning

Våren 2009

- Ferieplatser
- Uppföljning av varslen från hösten 2008
- Jobb och utvecklingsgarantin och jobbgarantin för ungdomar

Hösten 2008

- Den finansiella krisen
- Varsel och varselorsaker

Våren 2008

- Oljepriset
- Löner

Förteckning över Arbetsförmedlingens rapportserie

Rapportserie Ura

<i>Ura 2010:1</i>	Generationsväxlingen och regionernas befolkning	Rekv nr 803 228
<i>Ura 2010:2</i>	Jobb och utvecklingsgarantin	Rekv nr 803 234
<i>Ura 2010:3</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2010	Rekv nr 803 238
<i>Ura 2010:4</i>	Regionala arbetsmarknadsutsikter våren 2010	Rekv nr 803 239
<i>Ura 2010:5</i>	Generationsväxlingen på arbetsmarknaden – i riket och i ett regionalt perspektiv	Rekv nr 803 277
<i>Ura 2010:6</i>	Generationsväxlingen – arbetskraftens förändring per län (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2010:7</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2010	Rekv nr 803 281
<i>Ura 2011:1</i>	Jobb- och utvecklingsgarantin – en studie av sannolikheten att få jobb under programtiden	Rekv nr 803 290
<i>Ura 2011:2</i>	Interna och externa coachningstjänster – en utvärdering av resultatet	Rekv nr 803 291
<i>Ura 2011:3</i>	Arbetsförmedlingens individuella handlingsplaner – vem som får och när	Rekv nr 803 304
<i>Ura 2011:4</i>	En deskriptiv analys av deltagarna i Arbetslivsintroduktion	Rekv nr 803 307
<i>Ura 2011:5</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2011	Rekv nr 803 308
<i>Ura 2011:6</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2012 (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2011:7</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2010	Rekv nr 803 313
<i>Ura 2011:8</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2011	Rekv nr 803 321
<i>Ura 2011:9</i>	Jobbgarantin för ungdomar – en utvärdering om garantin ökar deltagarnas chans att få ett jobb	Rekv nr 803 320
<i>Ura 2012:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2012 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2012:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2011	Rekv nr 803 342
<i>Ura 2012:3</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2012	Rekv nr 803 346
<i>Ura 2012:4</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2012 och första halvåret 2013 (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2012:5</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2012	Rekv nr 803 358
<i>Ura 2013:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2013 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2013:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2012	Rekv nr 803 378
<i>Ura 2013:3</i>	Sveriges framtida befolkning – ett regionalt perspektiv	Rekv nr 803 375
<i>Ura 2013:4</i>	Ungdomar på och utanför arbetsmarknaden – fokus på unga som varken arbetar eller studerar	Rekv nr 803 381
<i>Ura 2013:5</i>	Utlandsrekrytering och arbetskraftsinvandring (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2013:6</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2013	Rekv nr 803 386
<i>Ura 2013:7</i>	Var finns jobben? Bedömning till och med första halvåret 2014 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2013:8</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2013	Rekv nr 803 393
<i>Ura 2014:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2014 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsförmedlingen.se)	
<i>Ura 2014:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2013	Rekv nr 803 416
<i>Ura 2014:3</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2014	Rekv nr 803 420

<i>Ura 2014:4</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2015 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2014:5</i>	Rätt jobb – jobbcoachning i grupp, resultat från ett randomiserat experiment, slutrapport	Rekv nr 803 423
<i>Ura 2014:6</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2014	Rekv nr 803 432
<i>Ura 2015:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2015 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2015:2</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2014	Rekv nr 803 451
<i>Ura 2015:3</i>	Vad har hänt med rundgången på arbetsmarknaden? – En undersökning av återkommande arbetslöshet under perioden 1992-2012	Rekv nr 803 452
<i>Ura 2015:4</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2015	Rekv nr 803 457
<i>Ura 2015:5</i>	Effektskattningar av arbetsmarknadspolitiska program – med fokus på personer med funktionsnedsättning som medför nedsatt arbetsförmåga	Rekv nr 803 456
<i>Ura 2015:6</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2016 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2015:7</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2015	Rekv nr 803 466
<i>Ura 2016:1</i>	Var finns jobben? – Bedömning för 2016 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2016:2</i>	Perspektiv på ungdomsarbetslösheten (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2016:3</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2015	Rekv nr 803 474
<i>Ura 2016:4</i>	Årsrapport aktiviteter i etableringsuppdraget	Rekv nr 803 476
<i>Ura 2016:5</i>	Subventionerade anställningar	
<i>Ura 2016:6</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2016	Rekv nr 803 479
<i>Ura 2016:7</i>	Var finns jobben? – Bedömning till och med första halvåret 2017 och en långsiktig utblick (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2016:8</i>	Arbetsmarknadsutsikterna hösten 2016	Rekv nr 803 488
<i>Ura 2016:9</i>	Integration på svensk arbetsmarknad, Ett internationellt perspektiv (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2017:1</i>	Perspektiv på långtidsarbetslösheten (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2017:2</i>	Perspektiv på arbetslösheten i olika grupper (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2017:3</i>	Var finns jobben? Bedömning för 2017 (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2017:4</i>	Perspektiv på etableringsuppdraget (Finns endast på arbetsformedlingen.se)	
<i>Ura 2017:5</i>	Arbetsmarknadspolitiska program. Årsrapport 2016	Rekv nr 803 489
<i>Ura 2017:6</i>	Årsrapport aktiviteter i etableringsuppdraget 2016	Rekv nr 803 496
<i>Ura 2017:7</i>	Arbetsmarknadsutsikterna våren 2017	Rekv nr 803 500

URA 2017:7

Serien URA innehåller två årligen återkommande redovisningar av rapporten *Arbetsmarknadsutsikterna* samt redovisningar från olika utredningar som utförs av Arbetsförmedlingen. *Arbetsmarknadsutsikterna* är en del av Arbetsförmedlingens prognosarbete. På vår webbplats arbetsformedlingen.se/ prognoser kan du läsa mer om vårt prognosarbete. Där hittar du även arbetsmarknadsutsikter för alla län samt för landet som helhet.

Om du är intresserad av mer information om framtidsutsikterna för ett speciellt yrke rekommenderar vi vår webbapplikation *Yrkeskompassen*. Se arbetsformedlingen.se/yrkeskompassen. Där beskriver vi jobbmöjligheterna det närmaste året för nära 200 yrken. Dessa yrken täcker tillsammans cirka 80 procent av arbetsmarknaden. Yrkesprognoserna presenteras även i vår app *Yrkesguiden*. I rapporten *Var finns jobben?* presenteras en sammanfattning av yrkesprognoserna per yrkesområde på riksnivå. I broschyren *Jobbmöjligheter*, som publiceras länsvis, presenteras yrkesprognoser på regional nivå.